

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**BUZ VE ATEŞİN ŞARKISI ROMAN SERİSİNE PLATON VE
MACHIAVELLI ÜZERİNDEN BİR BAKIŞ**

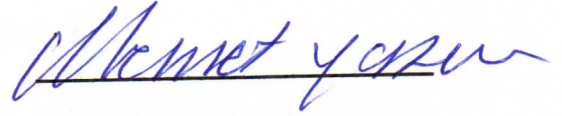
OSMAN ERDEM YILMAZOĞLU

OCAK 2015

Tez Başlığı : Buz ve Ateşin Şarkısı Roman Serisi'ne Platon ve Machiavelli Üzerinden Bir Bakış

Tezi Hazırlayan : Osman Erdem YILMAZOĞLU

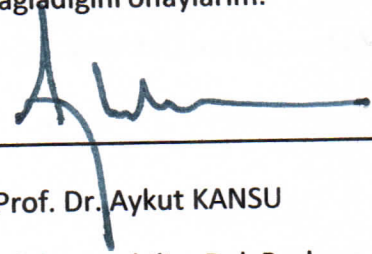
Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. Mehmet YAZICI

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

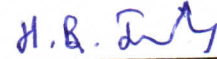
Bu tezin yüksek lisans derecesi elde etmek için gerekli koşulları sağladığını onaylıyorum.

Prof. Dr. Aykut KANSU

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Başkanı

Bu tez, tarafımdan incelenmiş olup yüksek lisans tezi olarak uygun bulunmuştur.

Doç. Dr. H. Bahadır TÜRK

Tez Danışmanı

Tez Juri Tarihi: 28 / 01 / 2015

Tez Juri Üyeleri:

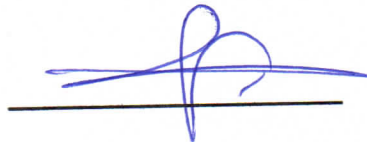
Doç. Dr. H. Bahadır TÜRK (Çankaya Üniv.)

Doç. Dr. H. Emrah BERİŞ (Gazi Üniv.)

Prof. Dr. Tanel DEMİREL (Çankaya Üniv.)

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmamda bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları bilimsel etik kurallar gözeterek ifade ettiğimi ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.

Adı, Soyadı: Osman Erdem, YILMAZOĞLU

İmza:

Tarih: 28.01.2015

ÖZET

BUZ VE ATEŞİN ŞARKISI ROMAN SERİSİNE PLATON VE MACHIAVELLI
ÜZERİNDEN BİR BAKIŞ

YILMAZOĞLU, Osman Erdem

Yüksek Lisans Tezi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hasan Bahadır TÜRK

Ocak 2015, 101 sayfa

Bu çalışmanın amacı; George R.R. Martin'in kaleme aldığı *Buz ve Ateşin Şarkısı* roman serisindeki belirli karakterleri ve temaları siyasal düşünceler tarihinin iki önemli figürü, Platon ve Machiavelli üzerinden okumaktır. Bu bağlamda söz konusu çalışma, Martin'in *Buz ve Ateşin Şarkısı* metni ile Platon ve Machiavelli tarafından ileri sürülen siyasal argümanlar arasında bazı paralellikler bulunup bulunmadığını tartışmaya çalışacaktır. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler:Taht Oyunları, Platon, Adalet, Machiavelli, Virtù, Fortuna, Hile, Komplu

ABSTRACT

A VIEW ON A *SONG OF ICE AND FIRE* NOVEL SERIES THROUGH PLATO AND MACHIAVELLI

YILMAZOĞLU, Osman Erdem

Master Thesis

The Institute of Social Sciences

Department of Political Science and International Relations

Thesis Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Hasan Bahadır TÜRK

January 2015, 101 pages

This study aims at reading some key figures and themes in George R.R. Martin's *A Song of Ice and Fire* novel series through two monumental philosophers in history of political thought, namely, Platon and Machiavelli. In this context, the study also attempts to discuss if it is possible to find some parallels between Martin's *A Song of Ice and Fire* and political arguments put forward by Plato and Machiavelli. The study consists of three parts.

Key Words: Game of Thrones, Plato, Justice, Machiavelli, Virtù, Fortuna, Fraud, Conspiracy

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL BULUNMADIĞINA İLİŞKİN SAYFA	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
RESİM TABLOSU.....	x
BÖLÜMLER	
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	
BUZ VE ATEŞİN ŞARKISI'NA GENEL BİR BAKIŞ	
I. FANTAZİ EDEBİYATI VE GEORGE R.R. MARTİN.....	3
II. BUZ VE ATEŞİN ŞARKISI: HİKÂYEYİ ANLAMAK.....	12
III. BUZ VE ATEŞİN ŞARKISI'NDA HANEDANLAR.....	27
1. Baratheon Hanedanı.....	28
2. Stark Hanedanı.....	29
3. Lannister Hanedanı.....	31
4. Targaryen Hanedanı.....	32
5. Son Targaryenler.....	33

İKİNCİ BÖLÜM

PLATON İDEALİZMİNE BUZ VE ATEŞİN ŞARKISI ROMANI'NDAN İKİ ZİT ÖRNEK: ROBERT BARATHEON VE EDDARD STARK

I. GENEL ÇERÇEVE.....	34
II. PLATON VE ROBERT BARATHEON.....	48
III. PLATON VE LORD STARK.....	55

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BUZ VE ATEŞİN ŞARKISI ROMAN SERİSİ'NDEKİ MACHIAVELLI AYNASI: LANNISTER VE LORD PETYR BAELISH ÖRNEKLERİ

I. MAKYAVELİZM VE KADER TANRIÇASI.....	61
II. LANNISTERLAR'IN KADERİ İKTİDARDA OLMAK MI?.....	67
III. MAKYAVELİST KOMPLOCU LORD PETYR BAELISH.....	78
SONUÇ	96
KAYNAKÇA	102
EKLER	
EK 1 : ÖZ GEÇMİŞ.....	106

RESİM TABLOSU

Resim 1 : Fantastik Öge Ak Yürüyenler.....	14
Resim 2 : Ulukurt Yavruları.....	15
Resim 3 : Robert Baratheon ile Aerys Targaryen'in Çatışması.....	17
Resim 4 : Robert Baratheon'un Eddard Stark'ı Kral Eli İlan Etmesi.....	18
Resim 5 : Daenerys Targaryen ile At Efendisi Khal Drogo.....	19
Resim 6 : Kral Katili Jaime Lannister.....	20
Resim 7 : Joffrey Baratheon'un Ulukurt Tarafından Isırılması.....	21
Resim 8 : Baratheon Hanedanı Arması.....	28
Resim 9 : Stark Hanedanı Arması.....	29
Resim 10 : Lannister Hanedanı Arması.....	31
Resim 11 : Targaryen Hanedanı Arması.....	32
Resim 12 : Jaime Lannister'in Brandon Stark'ı Kuleden Aşağı İtmesi.....	83
Resim 13 : Brandon Stark Suikastı.....	84
Resim 14 : Valeria Çeliğinden Yapılmış Hançer.....	84
Resim 15 : Robert Baratheon ile Gayri Meşru Oğlu Gendry Benzerliği.....	86
Resim 16 : Petyr Baelish ve Eddard Stark.....	88
Resim 17 : Kral Joffrey Baratheon.....	88
Resim 18 : Petyr Baelish'in Eddard Stark'a İhaneti.....	90

GİRİŞ

Buz ve Ateşin Şarkısı roman serisi, fantastik roman alanında ilk yayınlandığı tarihten itibaren adından sıkça söz ettiren bir seri olmuştur. Roman serisinde yer alan kurgu karakterler ve olaylar göz önüne alındığında, gerçek dünyadan veya başka teorik metinlerdenkimi temalarla kurulabilecek olan paralelliklerin bu roman serisinin güncelliğini korumasında önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Söz konusu eksenden hareket eden bu çalışma, devam eden bir roman serisinin sınırları içinde hareket etmeyi seçmiştir ve serinin kapsayıcı bir politik okumasını yapmak gibi bir iddiası yoktur. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı; söz konusu roman serisine genel bir bakış üzerinden romandaki karakter ve olayların siyasal düşünce tarihi içindeki iki önemli figür olan Platon ve Machiavelli üzerinden nasıl ele alınabileceğini tartışmaktır. Çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, ilk olarak, fantezi edebiyatına dair genel bir tanıtıcı çerçeve çizilecek, ardından George R.R. Martin'in bu edebiyat dalı içindeki yeri ortaya konmaya çalışılacaktır. İkinci olarak, *Buz ve Ateş'in Şarkısı* roman serisi, ana hikâyenin kurgusu ve karakterleri bağlamında özetlenecektir. Hikâyenin kurgusunun özetlenerek aktarılması, izleyen bölümlerde ele alınacak olan siyasal düşünürlerle kurulacak ilişkinin anlaşılabilmesi bakımından oldukça önemlidir. Serinin ilk romanı olan *Taht Oyunları*, ana karakterleri tanıtmaya odaklanırken, hikâyenin kurgusunu da genel bir çerçeve ile ortaya koyduğu için, çalışmanın birinci bölümünde bu romandan hareketle serinin genel hikâyesi aktarılacaktır. Roman serisinde yer verilen bir başka unsur olan hanedanlar ve bunların hikâyedeki önemine ise yine bu bölümde yer verilecek, ana hanedanlar olarak nitelendirilen dört büyük hanedan kısaca tanıtılacaktır.

İkinci bölümünde, siyasal kuram ile roman arasında kurulması amaçlanan ilişki, romandan seçilen iki karakter olan Robert Baratheon ve Eddard Stark'ın taht mücadelesinde uğradıkları mağlubiyetin ardında yatan nedenlerin Platon'un idealizmi çerçevesinde ele alınması ile temellendirilmeye çalışılacaktır. Bu bağlamda ilk olarak Platon'un 'erdem', 'adalet' ve 'ideal hükümdar' gibi

kavramları üzerindeki görüşleri genel olarak ifade edildikten sonra, ikinci olarak *Taht Oyunları* romanından seçilen örnekler yardımıyla ideal olmayan bir hükümdarın nasıl bir karmaşa ortamı yarattığı gözler önüne serilmeye çalışılacaktır.

Üçüncü bölümde ise, siyasal kuram içinde önemli bir yere sahip Niccolò Machiavelli'in görüşleri, Lannister Hanedanı ve Lord Bealish karakteri örnek seçilerek, roman serisi ile ilişkilendirilmeye çalışılacaktır. Bu çerçevede 'etik', 'virtù', 'fortuna', 'kurnazlık' gibi kavramlar etrafında bir Machivelli ve Makyavelizm tartışması yürütülecektir. Söz konusu bölüm, Lannister Hanedanı üyelerinin ve Lord Bealish'in, 'makyavelist' bir strateji üzerinden kendilerini nasıl konumlandıklarına odaklanan bir tartışmayla sonlandırılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BUZ VE ATEŞİN ŞARKISI'NA GENEL BİR BAKIŞ

I. FANTAZİ EDEBİYATI VE GEORGE R.R. MARTIN

Çalışmanın bu bölümünde Fantezi edebiyatı yazınına genel bir bakış sunulduktan sonra ilgili yazında temel teşkil eden bazı örnekler tanıtılmaya çalışılacaktır. Ardından George R.R. Martin'in bu yazındaki yeri ve verdiği eserlere kısaca değinilecektir.

Fantastik sözcüğünün, *Nouveau Larousse Illustré*'de Latince 'fantasticus' sözcüğünden geldiği belirtilmektedir. Anlamı ise, "gerçek olmayan, kuruntularla ilgili, düşsel" olarak ifade edilmektedir.¹

Fantastik sözcüğü, anlam olarak düşsel ve doğaüstü durumları anlatmaktadır. Bu kavramın anlamını tam olarak aktarabilmek için literatür ve sözlüklerdeki tanımlamalarını belirtmek uygun olacaktır. Sözlük anlamı olarak, yapılmış bir tanımda; "gerçekte var olmayan, gerçek dışı, düş ürünü" olarak tanımlanırken, bir başka tanımda; "her dönemin edebi eserlerinde görülmekle birlikte, Fransa'da 18. Yüzyıl sonlarında, İngiliz korku romanlarından etkilenmiş, hayal gücünün tüm etkisini ortaya koyduğu düşsel öğelere dayanan, bilim kurgu benzeri bir yazınsal tür" olarak ifade edilmektedir.²

Yapılan benzer tanımlarda da fantastik kelimesi "gerçekte var olmayan, hayal gücüyle yaratılan, düşe, doğaüstüne, bilim-kurguya başvuran, bu yolla gerçeğin dışına çıkan" anlamında kullanılmaktadır. Bununla birlikte 'Fantastik' kelimesi kurgusundadoğaüstü, düş, bilinçaltı, bilim-kurgu gibi gerçek üstü öğeleri barındıran

¹Cengiz, 2003, C. 12, s. 189- 212.

²Püsküllüoğlu, 2004, s. 135.

sanat yapıtlarını ifade eden bir terimdir.³ 1831 yılında basılmış *L’Dictionnaire de l’Academei*’de ‘Fantastique’ kelimesinin anlamı “boş düşlere ve kuruntulara dayanan” olarak bildirilir ve “cismani bir varlığı, bir gerçekliği olmayan görüntü anlamına da gelir” şeklinde açıklanmaktadır. Steinmetz, *Fantastik Yazın* adlı eserinde, fantastik kelimesinin anlamını 1863 yılında yayınlanmış *Littre* isimli eserden alıntı yaparak iki farklı şekilde aktarmıştır. Bunlardan ilkinin “yalnızca imgelemde var olan” olduğu belirtilirken, ikincisi ise “yalnızca cismani bir varlığın görüntüsüne sahip olan” şeklindedir.⁴

Bulgar kökenli Fransız filozof ve tarihçi Tzvetan Todorov, fantastik edebiyat denilince akla gelen ilk isimlerdendir. Fantastik edebiyatla ilgili olarak Türkçeye “*Fantastik Edebi Türe Yapısal Bir Yaklaşım*” olarak çevrilen “*L’Introduction a’ la litterature fantastique*” isimli kitabı yazmıştır. Todorov bu kitabında fantastik edebiyatın tanımını “okuyucunun doğüstü gibi görünen bir olay karşısında kararsız kalışı” olarak yapmaktadır.⁵ Todorov’a göre, fantastik bir yazın okunduğunda anlatılmakta olan olayların bir yanılgı, bir hayal mi yoksa gerçek mi olduğu hususuna karar vermek zorunda kalır. Anlatılan hikâyede geçen olay örgüsü bir yanılgı ise bilmekte olduğumuz gerçekliğin yasaları değişmeyecektir. Ancak bu olay örgüsü gerçekten meydana geldi ise ve anlatılan öyküdeki gerçekliğin bir parçası ise, gerçeklik bilmediğimiz yasalarla açıklanır. Bu iki durumdan herhangi birine karar verildiğinde, Todorov’un ‘Tekinsiz’ ya da ‘Olağanüstü’ olarak isimlendirdiği türlere geçiş yapılmış olur. Fantastik, tam da bu noktada olayların bir yanılgı mı yoksa gerçek mi olduğu sorusuna kesin bir yanıt bulamayışı ve bu andaki kararsızlığı ifade eder.⁶ Okuyucu, kahramanın başından geçen olayları tamamen olağan üstü duruma geçiş yaptığını düşünmeye başladığında yazar birtakım soru işaretleri ve ipuçlarıyla okuyucuyu bu kararsızlık eşiğinde bırakır. Todorov fantastiğin can alıcı bu noktasını “(...) fantastiğe can veren kararsızlık duygusudur.” sözleriyle açıkça dile getirmektedir.⁷ Bu çerçeveden hareketle, Todorov fantastiği “kendi doğal yasalarından başka yasa tanımayan bir öznenin görünüşte doğüstü bir olay karşısında yaşadığı kararsızlık” olarak tanımlamaktadır.⁸

³Aktaran, <http://beyhanozdemir.com/fotograf-ve-fantazyay/>, (Erişim:15 Temmuz 20014)

⁴ Steinmetz, 2006, s. 8.

⁵Todorov, 2004, s. 39.

⁶ Todorov, a.g.e., s. 33

⁷ Todorov, a.g.e., s. 37.

⁸ Todorov, a.g.e., s. 31.

Fantastik edebi bir yazının bu alanda değerlendirilmesi için de Todorov üç koşul belirtmektedir. Todorov'a göre fantastik bir yazın ilk olarak okuyucu üzerinde gerçek izlenimi vermeli, ikinci olarak okuyucuyu olağan ile olağanüstü arasında kararsızlık hissetmesini sağlamalı, üçüncü olarak da okuyucunun bu kararsızlık durumunu en son satıra kadar sürdürmesini sağlamalıdır.⁹

Bu bağlamda Todorov, kitabında sorduğu “Bir yapıttaki fantastik öğeler o yapıta ne kazandırır?” sorusuna ise şu cevabı vermektedir:

Bu işlevsel bakış açısına göre üç yanıt ulaşılabilir. Birincisi fantastik öğeler, okuyucu üzerinde bir başka edebiyat türünün ya da anlatımın yaratamayacağı nitelikte bir etki yaratmaktadır; - korku ya da dehşet, ya da yalnızca merak. İkincisi, fantastik öykülemenin emrindedir, gerilimi canlı tutar. Fantastik öğelerin varlığı olay örgüsünü özellikle sıkı tutmaya yarar. Son olarak, fantastiğin ilk bakışta totolojik (mantıksal doğru önerme) görünen bir işlevi vardır. Fantastik bir evreni betimlemeye yarar ve bu evrenin dil dışında bir gerçekleşimi yoktur; betimleme ve betimlenenin birbirinden farklı yapısı yoktur. Fantastiğin sözünü ettiğiyle genelde edebiyatın sözünü ettiği arasında nitelik açısından bir fark olmadığı varsayılabilir ve mantıklı bir varsayımdır bu. Ne var ki arada yoğunluk açısından bir fark vardır ve fantastikte yoğunluk en üst noktadadır. Bir başka deyişle, Edgar Poe'nun sözünü anarak söylersek, fantastik, sınırların deneyimini gösterir.¹⁰

Fantastik Edebiyat alanında çalışan bir başka düşünür ise Jean-Luc Steinmetz'dir. “*Fantastik Edebiyat*” isimli kitabında öncelikle fantastik edebiyat türünün edebi eserlerde ilk görünüşünden itibaren başlayan süreci incelemektedir. Jean-Luc Steinmetz, fantastiğin köken olarak destanlara dayandığını belirtmektedir. Steinmetz'e göre destanlarda anlatılan doğaüstü olaylar ve Tanrıların bu gizemli olayları nihayete erdirmesi ve çözüm bulması, fantastik edebiyatın başlangıcında önemli rol oynamıştır. ‘Fantastik’ kelimesinin kökenini de araştıran Steinmetz, bu kelimenin Latince bir sıfat olan ‘Fantasticum’ yolu ile Yunanca bir fiil olan ‘Phantasein’e kadar uzandığını belirtmektedir. ‘Phantasein’in sözlük anlamı olarak: “görünür kılmak, gibi görünmek” olduğunu söyleyen Steinmetz'e göre bu kelimedden

⁹Todorov, a.g.e., s. 39.

¹⁰ Todorov, a.g.e., s. 94–95.

türeyen ‘Phantasia’ tıpkı hortlak, hayalet anlamına gelen ‘Phantasma’ kelimesine benzer olarak, hayali bir durumu anlatmaktadır.¹¹

Steinmetz’e göre diğerk bir önemli nokta fantastik kelimesinin optik bir yanılısamayı ifade etmesidir: “Sözcüğün kökenbilimi dikkati görsel bir olguya, optik bir yanılısamaya çekiyor.”¹² Bu optik yanılısama fikri, bazen romandaki karakterlerin başına gelen esrarengiz olaylarla birlikte gelişen emin olamama duygusunda kendisini göstermektedir. Bu optik yanılısama fikrine göre romanın karakterleri günlük yaşantının gerçek akışı içindeyken ansızın kendisini doğaüstü, fantastik bir dünya içinde bulur. İlk başta yaşadığı şaşkınlığın ardından bu fantastik dünyada başına gelecek olan olay örgüsüne dahil olur veya bu dünyayı yönlendirme gücü olup olmadığını tecrübe eder. Özellikle ana karakterler bu şekilde fantastik dünyaya müdahale edebilmektedir, zira bu fantastik dünya ile gerçekliğin kesiştiği noktalar söz konusudur. Bütün bu öğeler sayesinde karakterlerin gerçeklik algısı kaybolmakta ve fantastikle gerçek dünya arasındaki eşikte kalmaktadır. Hikâyede anlatılan ana karakter bu eşğin gerçeklik kısmındaysa bir masal kahramanı, eşğin tamamen hayal ürünü olması durumunda bir korku hikâyesi kahramanı olacaktır. Bu eserin fantastik türünde değerlendirilebilmesi içinse öykünün ana karakteri gibi okuyucunun da zihninin bulanıklaşması ve soru işaretlerinin cevapsız kalarak eşikte kalması gerekmektedir. Bu durum, genellikle doğaüstü yani fantastik dünyaya geçiş yapmış roman karakterinin durumu sorgulamasıyla karşımıza çıkan bir husustur. Örneğin George R.R. Martin’in¹³ *Buz ve Ateşin Şarkısı* roman serisinin ilk kitabı olan *Taht*

¹¹Steinmetz, a.g.e., s. 8.

¹²Steinmetz, a.g.e., s. 9.

¹³Amerikalı senarist ve fantazi, korku, bilim-kurgu yazarı George Raymond Richard Martin Amerika Birleşik Devletleri’nin New Jersey eyaletinde doğmuştur. Doğum tarihi 20 Eylül 1948’dir. Babası (Raymond) bir liman işçisi olan George Martin’in iki kız kardeşi vardır. Çocukluk yıllarında maddi zorluklar yaşayan R.R. Martin bu dönemde kaleme almaya başladığı kısa epik - fantastik hikâyelerini cüzi miktarlar karşılığında arkadaşlarına satarak para kazanmaktadır. Marist Lisesi’ndeki öğrencilik yıllarında tanıştığı MARVEL COMICS kahramanlarının etkisiyle büyük bir çizgi roman hayranı olan George R.R. Martin ileriki yıllarda bu hayranlığını bir ileri boyuta taşıyarak çizgi roman dergileri için hikâyeler yazmaya başladı. İlk kitabı olan *The Hero* 1971 yılında yayınlandı. Daha sonra yayınlanan *A Song For Lyla* kitabıyla 1974 yılında ‘Hugo Award’ın sahibi oldu. Yazarlığı boyunca çok önemli isimlere sahip yirmi beş ödül alan R. R. Martin 1982 – 1983 yıllarında Word Fantasy Award Howerd ödül yarışmasının finalisti olmuştur. HBO tarafından *Taht Oyunları* ismiyle televizyona uyarlanması ile yüksek bir popülerliğe kavuşan *Buz ve Ateşin Şarkısı* roman serisi R.R. Martin’in yazdığı sekiz romanından seri olarak yarattığı tek fantastik anlatıdır. George R.R. Martin bu popülerlik neticesinde Time dergisi tarafından seçilen ‘2011’in en etkili 100 kişisi’ arasında bulunmaktadır. Bkz.,<http://www.georgerrmartin.com/>

Oyunları'nda, Jon Snow'un, Lord Kumandan Kalesindeki saldırıyı sorgulaması gibi.¹⁴

Steinmetz'e göre fantastik, mantığın karşısında durandır. Steinmetz'i destekler şekilde Tolkien fantastik ile ilgili şu sözleri söylemektedir:

Fantazi doğal bir insan etkinliğidir. Akli kesinlikle yok etmez hatta ona hakaret bile etmez ve bilimsel gerçekliğe olan açlığı körleştirmez ya da bilimsel gerçekliğin algılanışını çarpıtmaz. Tam tersine akıl ne kadar keskin ve açıksa o kadar iyi fantezi yaratılabilir. İnsanlar gerçeği (olgular ya da kanıtlar) bilmek istemedikleri ya da gerçekleri algılayamadıkları bir duruma girseler, onlar iyileşene dek Fantezi de zayıf kalırdı.¹⁵

Bir başka fantastik roman yazarı Ursula K. Le Guin fantaziye zihne yapılan bir psikanalitik yolculuk olarak tanımlamaktadır.¹⁶

Fantastik edebiyat, son yıllarda yazılmış çok sayıda yazın ile birlikte geniş okur kitlelerine tekrar ulaşmış ve popülerliğini arttırmış önemli bir edebi türdür. Literatürde, Fantastik edebi türün çok uzun bir geçmişe sahip olduğu ve Antik-Yunan destanlarından günümüze kadar geldiği vurgulanmaktadır.

Edebi eserlerde fantastik öğeler kullanımının temelleri çok eski çağlara ve bu çağlardaki efsanelere kadar uzanmaktadır. *Ezop Masalları*, *Bin Bir Gece Masalları* gibi eserlerde fantastik öğelerin kullanılmış olduğunu görmekteyiz. Homer'in *Odyseia*'sı ve Ezop'un *Hayvan Masalları*, Yaradılış efsaneleri, Platon'un Atlantis mitosu *Timaeus*, Samosatalı Lucian'ın *True Histories* kitabında anlattığı aya yolculuk öyküleri, Thomas More'un *Utopia*'sı,..vb fantastik öğeler kullanılan eserler olarak örnek verebiliriz.¹⁷

Fantastik edebi türün ortaya çıkışı ile birlikte fantastik yazının geçmişi 17. yüzyıla kadar uzanmaktadır. 17. yüzyılda Batı edebiyatlarında verilen eserlerde fantastik öğelere rastlanmaktadır. 1605 yılında yayınlanan *Don Quijote* isimli eser bir

¹⁴ “Jon odasından çıktığında, nöbetçi kemikleri yokmuş gibi bükülmüş halde merdivenlerin başında yatıyordu. Jon adamın yüzünü görüyordu. Nöbetçi karnının üzerine yatmış olmasına rağmen Jon adamın yüzünü görüyordu. Kafası tamamen geriye çevrilmişti. Bu mümkün değil dedi kendine burası Lord Kumandan Kulesi. Bu olamaz. Rüyadayım. Bir kâbus görüyorum.” Bkz., Martin, 2013, s. 588.

¹⁵Tolkien, 1999, s. 77.

¹⁶Somay'ın aktardığı üzere “Fantazi, bir yolculuktur. Tıpkı psikanaliz gibi, bilinçaltı zihne yapılan bir yolculuk. Tıpkı psikanaliz gibi tehlikeli olabilir ve sizi mutlaka değiştirir.” Bkz. Somay, B., “Freudo Baggins'in Mordor Yolculuğu”, *Defter Dergisi*, Sayı 39, s. 9.

¹⁷ Küçük, 2009, s. 26.

orta çağ romansı parodisi olmasının yanı sıra çağdaş fantezi edebiyatının öncüsü olma şerefini de taşımaktadır. *Don Quijote* aynı zamanda psikanalitik bir *vaka öyküsü* olarak da değerlendirilebilir. Bu açıdan bakıldığında, bir edebi tür olarak fantezi'nin¹⁸ tarihsel açıdan psikanalizi de öncülediği değerlendirilebilir. Esas olarak ise bu edebi tür William Beckford'un kaleme aldığı *Vathek*¹⁹ ve Sasques Cazotte'un '*Diable Amoureux*' adlarında bu türe örnek oluşturabilecek özellikteki iki öykünün yanı sıra, İngiltere'de 19. yüzyılda başlayan 'gotik' bir akımdan doğmuş olan 'Kara Roman'ın etkisi ile kendinden söz ettirmeye başlamıştır. 'Kara Roman' kurgusunda gerçeklikle temellendirilmiş hortlak, hayalet gibi öğelerle işlenmiş polisiye anlatıları içermektedir. 19. yüzyıldabaşlarından ortalarına kadar uzanan süreçte, Amerika, Fransa, İngiltere, Rusya gibi farklı ülkelerin yazarlarından Ludwig Tieck, Ernest Theodor, Amadeus Hoffmann, Achim Von Arnim, Nathaniel Hawthorne, Washington Irving, Prosper Merimee, Honore de Balzac gibi ünlü isimlerin önemli fantastik eserler kaleme almışlardır. İlk başta yalnızca gerçekliğin dışına çıkmak

¹⁸Somay fantezi edebiyatını tasvir ederken şöyle yazar: "Fantazi edebiyatı teriminin jenerik (türsel) tanımını için Darko Suvin'in *Metamorphoses of Science Fiction* kitabındaki tanım çabalarını esas alıyorum. Suvin'e göre edebi türler tarih boyunca iki büyük akım oluştururlar. Bunlardan birincisi, Suvin'in 'doğalcı/naturalist'diye adlandırdığı, her çağın "bugün ve burada"sının olabildiğince sadık temsillerinin temel alındığı akımdır. Bu akım her çağın ana akımıdır ve o çağ içindeki adlandırılması ne olursa olsun (romantizm, realizm, neo-klasisizm, modernizm) aynı büyük, doğalcı akımın parçasıdır. Diğer akım ise her çağın ikinci planda kalan, muhalif akımıdır. Suvin buna 'estanged = yadırgatılmış' akım der, ki ben 'estranging = yadırgatıcı' terimini daha uygun görüyorum. Yadırgatıcı akım tarih boyunca farklı biçimler alabilir, peri masalı, halk öyküsü, ortaçağ romansı, bilimkurgu ya da fantezi şeklinde ortaya çıkabilir. Bu türler birbirlerinden tarihsel/dönemsel açıdan ya da kullandıkları biçimsel aygıtlar bakımından ayrılabilir, ancak ortak yönleri, içinde var oldukları çağın bugün ve buradasına alternatif bir varsayım üzerine kurulmuş olmalarıdır. Bu büyük akım içinde, örneğin bilimkurgu fantaziden, temel anlatısal (alternatif) varsayımını kendi çağının bilimsel bilgi kümesi tarafından yanlışlanamaz biçimde kurmasıyla ayrılır. Fantazinin böyle bir kaygısı yoktur. O yalnızca okurundan inanmama duygusunu askıya almasını bekler. Bu yüzden 'fantezi edebiyatı' derken yer yer bu özel tanıma, yer yer de "yadırgatıcı akım"ın tümüne gönderme yaptığımı belirtmem gerekir. Mitoloji öykülerini ise bu yadırgatıcı akımın içinde görmemek gerektiği kanısındayım; çünkü mitolojik öykülerin temel varsayımı, o çağın bugün ve buradası içinde 'gerçek' kabul edilen olguların temsili üzerine kuruludur. Zeus mitolojik öykü için bir metafor değil, gerçeğin ta kendisidir; Balzac'ın *Baba Grandet*'si kadar gerçektir. Bu nedenle, mitoloji kendi başına ana akım içinde yer alırken, fantezi edebiyatı ve genel olarak yadırgatıcı türler için bir metafor malzemesi olarak (yani bilinçli/yarı-bilinçli biçimde yadırgatma amacıyla) kullanıldığında yan/muhalif akımın alanına girer. Arthur efsanesi bir efsane iken gerçekliğine inanılıyordu belki; ama Malory ve daha sonra Tennyson tarafından anlatı haline getirildiğinde, şairlerinin kendi dönemlerinin dünyasına bir alternatif oluşturacak şekilde yeniden kurgulanmıştır." Bkz., Somay, B., "*Freudo Baggins'in Mordor Yolculuğu*", *Defter Dergisi*, Sayı 39, s. 10.

¹⁹Abbasi soyundan gelmekte olan Vathek isimli halife yıldızların esrarını çözmek amacıyla yaptırdığı kulede hiç duyulmamış bir yerden gelecek olan biri sayesinde çeşitli mucizelerin gerçekleşeceğini öğrenmiştir. Mucizelerin gerçekleşeceğini öğrendikten sonra şehre gelen bir yabancıya oldukça yakın ilgi gösteren halife Vathek, mucize gerçekleştirmenin sırrını öğrenebilmek düşüncesiyle yabancının adeta kölesi olmuştur. Derken yabancı, halife Vathek'e din değiştirmesi karşılığında Yer altı Ateşi Sarayı'nın hazinelerinin sahibi olacağını söyler ve bu sayede halifeyi her türlü emir istek ve arzusunun kölesi haline getirir. Bkz., Beckford, W., 2012.

olarak algılanan fantastik tür, yazar Edgar Allan Poe ile ussal biçimini bulmuştur. Amerikalı yazar Henry James tarafından ise yenilikçi bir anlatım içinde okuyucuya ulaşır. Fakat fantastik edebiyat bir tür olarak 18. yüzyılın sonlarında doğmuştur. Bu yüzyılda, bazı eserlerde, öteki dünyaya karşı bir ilginin, hayallere, mistik zevklere doğru bir eğilimin ve ussallığa karşı bir tepkinin dile getirildiği görülmektedir. Bu konuda sayabileceğimiz isimler arasında Ann Rodeliff ve Goethe gelmektedir.²⁰

Jean-Luc Steinmetz, 17. yüzyılda peri masallarıyla başlayan fantastik edebiyatın, 18. yüzyılda gerçek anlamını bulduğunu, 'Aydınlanma Çağı' olarak da bilinen bu dönemde iki düşünce sisteminin doğduğunu vurgulamaktadır. Yazara göre bu düşünce sistemlerinden ilki filozofların göklere çıkardığı usçu, gerekirci akım, ikincisi ise spiritüalizm, okültizm ve İllüminizm terimiyle işaret edilen gizli örgütlerin öğretileridir. Steinmetz, böyle bir durumda Tanrı'ya olan inancın yok olmasının bir sonucu olarak, insanların şeytanlara yani Hesiodos'un anladığı anlamda ara varlıklara karşı ilginin canlandığını vurgulamaktadır.²¹ Steinmetz, böyle bir durumda Tanrı'ya olan inancın yok olmasının bir sonucu olarak, insanların Şeytanlara yani Hesiodos'un anladığı anlamda ara varlıklara karşı ilginin canlandığını vurgulamaktadır.²²

19. yüzyılın ortalarında ise fantastiğin konumu değişmeye başlamaktadır. Büyülü ve doğaüstü objelerin inanılmazlığına mantıklı anlatılarla açıklama getirme çabaları dönemin öne çıkan özelliklerindedir. Fantastik edebiyat türünün 19. Yüzyıl ortalarında büyük ilgi görmesini *Fantasy: The Literature of Subversion* adlı kitabın yazarı Dr. Rosemary Jackson şu şekilde açıklamaktadır:

Fantastik, gerçekliğin içi veya altı gibidir; (gerçekçi) romanın kapalı ve tek yönlü biçimine açık ve çok yönlü yapısıyla karşı çıkar. Böylece romanın sanki kendi karşıtını doğurmuş, tanınmaz yansımaları yaratmış olur. Bu nedenle de birbirlerine bağımlı bir yaşam sürdürürler. Fantastik, baskın olan gerçekçi düzende yokluğuyla dikkati çeken öğelere yer verir. On dokuzuncu yüzyılda fantastik öyküler gerçekçi anlatımın karşıtı oldukları için bir anda çoğalmışlardır: Fantastik yazın; pozitif bilimin kök saldığı on dokuzuncu yüzyılın rahatsız olmuş bilincinden başka bir şey değildir. Gerçekçi biçimlerle söylenmeyen, söylenemeyen her şey fantastikte

²⁰ <http://soruvecevap.blogcu.com/edebiyat-dersi-fantastik-dussel-ve-kanitlayici-anlatim/3225487>, (erişim: 16 Temmuz 2014)

²¹ Steinmetz, a.g.e., s. 52.

²² Steinmetz, a.g.e., s. 53.

kullanılmıştır... On dokuzuncu yüzyıl gerçekçiliğine karşı olan bu sınıflandırmalar fantastikte mümkün olmayan, gerçek olmayan, isimsiz, şekilsiz, bilinmeyen, görülmeyen olarak ortaya çıkmıştır. Bu olumsuzluk, çağdaş fantastiğin anlamının temelinde yatar.²³

Fantastik edebi tür, 18. asrın sonu ve 19. asrın başında Romantizm'in başlattığı gerçek ile düş arasındaki kopukluğun yanında, bireyin yalnızlığı ile çağdaş dünya arasındaki kopukluğu nedeniyle korku teması ve korkutucu öykülere yer vermeye başlamıştır. İlerleyen zamanlarda fantastik sinemaya fazlaca malzeme oluşturacak olan fantastik eserleri kaleme alan yazarlara örnek olarak E. Alan Poe ve Mary Shelly gibi isimler verilebilir. Yine 19. asrın bitimine doğru Fransız popüler tiyatrolarında görülen 'Grand Guignol' akımı da edebiyatta olduğu gibi gerçekliğin dışına taşmış korkunç cinayetler ve canice tasvir edilen ölüm öykülerini de sahnelemiştir.²⁴

Yirminci yüzyıla ait fantastik edebiyat eserlerine örnek olarak; L. Frank Baum'un 1900 tarihli eseri *The Wonderful Wizard of Oz*, James Barries'in 1902 tarihli *Peter Pan*, Lord Dunsay'ın 1905 tarihli *The Gods of Pegana*, Edgar Rice Burroughs'un 1914 tarihli *Tarzan of the Apes*, Donald Barthelme'nin 1967 tarihli *Snow White* adlı eserler gösterilebilir. J. R. R. Tolkien'in 1954-55 tarihli *Lord of the Rings* J.K. Rowling'in 1997 ile 2007 yılları arasında yazdığı eseri *Harry Potter roman serisi*, George R.R. Martin'in 1996 yılında ilk kitabı yayınlanan ve halen devam etmekte olan *A Song of Ice and Fire* roman serisi aynı yüzyılda okuyucu ile buluşmuş ünlü yapıtlardandır.²⁵

Fantastik sözcüğünün anlamı gibi *Buz ve Ateşin Şarkısı* roman serisi de gerçek olmayan, düşsel ve kurgusal gibi bir öykü olarak okuyucunun karşısına çıkmaktadır. Bu romanı okurken birçok kez Todorov'un da belirtmekte olduğu gibi gerçeklik ve yanılsama arasındaki eşikte kalırız. Romanın henüz ilk sayfalarındayken anlatılan olayda çevrenin betimlenmesi ve George R.R Martin'in karakterlerin gözünden bahsi geçen fantastik öğeyi,

... soğukla birlikte gelen (...) önce yeni yağmış kar kadar beyaz ardından gölgeler kadar kara, donuk mavi gözlü, bazen ağaçların derin yeşil grisi üzerine

²³Kırtunç, 1987, s. 27- 30.

²⁴Akt., <http://beyhanozdemir.com/fotograf-ve-fantazyay/>, (Erişim: 15 Temmuz 20014)

²⁵ Balkan, 2011, s. 19-20.

damlamış gibi benekli. Göğe hareket ettikçe ay ışığı yakamoz gibi zırhın üstünde parlıyordu.²⁶

şeklindeki anlatısı, romanın fantastik bir eser olduğu hususundaki ipuçlarını okuyucunun karşısına çıkartmaktadır. Roman bir rüya ile mi başlamaktadır yoksa bu yaratıklar gerçek midir? Todorov'un bahsettiği 'kararsızlık duygusu' okuyucunun bu soruya cevapsız kalışı olarak değerlendirilebilir. Edebi bir türün yazının fantastik olarak değerlendirilebilmesi için Todorov'un bahsettiği üç koşuldan ilk ikisi bu soruda gerçekleşmektedir. Anlatılan olay okuyucuya hem gerçek izlenimi vermekte hem de olağan ile olağanüstü arasında kararız bırakmaktadır. Henüz romanın ilk satırlarında Steinmetz'in değişiyle phantasia'nın içinde hortlak, hayalet, cin gibi bir phantasma okuyucuyu karşılamaktadır. Romanın devamında anlatılan Yedi Tanrıya tapınmak için kullanılan insan suratlı büvet ağaçları da öykünün dinsel-fantastik öğelerindedir.

Gerçek ile yanılısama arasında kaldığımız bir başka önemli şey ise romanın devam serilerinde anlatılan insan ve hayvanların zihnine girerek onların gözünden görme ve kontrol etme – yönlendirme gücü olan warglardır. Steinmetz'in bahsettiği optik yanılısama örneği olan bu durum Brandon Stark'ın gözünden anlatılırken, kahraman günlük yaşantının reel akışı içindeyken kendini bir anda bir ulu kurdun zihninde bulur ve aynı anda paralel reel zamanda yaşanan bir dövüş olayına kurt olarak müdahale ederek olayların akışını yönlendirebilmektedir. Mantığa aykırı olan bu olaylar dizisi Steinmetz'in tanımında da aktardığı gibi, mantığın karşısında ve okuyucunun zihninde yarattığı üzere, fantastiktir. Romanda bahsi geçen diğer bir fantastik öğe de gerçekte var olmayan devler, ejderhalar ve ulu kurt gibi varlıklardır. George R.R. Martin'in romanında ejderha motifini kullanmaya karar veriş Rolling Stone dergisinde yayınlanan röportajında şu şekilde verilir:

- Ana soru ejderhalardı: ejderha eklemeli miydim? Targaryenlerin sembolünün ejderha olmasını istediğimi biliyordum; Lanisterlar'ın aslanı, Starklar'ın kurtları vardı. Bu kadar sade mi olmalıydı? Targaryenlerin gerçekten de ejderhaları olmalı mıydı? Yazar arkadaşım Phylliss Eisenstein ile tartışıyordum. Ve dedi ki;

²⁶ Martin, 2013, s. 13.

George, bu bir fantazi, ejderhaları koyman gerek. Beni ikna etti ve bu doğru bir karardı...²⁷

Diğer yandan Martin aynı röportajında bu roman serisini yazarken gerçek hayattan esinlendiği bir takım olaylar olduğunu belirterek Yüzyıl Savaşları'nın²⁸ sonucunda başlamış İngiltere tarihinin taht kavgalarıyla geçen dönemine verilen isim olan *Güller Savaşı*²⁹ nın onun bu romanı yazmasında rol oynadığını şu şekilde ifade etmektedir: “*Buz ve Ateşin Şarkısı*’nda Güller Savaşından ve diğer fantezilerden şeyler topluyorum. Tüm bunlar kafamda dönüp duruyor ve nasıl oluyorsa özgün bir biçimde benim diyebileceğim bir şeye dönüşüyor.”³⁰

II. *BUZ VE ATEŞİN ŞARKISI: HİKÂYEYİ ANLAMAK*

Buz ve Ateşin Şarkısı roman serisinin ilk kitabı olan *Taht Oyunları* temelde hem ana karakterleri tanıtmaya odaklanmakta hem de hikâyenin iskeletinin oluşturulması bakımından genel bir çerçeve çizmektedir. Roman tarihsel olarak eş zamanlı gerçekleşen olayları, farklı karakterlerin gözünden paralel kurgu ile farklı bölümlerde ele alırken, bir yandan bu karakterlerin iç dünyalarına ilişkin olarak

²⁷<http://www.rollingstone.com/movies/news/george-r-r-martin-the-rolling-stone-interview-20140423> , (Erişim: 16 Temmuz 2014)

²⁸Roberts şöyle söyler: “Bu ad geleneksel olarak, İngiltere ve Fransa arasında İngilizlerin Fransız tahtında hak iddia etmesi üzerine çıkan ve çeşitli aralıklarla süren savaş için kullanılır.” Bkz. Roberts, J., M., 2010, s. 247-251.

²⁹1455 ile 1485 yılları arasında, Lanchester ve York Hanedanları'nın taht kavgasıyla sebep oldukları İngiltere’de yaşanmış ve otuz yıl süren iç savaş tarihte *Güller Savaşı* (*The Wars Of The Roses*) olarak adlandırılmaktadır. Yaşanan bu iç savaş ismini, hanedan armalarından almaktadır. Lancaster Hanedanı'nın arması kırmızı, York Hanedanı'nın arması ise beyaz renkli gül'dür. Savaşın nedeni, esas olarak III. Edward'ın ölümü ile birlikte her iki hanedanın da taht üzerinde hak iddia etmeleridir.

Lanchester Hanedanı'ndan İngiltere Kralı VI. Henry, delirmiş olduğu gerekçesiyle tahttan indirilmiş ve yerine York Hanedanı'ndan Richard getirilmiştir. Daha sonra VI. Henry, eşi Margaret'ın yönlendirmesiyle tahtı ele geçirmek için savaş başlatmıştır. Yaşanan savaşı York Hanedanı kazanmış ve VI. Henry İskoçya'ya kaçmak zorunda kalmıştır. York Hanedanı'nın Veliht Prensi Edward, 1461 yılında IV. Edward olarak İngiltere kralı ilan edilmiş ve 1483 yılında gerçekleşen ölümüne kadar 22 yıl boyunca isyanları bastırarak tahtını korumuştur. Ancak IV. Edward'ın ölümüyle tahta oturan oğlu V. Edward, York Hanedanı'nda yaşanan iç çekişmelerle birlikte III. Richard tarafından tahttan indirilmiş, bu olay da Lanchester Hanedanı'nı tahtı ele geçirmek için tekrar harekete geçirmiştir. Lanchester Hanedanı'nın, Fransızların ve bazı Yorklular'ın desteğini alan Henry Tudor'un III. Richardı öldürmesiyle Güller Savaşı olarak bilinen bu iç savaş sona ermiştir. Bkz. Bucholz, R., 2009, s. 34-41.

³⁰<http://www.rollingstone.com/movies/news/george-r-r-martin-the-rolling-stone-interview-20140423> , (Erişim: 16 Temmuz 2014)

çektığı fotoğrafları okuyucuya gösterirken, bir yandan da olay örgüsünü yine bu karakterlerin bakış açılarıyla ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada serinin başlangıç kitabı olan *Taht Oyunları* temel alınarak, serinin bütününde anlatılan hikâyeye genel bir bakış sunmak amaçlanmaktadır. Bu bağlamda yazarın seçtiği karakterler etrafında romanın hikâyesi özetlenmeye çalışılacaktır.

Romanın giriş bölümü, herhangi bir ana karaktere değil, çarpıcı bir hikâyeye odaklanmaktadır. Yedi Krallık olarak anılan bölgenin kuzeyinde, bu Yedi Krallık ile yabancı toprakları birbirinden ayıran ve oldukça yüksek inşa edilmiş bir surda geçen romanın giriş bölümü, ‘gece nöbetçileri’³¹ adı ile bilinen koruyucu bir grubun çıktığı bir keşif gezisi ile başlamaktadır. Surun diğer tarafına yapılan keşif gezisinde gece nöbetçilerinden bir grup, ‘ak yürüyenler’ olarak nitelenen, gözleri buz mavisi, ellerinde uzun şeffaf ve yine buz mavisi ışıklar saçan kılıçlar taşıyan, sesleri “kış soğuşunda donmuş bir göl yüzeyinin çatlaması gibi”³² olan yaratıklarla karşılaşmaktadırlar. Bu yaratıklarla yaptıkları mücadele ise gece nöbetçileri açısından bir katliama dönüşmekte ve içlerinden yalnızca bir tanesi kaçarak hayatta kalmayı başarabilmektedir.³³

³¹ Gece nöbetçileri yedi krallığı surun ötesindeki tehlikelerden korumak amacıyla oluşturulmuş bir gruptur. Bu grubun içinde gönüllü olarak bu gruba katılan üyelerin dışında, çeşitli suçlar işledikleri için çarptırıldıkları cezalardan kurtulmak amacıyla bu guruba katılmayı tercih edenler de mevcuttur. Gece nöbetçilerinin yedi krallığın tüm yasalarının üzerinde, kendi kanunları bulunduğu için, işlediği suç ne olursa olsun, nöbete katılan kişinin suçu bağışlanmakta ve ölene kadar görev ve yükümlülüğü suru korumak olmaktadır. Bu nedenle bu gruba bir kez katılan üye, ölene değin “siyahlara bürünerek” bu grupta kalmak zorundadır. Diğer bir ifadeyle girişin mümkün olduğu bu gruptan çıkmak, ihanet olarak nitelendirilmekte ve ölüm ile cezalandırılmaktadır. Bir gece nöbetçisi ancak yeminini etmeden önce grubu terk edebilir. Pek çok yükümlülüğü birden içinde barındıran bu yemin şu şekildedir: “Sözlerimi duyun ve yeminime şahit olun. Gece çöküyor ve son nefesime kadar sürecek olan yeminim başlıyor. Evlenmeyeceğim. Mülk edinmeyeceğim. Baba olmayacağım. Hiç taç takmayacak, zafer kazanmayacağım. Nöbette yaşayacak, nöbette öleceğim. Ben karanlıktaki kılıç, duvardaki gözcüyüm. Ben soğukta yanan ateş, şafak vaktindeki ışığım. Ben uyurları uyandıran nida, diyar halkını koruyan kalkanım. Bu gece ve gelecek tüm gecelerde, hayatımı ve onurumu, Gece Nöbetçilerine adıyorum.” Bkz. Martin, 2013, s. 545.

³² Martin, 2013, s. 5-16.

³³ Martin, 2013, s. 5-16.

Resim 1: Fantastik Öge Ak Yürüyenler³⁴

Romanın giriş bölümü yukarıdaki biçimde sonlanırken, ardından gelen tüm bölümler, ana karakterlerin isimleri ile adlandırılmaktadır. Bölümler hangi karakterin adını aldıysa, hikâyeye o karakteri merkeze alarak yaklaşmakta ve kurgulanan olaylar da bu karakterin bakış açısıyla okuyucuya verilmektedir. Daha önce de sözü geçtiği üzere, paralel kurgu ile aktarılan karakterin hikâyelerinin daha kolay anlaşılabilmesi için, yazarın bölümlenme yaparken izlediği sıra takip edilerek, her bir karakterin hikâyesi, bağlı bulunduğu karakterle olan yakınlığı da göz önüne alınarak aktarılmaya çalışılacaktır.

Surun diğer tarafında yaşanan bu olay, Yedi Krallığın en kuzeyinde sura en yakın kısımda yer alan Stark Hanedanını da yakından ilgilendirmektedir. Surun diğer tarafından kaçarak kurtulan gece nöbetçisi, Kış Yarı olarak bilinen ve Stark Hanedanına ait olan topraklara getirilir. Kış Yarı kalesi Lord Eddard Stark'ın yönetimi altındadır. Yeminini bozarak nöbetten kaçmış ve bu nedenle de idama mahkûm edilmiş olan gece nöbetçisinin cezası da Kral adına, kral adaletini sağlamak için Lord Stark tarafından verilecektir. Oğulları Brandon, Robb, piç oğlu John Snow'u ve rehin olarak tuttuğu Theon Greyjoy'u da yanına alarak suçluya cezasını vermeye giden Lord Stark, kralın cellâtları bulunmasına karşın, idamı

³⁴Martin, *Taht Oyunları: Çizgi Roman*, Cilt: 1, 2013, (çev. D. Candaş), Akılçelen Kitaplar, Ankara, s.6.

bizzat kendisinin gerçekleştirmesinin gerekçesini oğlu Bran'a "kılıcı hükmü veren indirir"³⁵ diyerek açıklamaktadır. İdam gerçekleşikten sonra kaleye dönüş yolunda altı tane ulu kurt yavrusu bulan Eddard Stark, hanedanının armasında yer alan bu yavruları altı çocuğuna verilmek üzere yanına alır. Beş yavru meşru çocukları için; onlardan biraz daha küçük, çelimsiz ve bembeyaz olan diğer yavru ise piç oğlu John Snow içindir.³⁶

Resim 2: Ulukurt Yavruları³⁷

Kaleye döndüğünde Tully Hanedanından olan Lord Stark'ın karısı Catelyn üzücü bir haber vermek üzere Eddard'ı beklemektedir. Bu üzücü haber kral eli³⁸ olan John Arryn'ın öldüğüdür.³⁹ Kral Robert Lord Arryn'ın ölümü üzerine Lord Stark'ı ziyaret etmek için Kış Yarına gelmek üzere yola çıkmıştır.⁴⁰ Kral Robert tüm krallık mahiyetiyle birlikte Kış Yarına gediğinde yanında nam- diğer Kral

³⁵ "Biz Stark'lar cezanın hükmü veren tarafından infaz edilmesi gerektiğine inanırız. Bunu yapamıyorsan belki de ölümü hak etmiyordur, hakkında hüküm verdiğin." Bkz., Martin, 2013, s. 20.

³⁶ Martin, 2013, s. 17-25.

³⁷ Martin, *Taht Oyunları: Çizgi Roman*, Cilt: 1, 2013, (çev. D. Candaş), Akılçelen Kitaplar, Ankara, s.16.

³⁸ Romanda Martin kral elini bir çeşit vezir gibi nitelemektedir. "Kral eli, bütün yedi krallıktaki en güçlü ikinci adamdır. Kral adına konuşur, kralın ordularına kumandanlık eder, kralın adaletini uygular, kralın yokluğunda ve hastalığında demir tahta otururdu". Bkz., Martin, 2013, s. 54.

³⁹ John Arryn Lord Stark için bir baba gibidir. Gençliğinde Eddard şimdiki kral Robert Baratheon ile birlikte John Arryn'ın yanında yetişmiştir. Deli kral II. Aerys Targaryen Eddard ve Robert'in kellesini istediğinde, Kartal yuvası Lordu Arryn koruma sözü verdiği bu iki genci krala teslim etmektense savaşmayı tercih etmiştir. Bkz., Martin, 2013, s. 29.

⁴⁰ Martin, 2013, s. 26-32.

Katili ⁴¹ Jaime Lannister da vardır. ⁴² Lord Stark Lannister'ları görmekten hoşlanmamıştır. Çünkü Lannister'lar savaş sırasında zafer belli olduktan sonra Stark'lara destek olmaya gelmiştir. ⁴³

Kral Robert attan indiğinde, Lord Stark tahtı ele geçirmek için birlikte savaştığı Robert'ı on beş seneden sonra tanıyamamıştır. Romanda, eskiden çok güçlü, iri yarı, deri ve kan kokusu üzerine sinmiş, iyi bir savaşçı olarak betimlenen Robert, şimdi eni boyu kadar olmuş, güzel parfüm kokan, şarap ve kadına düşkün biri haline gelmiştir. Kral Robert'ın Kış Yarı'na gelme nedeni, tahtı kazanmasına yardım eden Ned Stark'a tahtı elinde tutmasına yardım etmesi için kral eli olmasını teklif etmektir. Aralarında geçen özel konuşmada Robert, Ned'i Kral eli ilan eder. İkili arasındaki yakınlık hem birlikte büyümüş ve savaşmış olmalarından hem de Kral Robert'in, Ned Stark'ın kız kardeşi Lyanna ile evlenmek istemiş olmasından kaynaklanmaktadır. Fakat Lynanna'nın ölümü nedeniyle Robert'ın bu istediği gerçekleşmemiştir. Şimdi ise Kral Robert, iki hanedanı kanla bağlamak için oğlu Joffery ve Ned'in kızı Sansa'nın evlenmesinin uygun olduğunu Ned'e söylemiştir. ⁴⁴

⁴¹ Kral muhafızı olan Jaime Lannister "bir başka kralın canını kendi canıyla korumak üzere yemin etmişti ama o kralın boğazını kendi kılıcıyla kesti". Bu nedenle de Jaime Lannister 'kral katili' olarak anılmaktadır. Bkz., Martin, 2013, s. 126.

⁴² Martin, 2013, s. 26-30.

⁴³ Martin, 2013, s. 31.

⁴⁴ Martin, 2013, s. 45-55.

Resim 3: Robert Baratheon ile Aerys Targaryen'in Çatışması⁴⁵

⁴⁵ Martin, *Taht Oyunları: Çizgi Roman*, Cilt: 1, 2013, (çev. D. Candaş), Akılçelen Kitaplar, Ankara, s.32.

Resim 4: Robert Baratheon'un Eddard Stark'ı Kral Eli İlan Etmesi⁴⁶

Ned Stark, başlangıçta Kral eli olma fikrine pek sıcak bakmamış, hatta bu teklifi kabul etmemeyi düşünmüştür. Catelyn ile bu konuda dertleşip Starklar'ın kuzeyin koruyucuları olduğunu ve öyle de kalmaları gerektiğini söylediği sırada, Catelyn'e ölen kral eli Jon Arryn'in eşi olan kız kardeşi Lysa'dan John Arryn'in Lannisterlar tarafından öldürüldüğünü söyleyen gizli bir mektup gelir. Bu durum her şeyi değiştirmiştir ve Catelyn'e göre Ned güneye gitmeli ve John Arryn'in katilini bulmalıdır. Bu nedenle Ned Stark, kral eli görevini kabul eder ve Kral Robert ile birlikte Kral şehrine doğru yola çıkar.⁴⁷

Roman'ın bir başka ana karakteri olan John Snow Ned Stark'ın piç oğludur. Piç olması nedeniyle Kral için verilen yemekte, ailenin yanında bulunmayan John, Ned'in karısı Catelyn tarafından da pek sevilmemektedir. Aynı gece, Ned Stark'ın erkek kardeşi ve gece nöbetçilerinin yeminli bir kardeşi olan Benjen Stark, kış yarına gelir. John Snow da amcasına, tıpkı onun gibi gece nöbetçilerine katılmak istediğini söyler.⁴⁸

Kuzeyin koruyucusu olan Starklar açısından değişimin başlangıcı olan kralın gelişi, John'un Sur'a ve Ned Stark ile iki kızının da Kral Şehrine doğru yola çıkması ile sonuçlanmaktadır. Kral şehrine doğru yaptıkları yolculuk sırasında Kral

⁴⁶Martin, *Taht Oyunları: Çizgi Roman*, Cilt: 1, 2013, (çev. D. Candaş), Akılçelen Kitaplar, Ankara, s. 40.

⁴⁷ Martin, 2013, s. 71.

⁴⁸ Martin, 2013, s. 56-66.

Robert'a baş muhbiri Varys⁴⁹ tarafından bir haber gelir. Buna göre, öldürülen kral Aerys Targaryen'in kızı Daenerys hayattadır ve bir at efendisi ile evlenmiştir.

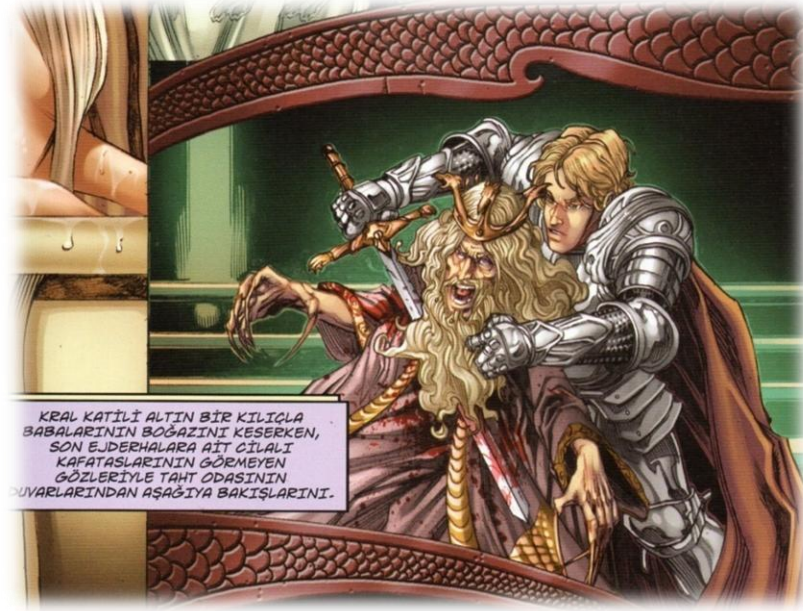
Resim 5: Daenerys Targaryen ile At Efendisi Khal Drogo⁵⁰

Bu haber Robert ve Ned arasında bir tartışmaya neden olur. Çocukların öldürülmesini hiçbir zaman onaylamayan Ned, Robert'ın karısı Cersei'in babası olan Tywin Lannister'ın verdiği emirle öldürülen Prens Rhaegar'ın karısı ve kızının ölümlerini de cinayet olarak adlandırmış ve bu nedenle yine Robert ile tartışmıştır. Hatta bu tartışma sonucu ikilinin arası açılmış ve ancak Ned'in kız kardeşinin ölümü ile paylaştıkları ortak acı, tekrar bir araya gelmelerini sağlamıştır. Kral Robert tıpkı Tywin Lannister gibi bir çocuk katili olmayı göze alarak, Daenerys'in öldürülmesini istemektedir. Fakat Ned, Kral Robert'a onun Tywin Lannister gibi masumları öldüren bir çocuk katili olmadığını söyleyerek bu duruma karşı çıkmaktadır. Diğer yandan Kral Robert'a göre Daenerys şimdilik masumdur, ancak ne kadar masum kalacağı tartışmalıdır. Ned'e göre ise bir çocuğu öldürmek, her ne sebeple olursa olsun aşağılık bir davranıştır. İkili konu üzerine bir türlü uzlaşma sağlayamaz, ancak

⁴⁹ Hadım Varys, kralın muhbiri başı olarak biliniyordu. Romanda 'örümcek' olarak da isimlendirilen Varys, bir zamanlar Kral Aerys'e de hizmet etmişti. Bkz., Martin, 2013, s. 122.

⁵⁰ Martin, *Taht Oyunları: Çizgi Roman*, Cilt: 1, 2013, (çev. D. Candaş), Akılçelen Kitaplar, Ankara, s.31.

Ned Kral'ın Targaryenlere olan öfkesini bildiği için geri adım atar. Kral Robert ile Ned arasındaki bir başka anlaşmazlık konusu da Lord Arryn'ın ölümüyle boş kalan Doğu'nun koruyuculuğu görevine kralın, Lord Arryn'ın veliahdı olan oğlunun yerine Jaime Lannister'ı getirmek istemesidir. Ned'e göre Jaime'nin doğunun koruyucusu olması, Lannisterlar'ın hem doğuyu hem de batıyı ellerinde tutacakları anlamına gelmektedir. Tywin Lannister'a hiç güvenmeyen Ned, onun batının koruyucusu olmasından hoşnutsuzken, bir başka Lannister'a da doğunun koruyuculuğu görevinin verilmesini, stratejik anlamda da hatalı bulmaktadır. Ayrıca yeminli bir kral muhafızı olmasına karşın, bir önceki krala ihanet ederek onu öldüren Jaime Lannister, Ned'in gözünde tamamen güvenilmez biridir.⁵¹

Resim 6: Kral Katili Jaime Lannister⁵²

Kral yolunda ilerlerken kafilenin dinlenmesi için büyük bir handa konaklanılır ve bir gün sonra, Eddard Stark ile Kral'ın avlanmaya gittiği sırada hizmetkârlar tekrar yolculuğa çıkmak için eşyaları toparlamaya başlarlar. Bu sırada veliaht prens Joffrey ile Ned'in kızı Sansa Nehir kıyısında gezintiye çıkmışlar ve tahta kılıçlarla oynayan Sansa'nın kız kardeşi Arya ile onun arkadaşlık yaptığı kasabın oğlu Mycah'yı görmüşlerdir. Kast'ın en altlarında yer alan bir kasabın oğlu olan Mycah karşısında veliaht prensi görünce tahta kılıcı elinden atar ve eğilerek

⁵¹ Martin, 2013,s.120-128.

⁵²Martin, *Taht Oyunları: Çizgi Roman*, Cilt: 1, 2013, (çev. D. Candaş), Akılçelen Kitaplar, Ankara, s.27.

selam verir ancak Joffrey kibirli tavrıyla Mycah'yı azarlamaya başlar. Arya bu oyunun kendi istediği olduğunu dile getirmişse de Joffrey, çocuğa işkence etmek için kılıcını çeker ve yanağına doğru bastırır. Ancak Arya daha fazla dayanamayıp tahta kılıcı Joffrey'nin kafasına indirir. Joffrey Arya'nın üzerine yürüyüp ona zarar vereceksen Arya'nın ulu kurdu Nymeria hamlede bulunup Joffrey'i yere yıkar ve onu hafifçe de olsa yaralar.

Resim 7: Joffrey Baratheon'un Ulukurt Tarafından Isırılması⁵³

Bu yaşananlardan sonra ulu kurdunun cezalandırılacağını tahmin eden Arya, Nymeri'yı ormanın derinliklerine yollar ve kendisi de bir süre ormanda saklanır. Bir yandan Stark'lar bir yandan Lannisterlar Arya ve kurdunu her yerde ararlar. Sonunda Lannisterlar Stark'lardan önce Arya'yı bulup Kral'ın huzuruna götürürler. Ned bu durumu öğrenir öğrenmez derhal soluğu Kral'ın yanında alır. Kızının kendisine haber verilmeden Kralın huzuruna çıkartılmasına tepki gösterir. Ned'e göre bu büyük bir saygısızlıktır ve onlar sadece çocukça oyun oynamışlardır. Aslında durum Kral Robert'a göre de böyledir ancak Kraliçe Cersei veliaht prensin - söylediği yalanla - başına gelen şeyi bir onur meselesi gibi göstererek Robert'ı

⁵³ Martin, *Taht Oyunları: Çizgi Roman*, Cilt: 1, 2013, (çev. D. Candaş), Akılçelen Kitaplar, Ankara, s.32.

etkilemiş ve ona mutlaka bir ceza vermesi gerektiğini söylemiştir.⁵⁴ Robert kızının terbiyesini Ned'e bırakırken Stark'ların hanedan sembolü olan ulu kurdun öldürülmesini emreder. Kral Robert, daha Kral Şehri'ne bile ulaşmamışken, yardım istediği ve kral eli ilan ettiği eski arkadaşını tüm kraliyet mahiyeti ve Lannisterlar önünde küçük düşürmüştür ve Ned bu durumdan oldukça rahatsızdır.⁵⁵

Ned, Kral Şehrine ulaştığında küçük konsey toplanmış ve toplantının başlatılması için Kral Eli'nin toplantıya dahil olmasını beklemektedirler. Ned yol yorgunudur ve yolda yaşadıkları sebebiyle fazlaca huzursuzdur. İstemeyerek de olsa toplantı salonuna gider çünkü Kral'ın çok acil istekleri vardır. Ned, Kral'ın bu acil isteklerinin ne olduğunu merak etmiş, öğrenince ise çok şaşırmıştır. Kral yeni göreve getirilen kral elini onurlandırmak için bir Kral Eli Turnuvası düzenlenmesini istemiştir. Yapılacak bu organizasyonun maliyeti tartışılırken Ned bir şok daha yaşamıştır. Çünkü kraliyet hazinesi bomboştur ve üstelik kraliyet yıllardır Lannisterlardan borç alarak ayakta durmaktadır. Kraliyetin Lord Tywin'e üç milyon ejderha borcu vardır ve toplam borcu altı milyon ejderhadır. Ned dehşete düşer çünkü "*Aerys Targaryen altınlarla dolup taşan bir hazine bırakmıştır.*"⁵⁶

Ned, kral şehrine gelmesinin esas nedeni olan ve kral eli görevini kabul etmesinde ikna konusu olan bir önceki kral eli Lord Arryn'in ölümünü araştırmaya başlamıştır. Ölümündeki bulguları sormak için yüce üstat Pycelle'e giden Ned, üstadın bulguları yaşlılık olarak değerlendirdiğini öğrenir ve başka rahatsızlıklarını gözlemleyip gözlemlemediğini sorar. Pycelle, Lord Arryn'in son zamanlarda büyük bir kitapla ilgilendiğini ve bir şeylerden rahatsızlık duyduğunu ve ölmeden önceki son sözünün 'Tohum güçlü' olduğunu söyler. Ned, Lord Arryn'in incelediği kitabı üstat Pycelleden alır ve incelemeye başlar. Kitap hanedanların tarihini, fiziksel özelliklerini, vs. anlatan bir kitaptır.⁵⁷

Eddard günlük sorunlarla uğraşmaya devam eder. Şehre muazzam bir karmaşa hakimdir çünkü turnuva için diyarın dört bir yanından şövalyeler, izleyiciler, tüccarlar gelmektedir. Şehir Muhafızları Kumandanı durumdan şikâyet edip asayişin gün geçtikçe bozulduğunu söylemektedir Kral Eline. Ned bütün bunları bir aptallık olarak nitelendiriyor, "bütün bu masraf ve kaos yeterince mide

⁵⁴ Joffrey, Sansa ile gezinti yaparken bir anda Arya ve ulukurt'un kendisine saldırdığını, Arya'nın sopayla vururken kurdunun da ısırıldığını söylemişti.

⁵⁵ Martin, 2013, s. 151-171.

⁵⁶ Martin, 2013, s. 203-216.

⁵⁷ Martin, 2013, s. 265-273.

bulandırıcı değilmiş gibi (...) bir de - onurlandırıyorlarmış gibi – kral eli turnuvası diyorlar...” diyerek hoşnutsuzluğunu dile getirmektedir. Ancak özellikle küçük konsey üyeleri duruma farklı bir açıyla bakmaktadırlar:

Krallık böyle olaylardan karlı çıkıyor lordum dedi yüce üstat Pycele. İyi olana zafer duygusu yaşıyor ve halk günlük sorunlarından bir nebze de olsa uzaklaşıyor. Ve pek çok cep sikkelerle doluyor diye ekledi serçe parmak. Şehirdeki her han tıka basa dolu ve fahişeler bacakları açık yürüyorlar. Her adımlarında üstlerinden şıkır şıkır sesler geliyor.⁵⁸

Ned, yüce üstat Malleon’un yazdığı ‘Yedi Krallık’ın Büyük Hanedanlarının Kökleri ve Tarihçeleri; Necip Lordların ve Soylu Leydilerin ve Çocuklarının Ayrıntılı Vasıfları’ kitabını çok sıkıcı olmasına rağmen okumak zorunda olduğunu bilmektedir. Çünkü bu sayfaların arasında bir sır gömülüdür ve o sır Lord Arryn’in ölümündeki sır perdesini aralayabilir. Ned, Lannister hanedanıyla ilgili bölümü tekrar açarak Lannisterlar’ın lüle lüle altın sarısı saçları olduğunu okur. Sonrasında konuştuğu bir mutfak hizmetçisinden Lord Arryn’in mücevher işlemeli gümüş bir zırh yaptırmak için, son zamanlarda bir zırh ustasını, kralın kardeşi Lord Stannis’le birlikte çokça ziyaret ettiğini öğrenir. Ned bahsi geçen zırh ustasını bulup sorular sormaya başlar ve nihayetinde Lord Arryn’in oraya zırh yaptırmak için değil yanında çalışan çırak çocuğu yani Gendry’yi görmeye geldiklerini öğrenir. Geldiklerinde çocuğa annesiyle, ailesiyle ilgili sorular sorup çocuğun kimin çocuğu olduğunu öğrenmeye çalışmışlardır. Zırh ustasının söylediğine göre çocuğu çok eskiden giysisinde arma olmayan zengin bir lord getirmiş hem barınması hem de zırh ustasının sesiz kalması için para vermiştir.⁵⁹ Zırh ustasının aksi çırağı Robert’in oğludur. Ned’in bundan hiç şüphesi yoktur; çünkü Baratheon özellikleri çocuğun yüzüne, gözlerine, çenesine ve siyah saçlarına mühürlenmiştir.⁶⁰

Bu gelişmelerin ardından Lord Varys gizlice Ned’i görmeye gitmiştir. Varys, Kral Robert’in öldürülmesi için çeşitli planlar yapıldığından bahseder ve durumdan endişelidir. Ona göre Kızıl Kale’de diyara sadık olanlar ve olmayanlar olarak iki çeşit insan yaşamaktadır ve elbetteki bu sözleriyle suikastı planlayanlar için Lannister’ları işaret etmektedir. Jaime Lannister, Beyaz Kılıçların Yeminli

⁵⁸ Martin, 2013, s. 289.

⁵⁹ Martin, 2013, s. 288-299.

⁶⁰ Martin, 2013, s. 336.

Kardeşlerinden bir kral muhafızdır ancak nam-ı diğer Kral Katili'ne güvenmek büyük bir aptallıktır. Ned Varys'e Lord Arryn'ın nasıl öldüğünü sorduğunda ardında iz bırakmayan bir zehirle yaveri tarafından zehirlendiği cevabını alır. Ned, kral elinin neden öldürülmesi gerektiğini daha da çok merak etmeye başlamıştır.⁶¹

Bir konsey toplantısında daha, Ned ve Kral Robert sert tartışmalar yaşamaktadırlar. Bunun nedeni daha önce de uzlaşamadıkları konu olan Dar Deniz'in öteki tarafında daha on dört yaşında olan Daenerys Targaryen'in⁶² öldürülmesidir. Ned ısrarla, kızın öldürülmesinin onursuz ve adaletsizce bir davranış olacağını söylemekte, buna karşın Robert, günün birinde tehlike oluşturacağından kaygılanıp kızın öldürülmesini istemektedir. Lord Varys, kral eline vicdan muhasebesini anlayabildiğini ancak hükmedenlerin diyarın iyiliği için bazen korkunç ve utanç verici şeylerin yapmak zorunda olduğunu söyler. Varys'e göre Targaryen kızı daha sonra tahtta hak iddia edecek ve bu şekilde savaş çıkartıp binlerce insanın ölmesine sebep olacaktır. Öyleyse ona göre bu kızın şimdi ölmesi diyar için daha iyidir. SerçeParmak duruma daha ahlaksız bir şekilde yaklaşarak durumu çirkin bir kadınla yatağa girmeye benzeterek değerlendirmektedir. Ona göre beklemek kadını güzelleştirmeyecektir ve en iyisi gözlerin kapatılıp kadının öpülmesidir. Lord Stark bu laflara daha fazla dayanamayıp Robert'a El rozetini fırlatır ve bu işi başka bir kral elinin yapması gerektiğini söyler. Ned artık kral eli değildir. Konsey odasından ayrılıp yaverini yanına çağırır ve acele bir şekilde toplanılmasını Kışyarı'na geri döneceğini söyler. Ancak bu plandan kimsenin haberi olmamalıdır, zira kalenin her

⁶¹ Martin, 2013, s. 336-342.

⁶² Prenses Daenerys Targaryen, Kral Toprakları'nın işgali sırasında yeminli Kral Muhafızı Jaime Lannister tarafından öldürülen Kral Aerys Targaryen'in kız çocuğu. Daenerys Fırtınadadoğan olarak anılır. Bkz., Martin, 2013, s. 845. Kral Toprakları işgal edilirken abisi Prenses Viserys ve annesi Kraliçe Rhaella, Ejderha Kayası'na kaçmışlar ve dokuz ay sonra Dany fırtınalı bir günde doğmuş ve bu doğum sırasında annesi ölmüştür. Sonrasında Ejderha Kayası da işgal edilirken Sör Willem, Daenerys ve abisi Viserys'ı alıp Dar Deniz'in ötesindeki Bravos'un güvenli kıyılarına doğru yelken açmıştır. Bravos'ta Sör Willem ile büyük bir evde yaşayan Targaryen kardeşler, Sör Willem'in hastalıktan ölmesinden sonra tüm paralarını çalan hizmetçileri tarafından kapıya atılmış ve o günden sonra Dar Deniz'in ötesinde tam anlamıyla göçebe hayatı yaşamaya başlamışlardır. Önceleri Targaryen dostları tarafından misafir edilen Dany ve Viserys'in kapılar yüzlerine kapanmaya başlamış ve sonrasında asıl işi tüccarlık olan Yargıç İlyrio'nun yanında kalmaya başlamışlardır. Yargıç İlyrio, abisi Viserys'in de isteğiyle Dany'nin, Dar Deniz'in ötesindeki en güçlü topluluklardan biri olan Khalasaların lideri Khal Drogo'yla evlendirilmesini sağlamıştır. Abisi Viserys bunu çok istemektedir çünkü Dany'nin Khal Drogo ile evlenmesinin karşılığı olarak Khal ordusu Viserys'e babasının intikamını alması için yardım edeceklerdir. Dany henüz küçük bir kız çocuğuydu ve tüm bunları istemiyordu. Ancak Viserys'in gözünü öylesine hırs ve kin bürümüştür ki, Dany'ye, Khal Drogo ile evlenmek zorunda olduğunu şu sözlerle kesin olarak belirtmiştir: "Eve bir orduyla gideceğim benim tatlı kız kardeşim. Khal Drogo'nun ordusuyla. Bu uğurda bu gece O'nunla evlenmen ve yatağına girmen gerekiyorsa yapacaksın. İhtiyacım olan orduya kavuşmak için kırk bin adamın hepsiyle ve hatta atlarıyla yatman gerekiyorsa yatacağım. Bütün ordunun seni becermesi gerekirse becerileceksin. Sadece Drogo olduğu için şükret bence..." Bkz., Martin, 2013, s. 33-44.

tarafında muhbirler vardır. Yaver odadan çıkarken Lord Petyr, Ned'i ziyarete gelmiştir ve konsey toplantısında olanlarla ilgili konuşmaya başlar. Konsey serçeparmak tarafından, kızın öldürülmesi için Lord unvanı ödülü konmasına ikna edilir. Ned buna daha da öfkelenir. Ona göre serçe parmak aşağılık bir adamdır ve kraliyet artık kiralık katillere unvan dağıtacak kadar ahlaksızlaşmıştır. Serçeparmak ise Ned'i incecik bir buz tabakasının üzerinde dans etmeye çalışan bir adam gibi hükmetmeye çalıştığını söyleyerek eleştirmektedir. Ona göre buz tabakası çatlamış ve Ned Stark suyun içine düşecektir. Çünkü serçeparmağın asıl niyeti bir kaç kiralık katilin bu işi beceremeyeceğinden emin olarak Dothraklar'ın bu duruma karşı daha bilinçli olmasını sağlamaktır.⁶³

Lord Stark daha sonra yine Lord Arryn'in izinden gidip ölümünü çözmeye çalışırken serçeparmak tarafından bir geneleve götürülür. Ned orada da Kral Robert'in bir başka bir piçiyi karşılar. Kral'ın onlarca piçi olması normaldir ancak Lord Arryn'in neden bu konunun bu denli üzerinde durduğunu Ned bir türlü anlayamamaktadır. Genelevden çıkarken etrafı bir anda Lannister askerleri tarafından çevrelenir ve artık kraliyet kalkınının üzerinde olmamasını fırsat bilen Jaime Lannister Ned'ten kardeşi Tyrion'un karısı tarafından alı koyulmasının hesabını sormaya gelir. Catelyn Stark cüce'yi esir almıştır; çünkü küçük oğlu Bran'ın başına gelen kazadan ve sonrasında öldürülmeye çalışılmasından⁶⁴ cüceyi sorumlu tutmaktadır. Beraberindeki Lord Baelish, Şehir Muhafızlarını getirmek üzere hızlıca oradan uzaklaşır. Jaime, Ned'in yanındaki adamları öldürür ve Ned'i de yaralayarak adamlarıyla birlikte oradan ayrılır. Sonrasında Ned gözünü kalede yaraları sarılırken açmıştır.⁶⁵

Robert avdayken Ned, Cersei ile görüşmek için ona haber gönderir ve tamamen yalnız kalabilecekleri yer olan tanrı korusunu seçer. Ned burada Cersei'e Lord Arryn'in de ölümüne sebep olan gerçeği bildiğini söyler. Veliht prens Joffrey'nin Robert'in değil Cersei'in yasak aşk yaşadığı ikizi Jaime'nin oğlu olduğunu söyler. Lord Arryn tohum güçlü derken Robert'in tüm piçlerinde bile

⁶³ Martin, 2013, s. 370-378.

⁶⁴ Lannisterlar Kral Robert ile birlikte Kışyarı'nı ziyarete geldiğinde Starkların ortanca oğlu olan Brandon bir kuleden aşağı düşmüş ve ölümle pençeleştir. Kötürüm olarak hayatta kalan Bran aslında, Jaime ve ikizi olan Cersei'in yasak aşkını gördüğü için Jaime Lannister tarafından kuleden aşağı itilmiştir. Ancak Bran'ın ölmemesi üzerine bir kiralık katil kışyarına gönderilip tekrar öldürülmeye çalışılmış ve başarısız olmuştur. Katilin elindeki hançer cüceye aittir ancak ne var ki cüceyle olayın bir ilgisi yoktur.

⁶⁵ Martin, 2013, s. 399-405.

gözlemlenen fiziksel özelliklerinin Joffrey’de olmadığını ve Joffrey’nin tüm özelliklerinin Lannisterların özellikleri olduğunu söylemektedir. Bu durumun fark edilmesinin ölümcül olmasının nedeni; Robert’tan sonra tahta çıkma hakkının oğlu olarak Joffrey’e değil Baratheon hanedanından Robert’ın kardeşi Stannis Baratheon’a geçmesi gereğinin gün yüzüne çıkacak olmasıdır. Nitekim Ned, Cersei’e bu durumu Robert’a anlatacağını ve o zaman Kralın öfkesinden kurtulması için Cersei’in şimdiden kaçmasının akıllı bir davranış olacağını söylemektedir. Buna karşın Cersei “Taht oyununda ya kazanırsın, ya ölürsün ikisinin arası yoktur.” diyerek Ned’e cevabını vermiştir.⁶⁶

Kral Robert avdan yaralı olarak dönmüştür. Yanındakilerin söylediğine göre Kral çok fazla şarap içtiği için sarhoştur ve üzerine atılan yaban domuzu ona ölümcül bir yara vermiştir. Kral Robert, Lord Stark’ı yanına çağırır ve vasiyetini yazdırır. Vasiyetinde ölümünden sonra oğlu Joffrey’nin yeterli yaşa gelinceye kadar ülkeye Lord Stark’ın hükmetmesini emreder. Ned Joffrey’nin oğlu olmadığını söylemek ister ama yapamaz sadece vasiyetinde yazdığı oğlum dediği cümleyi velihtim olarak değiştirir. Robert çok kötü bir kral olduğunu bildiğini, günah çıkartırcasına Daenerys’in henüz küçük bir çocuk olduğu ve öldürülmemesi gerektiği konusunda haklı olduğunu söyler ve eğer çok geç olmadıysa gönderilen kiralık katillerin durdurulmasını ister Ned odadan çıkıp el kulesine yönlendiğinde kral muhafızları komutanı Sör Barristan’a krala şarapları kimin verdiğini sorar. Kral’a şaraplar yaverleri olan Lancel Lannisterlar tarafından verildiği cevabını alır. Bu sırada Kral Robert’ın küçük kardeşi Lord Renly, Ned Stark’a emrindeki yüz adamla birlikte yanında olduğunu ve derhal saldırıya geçmeleri gerektiğini ve Cersei’in çocuklarını himayesi altına alması gerektiğini söyler. Lord Renly’e göre Kraliçe Cersei yönetimi ele geçirmek için hazırlıklar yapmakta ve bu durum Ned için iyi olmayacaktır. Ancak Ned bu teklifi ahlaklı bir teklif olmadığı gerekçesiyle reddetmiştir. Ned daha sonra tahtın asıl sahibi olarak gördüğü Stannis Baratheon’a gizli bir mektup yazar. Bu mektupta Kral’ın öldüğünü ve tahtın esas sahibinin Joffrey değil kendisi olduğu belirtir. Mektubu, bizzat Stannis’e ulaştırması için yaverine verirken odasına Lord Baelish girer. Ned tahtın asıl veliht’ının Stannis olduğunu serçeparmağa da söylediğinde serçe parmak Ned’e yönetimi ele geçirmek için ilginç bir strateji anlatmaya başlar:

⁶⁶ Martin, 2013, s. 503-511.

Joffrey daha on iki yaşında ve Robert kraliyetin başına sizi getirdi. Güç sizde Lordum. Bütün yapmanız gereken uzanıp almak. Lannisterlar'la barışın. Kızınızı Sansa'yı Joffrey ile evlendirin. Küçük kızınızı da prens Tommen ile. Varisinizi de prenses Myrcella'yla evlensin. Joffrey'nin tahta geçmesi için yeterli yaşa gelmesine daha dört yıl var. Sizi bir baba olarak benimsemesi için yeterli bir süre. (...) o zaman Joffrey'nin küçük kirli sırrını açıklarız ve Lord Renly'i tahta oturturuz.⁶⁷

Ned bu onursuz tekliften iğrenmiştir ve böyle bir şey asla olmayacaktır.⁶⁸ Ertesi sabah Robert'ın ölüm haberi geldiğinde Ned, konseyin toplanmasını ister. Küçük konsey toplanırken Kraliyet kâhyası odaya gelip Kral'ın küçük konseyin huzuruna çıkmasını emrettiğini söyler. Cersei, Robert'ın vasiyetine rağmen Joffrey'i tahta çıkarmıştır. Ned duruma itiraz etmiş ve gerçek veliahtın Stannis Baratheon olduğunu belirtince Kral'a karşı ihanetle suçlanıp zindana atılmıştır⁶⁹ ve sonrasında tüm halkın önünde suçu itiraf ettirilip idam edilmiştir.⁷⁰

İlk romanda bu biçimde kurgulanan hikâye, roman serisinde yeni karakterlerin de katılımı ile giderek zenginleşmektedir. Roman serisinin sonunun getirilmemiş olmasının yarattığı kısıt göz önüne alınarak, roman serisi çalışmanın konusu bağlamında ele alınmaya çalışılmış ve hikâye özeti de bu bağlam dikkate alınarak ortaya konulmuştur. İzleyen bölümde romanın kurgusunda önemli bir yere sahip olan hanedanlar tanıtılmaya çalışılacaktır.

III. *BUZ VE ATEŞİN ŞARKISI*'NDA HANEDANLAR

Buz ve Ateşin Şarkısı roman serisinde, hikâyenin kurgulanışı ve karakter çözümlenmeleri kadar önemli olan ve yazar tarafından üzerinde durulan bir başka öge ise, söz konusu karakterlerin mensup oldukları hanedanlardır. Bu hanedanların her birinin kendine ait gelenekleri, aile sözleri ve sergiledikleri karakteristik özellikleri mevcuttur. Her birinin ayrı bir sancağı ve bu sancak üzerinde hanedanlarını temsil eden bir sembolleri de vardır. Bu semboller roman serisinin kurgulanışında da ayrı

⁶⁷ Lord Petyr Baelish, Ned'i eleştirerek kararının hatalı olduğunu alaycı bir şekilde şu cümlelerle dile getirmiştir: “ onurunu bir zırh gibi giyiyorsun Stark. Seni güvende tutacağını sanıyorsun ama ağırlığı hareket etmeni güçleştirmekten başka bir işe yaramıyor... Bkz., Martin, 2013, s. 536.

⁶⁸ Martin, 2013, s. 524-537.

⁶⁹ Martin, 2013, s. 546-552.

⁷⁰ Martin, 2013, s. 750.

bir yere sahiptir. Zaman zaman yazar tarafından çeşitli metaforik anlatımlarda zenginleştirme unsuru olarak kullanılan bu semboller aynı zamanda hanedanların sergiledikleri karakteristik özelliklerle de paralellik sergilemektedir. Çalışmanın bu kısmında George R.R. Martin'in büyük hanedanlar olarak nitelediği, dört hanedan, Baratheon, Stark, Lannister ve Targaryen hanedanları, yazarın kurgusuna sadık kalınarak aktarılmaya çalışılacaktır.

1. Baratheon Hanedanı

Resim 8: Baratheon Hanedanı Arması⁷¹

‘Gazap bizimdir’

Büyük hanedanlar içinde mazisi en kısa olan hanedan Baratheon Hanedanıdır. Fetih savaşları sırasında kurulan bu hanedanın kurucusu Orys Baratheon'ın, Ejderha Aegon'ın gayri meşru erkek kardeşi olduğu söylenir. Orys rütbe rütbe yükselerek Aegon'ın en korkusuz kumandanlarından biri olmuştur. Orys, Kibirli Argiac'ı yenilgiye uğratarak katlettiğinde Aegon, kendisini Argilac kalesi, arazileri ve kızıyla ödüllendirmiştir. Orys Aegon'un kızıyla evlenmiştir. Baratheon Hanedanı'nın arması altın zemin üzerine taç giymiş siyah bir erkek geyiktir. Baratheon Hanedan'ın sözü ‘Gazap Bizimdir’dir. KRAL ROBERT BARATHEON, Hanedanından bu isimle anılan ilk kraldır. Roman'da bu hanedana mensup olan bazı karakterler ise şu biçimde sıralanmıştır:

- Karısı, Lannister hanedanından KRALİÇE CERSEİ,

⁷¹<http://www.gameofthronestr.com/haneler/>, (Erişim: 01.Ocak.2015)

- Çocukları:
 - PRENS JOFREY, Demir Taht'ın veliahdı, on iki yaşında
 - STANNİS BARATHEON, Ejderha kayası lordu
 - YÜCE ÜSTAT PYCELLE
 - LORD PETYR BAELİSH, nam-ı diğer SERÇEPARMAK, hazine başı
 - LORD STANNİS BARATHEON, donanma başı
 - VARYS, hadım, nam-ı diğer ÖRÜMCEK, muhbir başı
- Hanedanın maiyeti ve hizmetkârları:
- SANDOR CLEGANE, nam-ı diğer TAZI, Prens Joffrey'nin yeminli muhafızı
- Kral Muhafızları:
- SÖR Jaime LANNİSTER, nam-ı diğer KRAL KATİLİ

Kral Robert Baratheon'un ölümünün ardından, iki kardeşi ayrı ayrı tahta talip olmuş ve bu nedenle de Baratheon Hanedanına bağlılık yemini eden hanedanlar ikiye ayrılmıştır. Lord Renly'e ya da Fırtına Burnuna bağlılık yemini etmiş büyük hanedanlar, Selmy, Wylden, Trant, Penrose, Errol, Estermont, Tarth, Swann, Dondarrion ve Caron hanedanlarıdır. Lord Stannis'e ya da Ejderha Kayasına bağlılık yemini etmiş büyük hanedanlar, Celtigar, Velaryon, Seaworth, Bar Emmon ve Sunglass hanedanlarıdır.⁷²

2. Stark Hanedanı

Resim 9: Stark Hanedanı Arması⁷³

⁷² Martin, 2013, s. 832-833.

⁷³ <http://www.gameofthronestr.com/haneler/>, (Erişim: 01.Ocak.2015)

Starkların kökleri Mimar Brandon ve kadim Kış Kralları’na uzanmaktadır. Uzun yıllar Kuzey Kralları olarak Kışyari’nda hükmeden Starklar, kuzeyde sözü geçen en büyük hanedandır. Kuzey Kralları olarak hükümdarlıkları, Diz Çöken Kral olarak anılan Torrhen Stark’ın savaşmak yerine Ejderha Aegon’a bağlılık yemini etmesiyle son bulmuştur. Bu bağlılık yemininden sonra Starklar kuzey muhafızı olarak görev yapmaya başlamışlardır. Stark Hanedanının ilk insanlara kadar uzanan kadim kökleri olduğu bilinmektedir. Bu hanedanın aile sözü ‘Kış geliyor’dur. Bu söz romanda pek çok karakter tarafından dile getirilmiş ve çoğunlukla olması muhtemel kötü olayların başlamasından önce bir uyarı niteliğinde kullanılmıştır. Romanda bu hanedana mensup olan önemli karakterler şu biçimde sıralanmaktadır:

EDDARD STRAK, Kışyari Lordu, Kuzey Muhafızı,

- Karısı, Tully Hanedanı’ndan LEYDİ CATELYN
- Çocukları:
- ROBB, Kışyari varisi, on dört yaşında,
- SANSA, on bir yaşında, büyük kız,
- ARYA, dokuz yaşında, küçük kız
- BRANDON (Bran), yedi yaşında, erkek çocuğu,
- RİCKON, üç yaşında, erkek çocuğu,
- JON SNOW, on dört yaşında garı meşru erkek çocuğu
- THEON GREYJOY, Stark himayesinde, muhafızı, Demir Adaları’nın varisi
- BRANDON, Ağabeyi, II. Aerys Targaryen’in emriyle öldürüldü
- BENJEN, Kardeşi, Gece Nöbetçileri korucusu

Kışyari’na bağlılık yemini etmiş büyük hanedanlar, Karstak, Umber, Flint, Mormont, Hornwood, Cerwyn, Reed, Manderly, Glover, Tallhart ve Bolton hanedanlarıdır.⁷⁴

⁷⁴ Martin, 2013, s. 833-835.

3. Lannister Hanedanı

Resim 10: Lannister Hanedanı Arması⁷⁵

‘Beni kükrerken duyun’

Sarı saçlı, uzun boylu, yakışıklı ve güzel Lannisterlar, batı vadilerinde ve tepelerinde kudretli bir krallık kurmuş Andal maceracılarının kanını taşımaktadır. Anne tarafından Kahramanlar Çağı'nın efsanevi düzenbazı Akıllı Lann'den gelmekle övünürler. Casterly Kayası ve Altın Diş'teki altın madenleri onları Büyük Hanedanların en zengini yapmıştır. Hüküm sürmemekle birlikte, her zaman hüküm süren her kimse onun yanında yer almayı bilmişlerdir. Lannister Hanedanı'nın arması, kırmızı zemin üstünde altın bir aslandır. Bu Hanedanın önemli karakterleri;

- TYWİN LANNİSTER, Casterly Kayası Lordu, Batı Muhafızı, Lannis Limanı Kalkanı,
- Çocukları:
- Sör Jaime, nam-ı diğer KRAL KATİLİ, Casterly Kayası varisi, Cersei'in ikizi
- TYRİON, nam-ı diğer İBLİS, cüce

Casterly Kayasına bağlılık yemini etmiş büyük hanedanlar, Payne, Swyft, Marband, Lydden, Banefort, Lefford, Crakehall, Serrett, Broom, Clegane, Prester, Westerling.⁷⁶

⁷⁵<http://www.gameofthronestr.com/haneler/>, (Erişim: 01.Ocak.2015)

4. Targaryen Hanedanı

Resim 11: Targaryen Hanedanı Arması⁷⁷

‘Ateş ve kan’

Ejderha kanı taşıyan Targaryenler’in kökü, Valyria’nın kadim Özgür Kale’nin soylu lordlarına uzanır. Soylarının hususiyeti - bazılarına göre insana ait olmayan – çarpıcı güzellikleridir. Lila, menekşe ya da çivit olan gözleri, gümüş altın ya da platin rengi saçları vardır. Ejder Aegon’ın ataları, Valyria Kıyameti’nden ve arkasından gelen kıyım ve kaostan kaçarak Dar Deniz’in adalarından biri olan taşlı Ejderha kayasına sığındı. Aegon kız kardeşleri Visenya ve Rhaenys ile birlikte bu adadan yelken açarak Yedi Krallık’ı fethetti. Valyria adetlerine göre evlilikler kardeşler arasında yapılırdı. Aegon her iki kız kardeşini de eş olarak aldı ve her ikisinden de birer erkek sahibi oldu. Targaryen Hanedanı’nın arması, siyah zemin üzerinde üç başlı kırmızı bir ejderhadır. Ejderhanın başları Aegon ve kız kardeşlerini temsil eder.

⁷⁶ Martin, 2013, s. 835-836.

⁷⁷<http://www.gameofthronestr.com/haneler/>, (Erişim: 01.Ocak.2015)

5. Son Targaryenler

KRAL AERYS TARGARYEN, Hanedanından Bu İsimle Anılan İkinci Kral, Kral Toprakları'nın İşgali sırasında Jaime Lannister tarafından öldürüldü,

- Karısı ve kız kardeşi, Targaryen Hanedanı'ndan KRALİÇE RHAELLA, Ejderha Kayası'nda doğum esnasında öldü,
- Çocukları:
 - PRENS RHAEGAR, Demir Taht'ın veliahdı, Üç Dişli Mızrak'ta Robert Baratheon tarafından öldürüldü.
 - karısı, PRENSES ELİA, Martell Hanedanı'ndan, Kral Topraklarının İşgali sırasında öldürüldü.
 - çocukları:
 - PRENSES RHAENYS, küçük kızı, Kral Topraklarının İşgali sırasında öldürüldü.
 - PRENS AEGON, bebek, Kral Topraklarının İşgali sırasında öldürüldü.
- PRENS VİSERYS, kendisine Hanedanından Bu İsimle Anılan Üçüncü Viserys ve Yedi Krallık Lordu unvanlarını verdi. Yalvaran Kral olarak anılır,
- PRENSES DAENRYS, Daenerys Fırtınadoğan olarak anılır, on üç yaşında, kız çocuğu.⁷⁸

⁷⁸ Martin, 2013, s. 843-845.

İKİNCİ BÖLÜM

PLATON İDEALİZMİNE *BUZ VE ATEŞİN ŞARKISI* ROMANINDAN İKİ ZİT ÖRNEK: ROBERT BARATHEON VE EDDARD STARK

I. GENEL ÇERÇEVE

Buz ve Ateşin Şarkısı roman serisi, siyaset felsefesi bağlamında ele alındığında, roman karakterlerinin ve olay örgüsünün rastgele bir biçimde değil, siyaset felsefesindeki önemli düşünürlere atıfla kurgulandığı göze çarpmaktadır. Bu çalışmanın odağına oturtulan düşünürden biri olan Platon'a yapılan göndermeler ise, kitabın bütünü değerlendirildiğinde azımsanamayacak boyuttadır. Hem romanın kurgusunda hem de romandaki bazı ana karakterlerin kişilik çözümlemelerinde Platon'dan izler bulmak mümkündür. Bu amaçla çalışmanın bu bölümünde romandan seçilen iki karakter olan Robert Baratheon ve Eddard Stark, Platon'un idealizmi bağlamında ele alınarak, her iki karakterin de ayrı ayrı, taht mücadelesinde uğradıkları mağlubiyetin ardında yatan nedenler, Platoncu bir bakış ile ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Toplumsal yaşamı bireylerin ahlaki gelişimi ve yetkinliği için bir araç olarak gören Platon'a göre farklı yaratılışlara, farklı istek ve arzulara sahip bireylerin bir arada yaşama zorunluluğu, onların üstünde düzeni sağlayacak bir gücü gerektirir.⁷⁹ Bu noktada devletin zorunluluğunu vurgulayan Platon devletin amacının toplumun mutluluğunu sağlamak olduğunu ifade etmektedir.⁸⁰ Platon'un sözünü ettiği bu farklı arzu ve istekler Hobbes'un bahsettiği 'doğa durumu'⁸¹ kavramında bahsedilen

⁷⁹ Cevizci, 1998, s. 110; Mücahid, 2005, s. 59.

⁸⁰ Platon, 1999, d. 420 b-c.

⁸¹ Hobbes, devlet erkinin olmadığı bir durumda insanların 'doğa durumu'nda yaşadıklarını söylemektedir. Doğası gereği kendi çıkarını, varlığını korumayı düşünen, bencil olan insanlar doğal durumda hiçbir kural ve yasa ile sınırlı olmaksızın yalnızca kendilerini kollamaktadır. Başka bir

insanları savaş ve kaosa sürükleyecek olan duygulardır. Hobbes, devletin zorunluluğunu Platon'a benzer şekilde, insanların sürükleneceği kaos ve savaş durumundan ancak insanların hepsini birden korku altında tutacak genel bir güç yani devlet'in olması ile önlenebileceğini söyleyerek belirtmektedir.⁸² Bu bağlamda devletin başında bulunması gereken yöneticinin merkezi rolünün üzerinde duran Platon'a göre pratik politik deneyim ile kuramsal bilgeliği bir araya getiren 'filozof-kral', ideal yönetici tipidir. İyi bir yönetici, iyi bir devlet, bireylerini erdemli ve mutlu kılmak durumundadır. İnsanın erdemli ve mutlu bir yaşam sürmesi bir toplum içinde yaşamasına bağlı olmakla birlikte, insanın bu amacı gerçekleştirmesi için bu toplumun iyi düzenlenmiş, doğru yönlendirilen erdemli bir toplum olması gerekir.⁸³ *Filozof-kralın* başında bulunduğu bu erdemli devlet şekli aynı zamanda Platon'un devlet şekilleri paradoksunun da başlangıç noktasıdır. Bu döngüde erdemli devleti oligarşi, demokrasi, zorbalık (tiranlık) ve anarşi izlemektedir.⁸⁴ *Taht Oyunları* romanı Platon'un devlet şekilleri paradoksunun⁸⁵ hem sonu hem de başlangıcı olarak

deyişle Hobbes'a göre bu durumda her insan kendi yasasını kendi koymaktadır. Başkalarını öldürmek de dahil, her hakkı kendinde görmektedir. Doğa durumunda, insanların güçleri ve yetenekleri az çok eşit olduğundan her insan diğeri için bir tehdittir. Bahsedilen bu doğal durumda (bellum omnium contra omnes) herkes herkese karşı savaş halindedir; ve bu durumda (homo homini lupus) insan insanın kurdudur. "Homo Homini Lupus, İngiliz filozof Hobbes'un devletin doğuşundan önceki doğa durumundan insanların temel güdeleri olan varlıklarını koruyup sürdürmek adına birbirlerine düşman kesildiklerini, çıkarları uğruna her şeyi göze alıp karşı tarafın haklarını hiçe saydıklarını anlatmak için kullandığı Latince bir deyiştir. İlk kez Romalı komedi yazarı Plautus (M.Ö. 254-184) tarafından *Asinaria* (*Eşek Arısı*) adlı oyunda kullanılan 'homo homini lupus', 'lupus est homo homini' olarak da geçer." Bkz., Güçlü, A., Diğeri, 2003, s. 683.

⁸² Hobbes, 1995, s. 94.

⁸³ Cevizci, 1999, s. 112.

⁸⁴ Platon, 1999, d. 544c.

⁸⁵ Platon'a göre her doğan şey çürümek zorundadır. Her varlığın gelişme çemberinde kapandığı – kısırlaştığı zamanlar olur. Devleti yürütmek üzere yetiştirilen insanlar ne kadar akıllı olurlarsa olsunlar doğadaki bu kısırlık verimlilik ile kısırlık Arasındaki geçişi bilemezler. Bu kısırlık zamanlarında tabiatın kanunu gereği 'kötü' doğuşlu çocuklar yönetime geçer geçmez ruhtan çok bedene önem verirler ve böylelikle daha az bilgili bir kuşak devletin başına geçecek, demir gümüşe karışacak, tunç da altına. Böylelikle 'adalet' bozulacak erdemlilerle adil olmayanlar çatışmaya başlayacaktır. Platon'a göre bu durum beraberinde mal mülk edinmeyi getirecektir. Yönetenlerin, yönetilenleri boyunduruk altına alıp uşak olarak kullanmaya başladıkları bu sistem aristokrasi ile oligarşi arasındaki timokrasi'dir. Bkz. Platon, 1999, d. 546 – 547c. Zenginlerin yürüttüğü fakirlerin hiç karışmadığı bir düzen olan oligarşi, gelir üstünlüğüne dayanan bir sistemdir. Timarşi düzeninde çıkınlarını altın ile dolduranlar, bu parayı harcayacak yerler bulur ve rahatça harcamak içinde yasaları bozmaya başlarlar. Bu düzende yurttaşlar birbirlerine özenmesi toplumun bozulmasına neden olacaktır. Zenginlik hırslı sebebiyle, zengin olma ve zenginler baş tacı olacak, doğruluğun ve doğru insanın şerefi azalacaktır. Yurttaşlar para önem verir, açgözlü ve cimri olurlar. Zengini insana değer vererek başa getirirler. Belli bir gelire ulaşmamış yurttaşlar devlet işlerine giremezler. Böylelikle yetkin olmayanların liderliğinde sürecek devlet işleri aksayacaktır. Oligarşi düzeni budur. Bkz. Platon, 1999, d.550c-551d. Oligarşi sisteminden sonra gelen demokrasiye geçiş, oligarşi insanının yani zengin yurttaşın, daha çok zengin olma isteği ile, yurttaşların geri kalanlarının paralarını sömürmesi ve onları parasız bırakması ile başlamaktadır. Malları elinden alınmış mutsuz yurttaşlar, devlete ve topluma karşı kin besleyerek, devleti yıkmak ve düzeni değiştirmek isteyeceklerdir. Bu noktada mutsuz yurttaşların sayısı artacak, fakir zengin savaşı başlayacaktır. Zenginlerin kimi daha rahat bir hayat yaşayacağı ve sömürecek

nitelenebilecek olan anarşi ortamında hayat bulmaktadır. Platon'un devlet şekilleri paradoksuna göre, anarşi ortamının ardından kurulacak olan erdemli devlet, hem bu devlet içinde yaşayan bireyler hem de onu yönetenler için bir refah ortamı sağlayacaktır. Öte yandan romanda Platon'un devlet şekilleri paradoksuna tezat teşkil edecek biçimde, kurulması gereken erdemli devlet bir türlü kurulamamış ve anarşi ortamı devam etmiştir. Anarşi ortamı ise tiranlık sisteminde, bu sistemin başında bulunan yöneticinin, Platon'un ifadesi ile 'zorba' bir yönetici olmasından kaynaklanmaktadır. Platon, anarşi ortamını doğuran zorbanın tanımını şu şekilde yapmaktadır:

... zorunlu olmayan istekler, zevkler arasında bir de bozuk diyeceğim istekler var (...) biz uyurken uyanan istekler. Bizi dizginleyen yumuşatan, düşündüren, tarafımız uykuya daldı mı, tıka basa yiyip içmiş hayvan tarafımız meydana at oynatmaya dilediğini yapmaya yeltenir (...) hiçbir hayâsi ölçüsü kalmaz (...) dökemeyeceği kan yemeyeceği halt kalmaz. Çılgınlığın yüzüzlüğün son kertesine varır kısacası.⁸⁶

Çılgın kral olarak adlandırılan Aerys Targaryen romanda tarif edildiği üzere Platon'un 'hayvanlaşmış' tarifine uyan tam bir zorbadır. Bu zorbalığın ardından

başka yurttaşlar bulabileceği yerlere kaçacak, bir kısmı da öldürülecektir. Geri kalan yurttaşlar, devleti ve devlet işlerini eşit şartlarla paylaşacaktır. Çok defa da iş başına gelecekler kura ile seçilecektir. Demokrasi sisteminde yurttaşlar, serbest ve özgür olurlar. Bkz., Platon, 1999, d. 555b-557d. Bu noktada Platon'a göre zorbalık düzeninin demokrasiden doğduğu şüphesizdir. Oligarşiden demokrasiye geçiş nasıl oluyorsa, demokrasiden zorbalığa geçiş de aşağı yukarı aynıdır. Oligarşiyi kuran aşırı zenginlik kaygısı olduğu gibi gene oligarşiyi yıkan da bu doymak bilmeyen, zenginlikten başka şeye değer vermeyen tutkudur. Tıpkı bunun gibi demokrasiyi kuran da yıkan da 'özgürlüktür'. Bu doymak bilmeyen başka değerleri küçümseyen özgürlük isteği, demokrasinin değişmesine ve zorbalık yolunu tutmasına sebep olur. Yöneticiler halkın istediği özgürlükleri veremeyince halk ayaklanır. Baskıya benzer en ufak bir şey gördüler mi isyan eder kanunları hiçe saymaya başlar. Başına buyruk kalmak ister. Platon'a göre zorbalığın kaynağındaki durum budur. Bu durum sonunda demokrasiyi köleliğe çevirir. Çünkü her aşırılığın ardından her zaman sert bir tepki gelir. Bu noktada Platon demokrasiyi üç sınıfa ayırır. Bu sınıflardan ilki, serbestliğin doğurduğu oligarşideki kadar kalabalık bir halk. İkincisi, zengin kesim ve üçüncüsü halk yani işçi sınıfıdır. Platon'a göre zenginler topladıkları "bal" dan işçi sınıfına bir parça bal verdikçe bu sınıfın sesi çıkmaz. Ancak zengin olanlar bu 'bal' dan pay vermek istemedikçe karşılıklı düşmanlıklar başlar. Bu noktada "birini tutup başa getirmek, onu besleyip şişirmek halkın eski adeti değil midir?" der Platon. İşte halkın tuttuğu bu koruyucu zorbalığın temelini atar. " halkın başına geçen adam, çokluğun kendine kul köle olduğunu görünce yurttaşlarının kanına girmeden edemez. Onun gibilerin hoşlandığı lekeleme yolunu tutar, onu bunu suçlandırıp mahkemelere sürükler, vicdanını kirletip canlarına kıyar, ağzını, dilini, hısımlarının kanyla boyar; kimini sürer kimini öldürtür (...) böyle bir adamın kaderi bellidir artık. Ya düşmanlarının eliyle ölecek, ya da bir zorba kurt olacaktır." Platon'a göre artık düşmanları olan zorba halktan koruyucular isteyecektir. İktidarını güçlendirmek için düşman ilan edip savaşacaktır. Kendine karşı gelen olursa yine savaş açacaktır. Bunun için para harcayacak bunu karşılamak için de ağır vergiler koyacaktır (...) son tahlilde görülmektedir ki haklı yağmurdan kaçarken doluya tutulmuş ve özgürlük isterken köle olmuştur. Bkz., Platon, 1999, d. 562-569. Bu noktadan sonra doğacak olan anarşi ve kaos ortamıyla birlikte döngü devam edecek, birbiri ardına sıralanan devlet sistemleri sonu ile birlikte aristokratik bir devletin temellerine gidecek süreç tekrar başlayacaktır.

⁸⁶ Platon, 1999, d. 571-b.

gelecek yegâne şey ise isyan ve paradoks içindeki bu devlet sisteminin de çöküp paradoksun devam etmesi olacaktır. Baratheon ve Stark hanedanları Targaryen'in zorba yönetimine karşı birlikte isyan etmiş ve kanlı bir biçimde bu isyanı kazanmış; tahtı ele geçirmişlerdir. Platon'un takip ettiğimiz paradoksuna göre bundan sonraki süreçte devleti yöneten kralın bilge, filozof-kral olması gerekmektedir. Filozof-kral bu noktada bozulmuş devlet düzeniyle birlikte organizmacı anlayıştan kaynaklanan, devleti oluşturan bireyleri de tekrar adalet ve erdem paydalarına göre düzenlemeli, erdemli devletin temelini bu şekilde yapılandırmalıdır. Ancak diğer yandan yönetimi devralan kişi, erdemli bir yönetici olmak için gerekli vasıflara sahip değilse, diğer bir ifadeyle, filozof-kral olarak nitelendirilemiyorsa, erdemli devlet kurulamayacak ve romandaki gibi bir karışıklık ve anarşi ortamı devam edecektir. Bu çalışmada, öncelikle erdemli bir yönetici ya da filozof-kralın taşıması gereken özellikler, 'adalet' ve 'erdem' kavramları göz önüne alınarak ifade edilecek, ardından *Taht Oyunları* romanından aktarılacak olan örnekler yardımıyla ideal olmayan bir yöneticinin nasıl bir karmaşa ortamı yarattığı gözler önüne serilmeye çalışılacaktır.

Çalışmanın ilerleyen bölümlerinde aktarılmaya çalışılacak olan 'adalet' ve 'erdem' kavramlarının daha iyi bir biçimde ortaya konulabilmesi için Platon'un toplumun sınıflarına ilişkin olarak kurguladığı metafizik sistemden bahsetmek yararlı olacaktır. Platon siyasette ve devlette yozlaşmanın ileri boyutlarda olduğunu gördüğü için yapılacak iyileştirme çalışmalarının yeterli olmayacağını ve bu nedenle ayrıntılı bir metafizik sisteme ihtiyaç olduğunu düşünmüştür.⁸⁷ Platon devleti, canlı bir varlığı oluşturan organların bütününe benzetmektedir. Ona göre, devlet büyük çapta bir insan, insan ise küçük çapta bir devlet olarak görülebilir.⁸⁸ Platon'un filozof-kral'ına en yakın reel örnek olan Marcus Aurelius⁸⁹ da *Düşünceler* adlı eserinde bu organizmacı fikri şu sözlerle aktarmıştır: "Evrendeki her şeyin birbirine zincirlendiğini ve aralarındaki karşılıklı ilişkiyi düşün sık sık. Çünkü bunların tümü de, belli bir anlamda birbirleriyle bağlantılı, dayanışma içindedir; maddenin uyumu ve birliği sayesinde birbiri ardı sıra gelirler."⁹⁰

⁸⁷ Cevizci, 1998, s. 82.

⁸⁸ Birand, 1958, s. 61.

⁸⁹ Roma İmparatorluğunun yaşadığı Altın Çağ'ın adeta simgesi olan, gerçek adı Marcus Annius Verus olan Marcus Aurelius 26 Nisan 121'de Roma'da doğmuştur. Bkz., Aurelius, M. 2004.

⁹⁰ Aurelius, M., 2004, s. 89-90.

Platon'un bu organizmacı anlayışı toplumun ve onu oluşturan sınıfların nasıl kurgulanacağına ilişkin görüşlerini de aynı paralelde şekillendirmiştir. Platon'un toplumundaki sınıflar onun üç parçalı ruh anlayışına dayanır. Platon ruhun, 'akıl', 'tin' ve 'iştihâ' olmak üzere üç parçadan oluştuğunu belirtmektedir. İştihâ ruhun sürekli isteyen arzulayan parçası (işçiler, halk), tin ruhun yürekli, öfkeli parçası (savaşçılar), akıl ise ruhun bilgelik peşinden koşan en üstün (yöneticiler) parçasıdır. Kişi, Platon'a göre ruhunda bu üç öğeden hangisi baskın ise ona göre toplum içerisindeki sınıflarda yerini almaktadır. Akıl öğesi baskın ise yani bilge ise yönetici olur. Tin öğesi baskın ise yani cesur ise asker (koruyucular) olur. İştihâ öğesi baskın ise üretici (halk) sınıfında yer alır.⁹¹ Devletin zirvesini oluşturan yönetici sınıfın üyeleri, koruyucular arasından seçilir.⁹² Yöneticilerin bu sınıftan çıkması, aranan nitelikler ve verilen eğitim söz konusu olduğunda bu iki sınıfı, birbirinden ayırt etmek güçleşmektedir. Kimi yerde koruyucuların ve yöneticilerin birbirine karıştığı söylenebilir. Devletin en üstün mertebesinde diğer bir ifadeyle yöneticilerde bulunması gereken erdem olarak karşımıza *bilgelik*⁹³ çıkmaktadır. Marcus Aurelius erdem'i; "Öğelerin devinimleri, yukarıya ya da aşağıya doğru yahut daireseldir. Oysa erdem'in devinimi bu yönlerin hiç birine uymaz; erdem en kutsal şeydir, kolay kolay seçilemeyen bir yol boyunca mutlu bir biçimde ilerler"⁹⁴ sözleriyle tanımlamaktadır. Öyleyse yönetici duyuların ötesine geçebilen, ruhunu akılla yöneten ve kendisini yönettiği gibi toplumu da yönetebilecek bir ideal kişi olmalıdır. Bu ideal kişi de, Platon'un *Devlet* adlı eserinde 'filozof'⁹⁵ olarak somutlaşır.⁹⁶ Bu noktada filozof-kral'a gerçek bir örnek olarak değerlendirilen Marcus Aurelius' un *Düşünceler* adlı eserindeki, Platon'un ünlü sözünü hatırlatmak faydalı olacaktır: "Hükümdarlar filozof, filozoflar hükümdar olsaydı, kentlerin yüzü ışırdı. Tarih boyunca gelmiş geçmiş hükümdarlar arasında, belki de çok azı Marcus Aurelius gibi hem filozof hem hükümdardı."⁹⁷

⁹¹ Platon, 1999, d. 427 e - 433d.

⁹² Platon, 1999, d. 412 c.

⁹³ Platon, 1999, d. 428 b.

⁹⁴ Aurelius, M. 2004, s. 86.

⁹⁵ Platon *Devlet* adlı eserinde filozofun tanımı şu biçimde yapılır: "Önce filozof yaratılışın ne olduğu konusunda anlaşalım: Bu yaratılıştaki insanlar, her zaman bilgeliği severler. Çünkü bu bilgelik onlara, doğma ve çürüme halleri arasında sürüklenip durmayan o ölümsüz özü gösterir." Bkz., Platon, 1999, s.194. Filozof mümkün olduğunca ruhunu bedenle olan ilişkiden ayırmaya çalışmakta, bu yönüyle de diğer insanlardan ayrılmaktadır. Bkz. Platon, 2001, d. 65a.

⁹⁶ Platon, 1999, d. 484 a-c.

⁹⁷ Aurelius, M., 2004, öndeyiş.

Platon'un sisteminde filozof-kral olarak nitelendirilebilecek olan kişiler ruhlarında akıl ögesi baskın olan kişilerdir ve koruyucular arasından özenle seçilirler. Yöneticiler iynin bilgisine ulaşmış olmalıdırlar. Hakikate ulaşmış olarak tasvir edilen yönetici, adil ve iyi bir yönetim sağlayacağı için, Platon'a göre yöneticiye verilen eğitimin rolü oldukça büyüktür. Bu sebeple de Platon, eğitimi, küçük yaştaki çocuğun ruhunu ileride mükemmel bir yurttaş olması için işinin erdemini gerektiren şeye yönlendirmek biçiminde tanımlar.⁹⁸

Burada bir parantez açarak, eğitim fikrinin kritikliğinin siyasal düşünce tarihinde çeşitli kereler işlendiğini belirtmekte fayda vardır. Sözelimi Hollandalı bir bilgin ve ilahiyatçı olan Desiderius Erasmus da siyaset felsefesinde iyi yönetim için hükümdarla halkın arasında bir anlaşma olması gerektiğini ifade eder. Erasmus'a göre halkın hükümdara rıza göstermesi hükümdarın yönetiminin adalete, cömertliğe ve genel bir iyi niyete dayanması beklentisine bağlıdır. Sonuç olarak hükümdar çocukluktan itibaren halkına karşı ılımlı, yüce gönüllü ve iyi yasalarla, dalkavukluktan, ağır vergi ve savaşlardan kaçınarak hizmet vermesini sağlayacak zorunlu bir eğitime tabi tutulmalıdır. Erasmus'a göre bu faziletli yönetim hükümdara meşruiyet kazandıracaktır.⁹⁹

Yeniden Platon'a dönecek olursak, filozof- kral'ın yetişmesi için eğitim süreci diyalektik ile sonlanmamaktadır. Beş yıl süren diyalektik eğitiminden sonra, filozof kral olacak kişinin devlette on beş yıl boyunca her türden işte denenmesi, dünyevi duygulara kapılıp, kapılmayacağını görölmesi gerektiği belirtilir.¹⁰⁰

Bu zorlu sınavları geçerek yüksek eğitimi tamamlayanlar filozof-kral olarak devlet yönetiminde yerlerini alırlar. Platon'un *Devlet* adlı eserinde böylelikle son bulan filozof-kralın eğitim süreci, politikaya ilişkin pratik bilgilerini öğrendiğimiz Platon'un *Mektuplar* adlı eserinde de farklı bir biçimde anlatılır. Bu eğitim sürecinin ardından tinsel bir kavrayışın gerçekleşmesi gerektiğinin söyleyen Platon, eğitilen kişinin hakikatleri kavraması için yalnızca eğitimin yetersiz kaldığını, dolayısıyla bu kişinin kavramlar üzerinde de uzun bir süre çalışmasının ruhta zaten var olan hakikati ortaya çıkaracağı üzerinde durur.¹⁰¹

Devlet eserinde Platon, yalnızca iyi ideasının ışığı ile aydınlanmış, hakikatlerin kendini kavramış veya ideaların bilgisine ulaşmış kimseleri yönetici

⁹⁸ Platon, 1999, d. 377 – 378.

⁹⁹ İbn Zafer, 2009, s. 45.

¹⁰⁰ Platon, 1999, d. 540.

¹⁰¹ Platon, 2010, d. 341 c-d.

olarak tasvir etmektedir. Öyleyse Platon'a göre filozof-kral'ın devleti iyinin ışığı altında hakikatler doğrultusunda yönetmesi adil ve erdemli bir toplum ortaya çıkaracaktır.¹⁰²

Öte yandan *Devlet Adamı* adlı eserinde Platon, yönetici konumundaki kişinin politik uzmanlık bilgisine de sahip olması gerektiğini ifade eder.¹⁰³ Platon *Devlet*' te yöneticide olması gereken özelliği iyinin bilgisine sahip, hakikati kavramış, ideaların bilgisine ulaşmış olarak ifade etmektedir. *Devlet Adamı* eserine gelindiğinde ise artık ön planda olan politik uzmanlıktır. Bu bilgi daha önce ifade edilenden farklı ve daha kapsamlıdır. Bu iki eser arasındaki farklılık keskin bir geçiş olarak değil, birbirini tamamlayan iki unsur olarak görülebilir. Buna göre her iki eserde ortaya konularının bir sentezi ele alınmalı, diğer bir ifadeyle *Devlet* ve *Devlet Adamı* eserleri bir arada değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. Öyleyse yönetici iyinin ışığı altında, politik uzmanlığı bulunan olarak tasvir edilecek ve böyle bir yöneticinin devleti yönetmesi, adil ve erdemli olacaktır. Yöneticiler eğitim yoluyla iyinin bilgisine sahip olurken, deneyim ile politik uzmanlığı sağlayacaktır. Ancak devletin başına geçecek olan kişinin taşınması gereken başka nitelikler de son derece önemlidir. Platon için yönetici olacak kişi, yaşça büyük ve akıllı olmalı, topluma hizmet etmeyi sevmelidir.¹⁰⁴ Kendi işine geleni değil, yönetilenin işine geleni yapmalıdır.¹⁰⁵ Onlar en zor işlerde, acılarda ve savaşlarda denenmeli, her açıdan sınanmalıdır.¹⁰⁶ Aynı zamanda bir filozof olacak olan yönetici bilginin peşinden koşmalı, dünya nimetlerine yüz çevirmeli, varlığı bütünüyle sevmeli, beden değil ruhun zevklerini aramalı, ölçsüz ve açgözlü olmamalıdır.¹⁰⁷ Sağlam bir belleğe sahip olmalıdır.¹⁰⁸ Aurelius da eserinde bu durumu, Sokrates'e de yaptığı atıfla;

Eğer hiçbir şey sana, dürtülerine egemen olan, içindeki koruyucu ruhtan daha değerli görünmüyorsa ve içgüdülerine egemen olmayı, düşüncelerini inceden inceye gözden geçirmeyi, Sokrates'in dediği gibi, kendini duyuların ayartıcılığından kurtarmayı ve tanrıların yetkisine boyun eğmeyi ve başkalarına özen göstermeyi, başarmışsan; bununla karşılaştırıldığında başka her şeyi önemsiz ve değersiz

¹⁰² Platon, 1999, d. 504-511.

¹⁰³ Platon, 2011, d. 292 c-293d.

¹⁰⁴ Platon, 1999, d. 412.

¹⁰⁵ Platon, 1999, d. 347a-347d.

¹⁰⁶ Platon, 1999, d. 412.

¹⁰⁷ Platon, 1999, d. 490b.

¹⁰⁸ Platon, 1999, d. 484-487a.

buluyorsan, içinde başka hiçbir şeye yer verme; çünkü bir kez yolundan ayrılıp başka bir şeye yönelecek olursan, sana özgü ve gerçekten senin olan biricik şeye artık dikkatin başka bir yöne çekilmeksizin en yüce saygıyı gösteremezsin. Çünkü insanın ussal ve toplumsal iyinin karşısına, örneğin, kalabalıktan gelen övgüler, mevki, varsıllık ya da tensel hazlar gibi farklı bir doğası olan şeyler koyması doğru değildir.¹⁰⁹

şeklinde anlatmaktadır. Yöneticide sadece beden üstünlüğü değil akıl üstünlüğü de aranmalıdır.¹¹⁰ Devletin yöneticilerinin mal mülk edinmeleri yasak olmalıdır. Dünya nimetlerinde, bedeni zevklerde gözü olmayan bu üstün kişiler mal mülk edinme isteği zaten duymayacaklarıdır. Sonrasında da onların yoldan çıkmaları bu şekilde engellenmiş olacaktır.

İlimlerin en büyüğü olan insanları idare etme sanatına sahip olan yönetici asla yanılmamalıdır. Özetle yönetici kesinlikle iyinin bilgisine sahip olmalıdır. İyiyi kötüyü ayırt edemeyen, kötünün peşinden koşan kişi ne kadar zeki, bilgi sahibi olsa da o devletin yönetenleri arasında yer almamalı, yönetme yetkisi, iyiyi bilip iyinin peşinden giden aklı başında insanlara verilmelidir.¹¹¹ Yönetici erdem bakımından, hem teorik hem pratik olarak en üst seviyede olmalıdır.¹¹²

Buraya kadar Platon için ideal bir hükümdarın nasıl eğitildiği, eğitimin aşamaları, bu eğitim sonucunda taşınması gereken nitelikler ile devleti nasıl yöneteceği gibi konuların üzerinde durulmuştur.

Platon bu çerçevede oluşturduğu ideal devletin ve bu bağlamda ideal hükümdarın, temeline ‘adalet’ ve ‘erdem’ kavramları oturtmaktadır. Bu sebeple çalışmada ideal hükümdar tanımı çerçevesinde Kral Robert Baratheon incelemesine geçmeden önce erdem ve adalet kavramları üzerinde durulacaktır. Platon’da *adalet* kavramını ele alırken incelenmesi gereken ilk kaynak, ideal devletin temeli olması bakımından adalet kavramının işlendiği *Politeia (Devlet)* adlı kitabıdır. Kavramın ilk tanımı Kephalos’un şu cümleleri ile kendini göstermektedir: “Adalet, başı dara düşüp bir kimseyi aldatmaktan ya da yalan söylemekten; bir tanrıya kurban adağı ya da bir insana para borcu kalıp da öbür dünyaya korku içinde yollanmaktan kurtarır

¹⁰⁹ Aurelius, M., 2004, s. 51.

¹¹⁰ Platon, 1999, d. 503.

¹¹¹ Platon, 1998, 1. cilt, s. 84.

¹¹² Platon, 1998, 2. cilt, s. 218.

insanı.”¹¹³ Fakat bu saptamaya Sokrates, “adaletin ya da doğruluğun, sadece doğru söylemek ve alınan geri vermek olamayacağı”¹¹⁴ itirazında bulunarak adaletin “dostlara iyilik yapmak, düşmanlara kötülük yapmak” olarak belirlenip belirlenemeyeceğini dile getirir.¹¹⁵ Düşünür dile getirdiği bu duruma, adaletin kendi özünden kaynaklanacak şekilde herkesçe her zaman kabul göreceği bir tarifinin olması gerekliliği sebebiyle, adalet tanımının bu şekilde yapılmasının bir anlamı olmayacağı şeklinde bir tespitte bulunur.¹¹⁶ Bu ilkenin geçerli olması için insanların dost düşman ayrımını her zaman doğru bir biçimde yapabilmeleri gerekmektedir ki bu ise mümkün değildir.

Platon *Devlet* kitabında adalet kavramını açıklarken, çeşitli metaforlardan yararlanmıştı. Kitapta bulunan bir diyalogda Sokrates adalet kavramını, deniz kaptanı, zanaatkâr ve doktor örnekleriyle anlatmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda, düşmana zarar verme dosta yarar sağlama konusunda en yeterli kişilerin; denizle ilgili işlerde ve denizde yapılan yolculuklarda deniz kaptanı ve sağlık ile ilgili işlerde de doktor olabileceğine ilişkin verdiği misallerden hareketle, adaletli insan olarak tanımlanacak birinin ne tür bir konuda yeterli olması gerektiğini sorgular. Sokratesin bu sorgulamasına karşılık olarak, Polemarkhos adaletli insanın, muharebe sırasında düşman olarak belirlenen tarafa karşı fayda sağlayabileceğini savunarak cevap verir. Polemarkhos’un verdiği bu cevap Sokrates için tatmin edici değildir; çünkü bu tanım adaletli insanın faydalı olabileceği konuların çerçevesini dar tutmuştur. Sokratesin tatmin olmaması üzerine adaletli insanın tanımını genişleten Polemarkhos, adil insanın savaş olmayan zamanlarda da yararlı olabileceğini söyler. Bunun üzerine Sokrates’ten, bir iş ile ilgili olarak yardım almak istediğimiz durumda yardım istediğimiz kişinin adaletli olup olmasına değil yardım isteyeceğimiz konu ile ilgili olarak yeterli bilgi ve beceriye sahip olup olmadığını değerlendireceğimiz şeklinde bir cevap gelir.

Konuşmalar, bir işi ustaca icra eden birinin, o işi tersini yapabilecek şekilde de yani iyi ve doğru yapabildiği gibi kötü ve yanlış yapabileceğinin tespiti ile farklılaşır. Bu noktada para işlerinde usta olan birine paramızın güvenilerek teslim edilebileceğinin yanı sıra, bu insanın bize para kazandırmak yerine ustaca paramızı

¹¹³ Platon, 1999, d. 331b.

¹¹⁴ Platon, 1999, d. 331c.

¹¹⁵ Platon, 1999, d. 332d.

¹¹⁶ Platon, 1999, d. 332e-338e.

çalabileceği örneği verilir. “İnsan iyi bildiği insanları sever ve onlara dost der, fakat iyiyi kötü, kötüyü de iyi sanmak mümkündür. Böyle bir durumda adalet, dostuna iyilik, düşmanına kötülük yapmak olarak görüldüğünde, durum tersine dönecektir.” Verilen örnekler ve anlatılar ile, özünde adil ve doğru olan insanların dost, doğru ve adil görünmesine karşın özünde bu özellikleri taşımayan insanların düşman olabileceği sonucuna ulaşabiliriz. Nasıl ki müzik icra eden birini müzik aletinden, biniciyi atından ayırmayacaksa, adil insanı doğruluktan, iyilikten, adil olmayan birinin de kötülükten ayrılanamayacağı belirtilir. Bu bağlamda doğru ve adaletli bir insanın kötülük yapamayacağı sonucuna varılarak; doğruluğun ve adaletin dostuna iyilik, düşmanına kötülük yapmak biçiminde tanımlanamayacağı ortaya koyulur.

Platon’un adaletle ilgili olan görüşünün temeli, akla dayanmaktadır. Bilgili insan kötülük yapmaz. Felsefe tarihinin en meşhur ahlak düşünürlerinden Sokrates’e göre, bütün erdemsizliklerin ve yanlış davranışın, kısacası kötü olanın özü ve sebebi bilgisizliktir. Sokrates; insanların, kavramların anlamları üzerine uzlaşıp anlaşabilmeleri halinde hiçbir problem yaşanmayacağını söyler. Bu sebeple Sokrates, felsefe tarihinde bilgi erdem kavramlarını bir olarak kabul eden düşünür olarak anılmaktadır. Ona göre kötülük ve düşmanlık etmenin asıl sebebi bilgi yoksunluğudur.¹¹⁷ Müzisyen ve binici örneklerinin açılımını şöyle yapmak mümkündür. Müzisyenin çalgısı, binicinin atı, adil insanın bilgisi vardır. Akla olan bu güveni temel alarak Platon seçkinlerin yönettiği bir ‘ideal devlet’ sistemi kurmaktadır.

Bu noktada başka bir adalet ve doğru anlatımı Thrasymakhos’tan gelmektedir. Thrasymakhos’a göre doğru ve adil olmak “güçlü olanın ya da hükümetin isteklerine uygun davranmaktır.”¹¹⁸ Thrasymakhos’un yapmış olduğu bu tanımlamaya Sokrates, olması gereken’in ne olduğuna dair hükümet yetkilileri arasında fikir birliği sağlanamayacağı ve dolayısıyla hükümet adına çalıştığını iddia edenlerin, aslında hükümet adına mı yoksa bireysel olarak mı hareket ettiklerini belirlemenin güç olduğunu öne sürerek itiraz eder.¹¹⁹

Sokrates’e göre adalet bizzat devletin kuruluş aşamasında kendini göstermektedir. Diğer bir ifadeyle her bireyin kendi işini kendisine düşen pay gereği

¹¹⁷ Platon, 2005, s. 17. “Düşmanlığın kaynağını bilgisizlik olarak bildiren Sokrates’in 500 ler meclisince idama mahkûm edilmesi de oldukça ironiktir.” Bkz., *Sokratesin Savunması*

¹¹⁸ Platon, 1999, d. 339a-b.

¹¹⁹ Platon, 1999, d. 339c-340b.

ve ölçüsünde yapması ve her şeye karışmaması adalet olarak tanımlanmaktadır.¹²⁰ Buradan hareketle Platon genel bir adalet kavramına ulaşmaktadır. Platon da adaleti “herkesin kendi üzerine düşeni yapması ve kendi payına sahip olması.” biçiminde tanımlar.¹²¹ Platon bu tanımın olumsuz biçimini ise *adaletsizlik* olarak görmektedir.¹²² Bu noktada Alain Badiou *Sonsuz Düşünce* adlı eserinde adaletle ilgili olarak;

... adaletsizlik açık ve net, adalet bulanıktır. Adaletsizliğe uğramış olanlar bununla ilgili olarak çürütülmez tanıklar sunarlar. Peki adalet kim tanıklık edebilir? Adaletsizliğin kendine özge bir hissi vardır: ıstırap, isyan. Gelgelelim adaletle işaret eden bir şey yoktur: Kendini ne bir seyirlik gösteri olarak ne bir his olarak sunar.¹²³

satırlarıyla adaletin nasıl görülebilir bir şey olduğunu sorgulamaktadır. Badiou'nun bu eleştirisine Aristoteles'in bireylerin kendi işleriyle uğraşmaları ve başkalarının işlerine karışmamalarını sağlayacak yasalara uyanın adil, uymayanın adaletsiz olduğu ifadesi bir cevap olarak nitelendirilebilir.¹²⁴ Adaletle ilgili platonik bir başka tanımı da David Schmidtz *Adaletin Unsurları* adlı eserinde, “Adalet dediğimiz şey, bir bakıma, birbirleriyle bağlantılı öğelerden oluşan bir takımı yıldızdır” şeklinde okumaktayız.¹²⁵

Sonuç olarak Platon'da adalet kavramının, adaletin devlete yansıması ve adaletin tek tek bireylerde yansıması olarak değerlendirilebileceği söylenebilir. Bu durum Platon'un devlet ve insan yapısı arasında bir paralellik kurmasından kaynaklanmaktadır. Platon'a göre devlet ismi verilen üst kurumu, teker teker insanlar meydana getirmektedir. Bu noktada her iyi birey kendi içinde doğru ve adil olmalı ve bunun için çaba sarf etmelidir.

Adil bireylerden oluşan devlet de kendiliğinden iyi ve adil bir devlet olacaktır. Öyleyse bireyler kendi üstlerine düşeni gerçekleştirdiklerinde ve

¹²⁰ Platon, 1999, d. 433a.

¹²¹ Platon, 1999, d. 433d-e.

¹²² Platon, 1999, d. 433c.

¹²³ Badiou, 2012, s. 37.

¹²⁴ Aristoteles, 2011, s. 91.

¹²⁵ Schmidtz, 2010, s. 15.

başkalarının işlerine karışmadıklarında adil bireyler olacaklar, adil bireylerden oluşan devlet ise adil bir devlet olacaktır.

Devlet düzeni içinde yaşayacak bireylerin adaletli olma konusunda Platon'un öğrencisi olan Aristoteles *Nikomakhos'a Etik* adlı eserde şu satırlara yer vermiştir:

... hem yasaya uymayan insanın, hem çıkarıcı insanın, hem de eşitliği gözetmeyen insanın adaletsiz olduğu düşünülüyor. O halde açık ki, yasaya uyan insan da eşitliği gözetken insan da adaletli olacaktır. Öyleyse adalet yasaya uygun olanda ve eşitliği gözetende, adaletsizlik ise yasaya aykırı olanda, eşitliği gözetmeyende olur.¹²⁶

Adalet kavramının ardından çok yakından ilişkili olan diğer bir kavram olan erdem'i açıklamak gerekmektedir ki, bu kavramı ilk olarak Platon'un *Menon* adlı diyalogundan okumaktayız. Bu diyalogda Platon 'erdem' kavramını ele alır. Diyalog Menon'un, Sokrates'e erdem'in öğretilen bir şey olup olmadığını sormasıyla başlar. Fakat Sokrates klasik üslubuyla, erdem'in ne olduğunu bilmediğini söyler ve Menon'dan erdem'in ne olduğunu açıklamasını ister.¹²⁷ Menon'un bu soruya verdiği yanıtlar Sokrates'i tatmin etmez. Çünkü Menon hep doğruluk, adalet gibi erdem'in parçalarını erdem'in bütünü gibi kavramak eğilimini taşımaktadır. Oysa Platon'a göre erdem bir bütündür. Menon da Sokrates'e şöyle der:

Ben sana erdem'in bir bütün olarak ne olduğunu sormuştum. Oysaki sen bunun ne olduğunu söylemeden, kendisinde bir parçası bulunan eylemin bir erdem olduğunu ileri sürüyorsun; sanki bir bütün olarak erdem'in ne olduğunu söylemişsin, ben de senin ayırdığın küçük parçalardan onu anlamışım!¹²⁸

Bunun üzerine Menon tek bir tanım olarak, erdem'in insanlara hükmedebilme yeteneği olduğunu söyler. Sokrates buna 'yalnız adalet ile hükmetmek' sözünü ekler.¹²⁹ Öyleyse adalet bir erdemdir. Bununla birlikte adaletten başka erdemler de olduğunu söyleyen Menon, cesaret, ölçülülük, bilgelik, iyi yüreklilik gibi pek çok

¹²⁶ Aristoteles, 1998, s. 89-90.

¹²⁷ Platon, 1998, d. 71 a-b.

¹²⁸ Platon, 1998, d. 79b.

¹²⁹ Platon, 1998, d. 73d.

erdem sıralanabileceğini söyler.¹³⁰ Sokrates, erdemın özelliklerinden biri de iyiyi elde etme gücüdür der. “Bireyin bir başka bireye göre üstünlüğü ise iyiyi elde etme gücüne bağlıdır.”¹³¹

Sokrates’e göre gözden geçirilmesi gereken bir başka nokta ise erdemın bir bilgi mi yoksa bilgiden başka bir şey mi olduğu konusudur.¹³² Erdemın iyi bir şey olduğu konusunda uzlaşan Menon ve Sokrates, bilgi dışında iyi olan bir şey varsa o zaman erdemın bilgi dışında bir şey olabileceğine kanaat getirmektedir. Sokrates iyi olanın faydalı da olacağı görüşünden hareketle iyi olduğu halde bazı durumlarda zararlı sayılabilen şeyler de olduğunu ifade eder. Bunlar, kuvvet, güzellik, zenginlik ve bunlara benzer başka şeylerdir. Bunların doğru kullanıldıklarında faydalı kötü kullanıldıklarında ise zararlı olduğunu söyler.¹³³

Sonrasında Sokrates ruha ait şeylere örnekler verir. Bunlar, ölçülülük, doğruluk, cesaret, kolay öğrenme, zihinde tutma, iyi yüreklilik ve daha başka şeylerdir.¹³⁴ Bunlar içinde bilgiden ayrı olup kimi zaman faydalı kimi zaman zararlı olanları da mevcuttur. Bunların faydalı olabilmeleri için akılla öğrenilip, akılla kullanılmaları gerekir. Sokrates’e göre;

... ruhun gördüğü ve katlandığı bütün işleri yöneltene akılsa, saadete erişilir, akıl değilse bu işlerin sonu felakettir, erdem ruha ait bir şeye ve muhakkak faydalıysa akıldan başka şey olamaz. Çünkü kendiliğinden ne zararlı ne de faydalı oluyorlar. Erdem faydalı olduğuna göre aklın bir cinsinden başka bir şey değildir diyebiliriz.¹³⁵ ...öyle ki insanda her şey ruha ve ruhun kendisi de akla bağlıdır. Bunsuz ruhun iyi olmasına imkân yoktur. Demek ki faydalı olan şey akla uygun olandır. Öyleyse erdem ya bütün olarak akıldır, ya da aklın bir parçasıdır.¹³⁶

Sokrates’e göre; “insanı doğruya götüren iki kılavuz vardır: doğru sanı ve bilgi”¹³⁷ Menon diyalogunun sonlarına doğru geçen cümlesiyle; “erdem ne doğa vergisidir, ne de öğrenilebilir. Erdem onlara sahip olanlara bir tanrı vergisidir.”¹³⁸

¹³⁰ Platon, 1998, d. 74a.

¹³¹ Platon, 1998, d. 78c.

¹³² Platon, 1998, d. 87c.

¹³³ Platon, 1998, d. 87e-88a.

¹³⁴ Platon, 1998, d. 88b.

¹³⁵ Platon, 1998, d. 88c.

¹³⁶ Platon, 1998, d. 89a.

¹³⁷ Platon, 1998, d. 99a.

¹³⁸ Platon, 1998, d.100a.

Bu sözden hareketle Platon erdemın tanrı vergisi olan bir doğru sanı olduğu sonucuna ulaşır. Çünkü bilgi öğretilen bir şeydir. Ancak erdem öğretilen bir şey olmaktan oldukça uzaktır. Ancak erdemın iyi olduğu kabulü altında, doğruya ulaşmanın bir yolu olacağı düşünölmektedir. Öyleyse erdem doğru sanı olarak nitelenebilir.

Platon'un erdem kavramını özetlemek gerekirse, Sokrates'in etik görüşlerinin izinden yürüyen Platon, bütün iyi davranışların iyi ideası'ndan pay aldıklarını, bu yaşamda iyi ideasına ulaşmanın tümüyle olanaklı olmasa da insanın olabildiğince yetkin bir biçimde iyi ideasına öykünmesi gerektiğini öne sürmektedir. Platon ahlak felsefesinde erdem kavramının insana, davranışlarını düzenleme olanağı tanıdığını, aklın söylediklerine kulak veren erdemli bir yaşamla iyi ideasına yaklaşabileceğini savunmuştur. Erdemlere ilişkin ilk sistemli felsefe çalışması da erdemlerin bütünlüğü sorununu ele alan Platon tarafından gerçekleştirilmiştir. Görünürde ayrı olan tüm erdemlerin gerçekte bir ve aynı olduklarını savunan 'erdemın birliğı' düşüncesini ortaya koyan Platon'a göre bir erdemi tam anlamıyla taşıyan bir kişi diğer erdemlere de tümüyle sahip demektir. Platon aynı zamanda bilgelik, ölçülölük ve yiğitlik niteliklerini de ön plana alarak 'ana erdemler' kavramını ortaya atan ilk düşünür olmuştur.¹³⁹ "Bununla birlikte, erdemlerin en güzeli ve en soylusu bu üç özel erdemın hiçbirisi değildir. Cesaret, ölçülölük, bilgelik... Bunların hiçbirisi adaletle karşılaştırılmaz. Adalet içeridedir: insanın şu ya da bu eylemini değerlendiremez, bir eylemin cesaretli olup olmadığına ya da bir kararın bilgece olup olmadığına karar vermez; ama doğru olan insanın kendisidir."¹⁴⁰ Bu anlamda devlet'in ideal toplumda sınıfların sorumluluklarının bu üç ana erdem çerçevesinde belirlenmiş olmasıyla Platon'un erdem kuramında ayrı bir yeri olduğu düşünülebilir.

¹³⁹ Güçlü, 2003, s. 479.

¹⁴⁰ Dumont, 2007, s. 60.

II. PLATON VE ROBERT BARATHEON

Platon'un ideal hükümdar için yaptığı tanımlama göz önüne alındığında, erdem ve adalet kavramları ile bütünleşmiş olan bu ideal hükümdarın, *Taht Oyunları* romanındaki Kral Robert Baratheon ile bir tezat teşkil ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Platon'un ana erdemler olarak sıraladığı bilgelik, ölçülülük (adalet) ve cesurluk (yiğitlik) içerisinde Kral Robert sadece cesurluk erdemine sahiptir. Diğer bir ifadeyle romanda anlatıldığı üzere Kral Robert, Platon'un bahsettiği erdemlerden cesurluk ve öfkeyi ruhunda taşımaktadır. Buna karşın Lord Stark'ın gözünden isyandan sonra yüz yüze hiç görüşmediği arkadaşı olan Kral Robert'in durumu romanda şu şekilde anlatılmaktadır :

... ziyaretçiler altın gümüş ve parlatılmış çelikten bir nehir gibi kale kapılarında içeri aktı... fakat kafilenin önünde at süren, kraliyet muhafızlarına mensup kar beyazı pelerinler giymiş iki şövalyenin eşlik ettiği şişman adam Ned'e yabancı görünüyordu... atlarını tahtı ele geçirmek için yan yana sürdükleri vakitten bu yana on beş yıl geçmişti. Fırtına burnu lordu o zamanlar tertemiz tıraşlı keskin bakışlı genç bir kızın hayalindeki kadar kaslı bir adamdı. Zırhını kuşanıp hanedanına ait boynuzlu miğferini geçirdiği zaman iki metrelik bir deve dönüşür diğer erkeklere tepeden bakardı. Bir devin gücüne sahipti zaten. Ned'in kaldıramayacağı ağırlıktaki demirden yapılmış dikenli savaş baltasını kendisine silah olarak seçmişti o günlerde deri ve kan kokusu bir parfüm kokusu gibi üzerine sinmişti. Şimdi üzerine sinen parfüm parfümdü işte, ve eni neredeyse boyu kadar olmuştu.¹⁴¹

Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere, Kral Robert isyan sırasında Platon'un ana erdemleri içinde yer alan cesurluğu bünyesinde barındırmakla birlikte, yönetici olduktan sonra arkadaşı Lord Stark'ın gözünde söz konusu erdemini de kaybetmiş gibi görülmektedir. Bununla birlikte Platon'a göre yöneticide beden üstünlüğünün yanında elbette akıl üstünlüğü de olmalıdır. Platon'da yönetici mağara benzetmesinde nesnelere dünyasındaki zinciri kırıp idealara yükselen, geri dönüp orada gördüklerini insanlara anlatıp onları da gerçek mutluluğa ulaştıracak kişidir.

¹⁴¹ Martin, 2013, s. 45.

Devlet yöneticilerinin mal mülk edinmeleri yasak olmalıdır.¹⁴² Dünya nimetlerinde, bedeni zevklerde gözü olmayan bu üstün kişiler mal mülk edinme isteği zaten duymayacaklardır. Sonrasında da onların yoldan çıkmaları bu şekilde engellenmiş olacaktır. Ancak Kral Robert'ın, Lord Stark'ı kral eli olarak güneye kral şehrine gelmesine ikna etmek için anlattıklarını kitaptan tezat oluşturacak biçimde şöyle okumaktayız:

Güneye gelmelisin Ned. Meyveler öyle taze olur ki, karpuzlar kavunlar şeftaliler daha önce böyle tatlı şeyler yememiştir. Ah! Ned kasabaları görmeyi gerek yiyeceklerle dolup taşan Pazar yerleri. Yaz şarapları öyle bol ve ucuz ki havayı koklayarak bile sarhoş olabilirsin. Herkes şişman ve zengin bizim orda. Kahkaha attı ve göbeğine vurdu. Sana yemin ederim sıcak kızları iyice edepsizleştiriyor. Nehirde çırılçıplak yüzüyorlar. Sokaklar da bile kısacık ipek elbiselerle dolaşıyorlar. Ama ne giyerlerse giysinler, sonunda terden sıırıslam oluyor ve ince kumaşlar tenlerine yapışıyor çıplak görünüyorlar. Kral mutlulukla gülüyordu.¹⁴³

Bu noktada George R.R. Martin Platon'a atıf yaparcasına "Robert Baratheon her zaman büyük iştahların adamı olmuştu" diye yazar.¹⁴⁴ Yukarıda da değinildiği gibi iştihacı yöneticiye değil üretici sınıf olarak adlandırılan halka ait bir değerdir. Platoncu bir bakış açısıyla değerlendirdiğimizde bu durum ileriki bölümlerde açıklamaya çalışacağımız adaletsizlik kavramıyla paralellik göstermektedir. Romanda anlatılan ve gelişecek olan tüm taht mücadelelerinin sebebi olan kral Robert Baratheon, romanda anlatıldığı üzere kendisi de hükmetmek istemediğini ve bir hükümdar olmadığını biliyordu. Kral kafilesi ile ilerlerken Lord Stark'a, atına atlayıp gitmek istediğini ve hayatına sadece bir şövalye olarak savaşarak ve fahişelerle birlikte olarak devam etmek istediğini anlatmaktadır.¹⁴⁵

Görülmektedir ki romanda anlatılan kral, Platon'a göre bir kral olmaktan çok uzaktır. Tasvir edilen karakter savaşçılığı cesurluğu ve öfkesi ile Platon'un savaşçı sınıfında yer almaktadır. Ancak açıktır ki bu savaşçılar arasından büyük bir elemeye yönetici sınıfa dahil olacak olan grubun içinde konumlanmasını sağlayacak erdemlerden yoksundur. Yukarıda bahsettiğimiz üzere Sokrates ile Plemarkhos

¹⁴² Platon, 1999, s. 31.

¹⁴³ Martin, 2013, s. 47.

¹⁴⁴ Martin, 2013, s. 47.

¹⁴⁵ Martin, 2013, s. 121.

arasında dođruyu tanımlama üzerine geçen diyalogda Sokrates adalet tanımını biraz daha geniřleterek adaletin “dostlara iyilik yapmak, dūřmanlara kōtūluk yapmak” olarak tanımlanıp tanımlanamayacađını sorar¹⁴⁶ ve bu soru üzerinden tartiřma devam eder. Buna benzer bir diyalogu romanda Kral Robert ile Lord Stark arasında da okumaktayız. Kral Robert isyanda ōldürüp tahtını eline geçirdiđi Targaryen hanedanının, ōldürülemeden kaçmıř olan prensesinin diyarın ōteki tarafında bir at efendisiyle evlendiđini ōđrenmiřtir. At efendisi diyarın ōteki tarafında gūlū bir ordusu olan būyūk bir savařçıdır ve Targaryen kızının gūn gelip de intikamını almasından korkan Kral Robert, Daenerys Targaryen’i ōldürtmeyi planlamaktadır. Lord Stark, Kral Robert’ı onun masum çocukları ařađılıka ōldüren Tywin Lannister gibi olmadıđını sōyleyerek vazgeçirmeye çalıřır; ūnkū bu ona gōre dođru ve adil olmayacaktır. Ancak Kral Robert, Targaryen kızını bir ocuk olarak deđil bařına bela olacak bir ejderha olarak gōrdūđünü ve savařta olduklarını sōyleyerek ikna edilemeyeceđini gōstermiřtir.¹⁴⁷

Hikāyenin bir anarři ortamında hayat bulduđunu deđerlendirildiđinde, Platon’un aksine Hobbes’un adaletle ilgili gōrūřlerinin Kral Robert’ı destekler nitelikte olduđu sōylenebilir. Hobbes anarři ortamında yařanan savař durumunda, yani herkesin herkese karřı mūcadele ettiđi bir durumda bireylerin yaptıđı hiç bir řeyin adalete aykırı olmayacađını savunmaktadır.¹⁴⁸ ūnkū dūřūnūre gōre, savař durumunda dođru ve yanlıř, adalet ve adaletsizlik gibi kavramlardan sōz edilemeyecektir. Bunun nedenini ise bu kavram ve niteliklerin toplumun bir parçası olduđunu ancak savař sırasında bireylerin tek tek yařayan insanlar haline dōnūřtūđü ve kendi varlıđını sūrdūrebilmek için her řeyi yapabilmesinin uygun olduđu bir durumun var olduđunu savunarak anlatılmaktadır.¹⁴⁹

Kafile kral řehrine dođru ilerlerken Arya kasabın ođlu ve veliaht prens Joffrey arasında yařanan olaya¹⁵⁰ Kral Robert’in verdiđi hūkūm de Platoncu bir bakıř

¹⁴⁶ Platon, 1999, d. 332d.

¹⁴⁷ Martin, 2013, s. 123.

¹⁴⁸ Hobbes, 1995, s. 106. Hobbes’un *Taht Oyunları* üzerinden bir okuması için Bkz. Henry Jacoby, 2013, içinde, Greg Littmann, “*Ūstad Hobbes Kralın Topraklarına Gidiyor*”, s. 21-35. Littman, Targaryen Hanedan’ının kullandıđı ejderha sembolūnūn bir Leviathan gōndermesi olduđunu varsaydıđı metninde, řōyle yazar: “Westeros’un soylularının Ūstad Hobbes’tan almıř olmaları gereken ders, asla isyan etmemek deđil, iç savařın her ne pahasına olursa olsun kaçınılması gereken korkunç bir řey olduđudur.” Bkz. Jacoby, H., 2013, s. 25 ve 35.

¹⁴⁹ Hobbes, 1995, s. 106.

¹⁵⁰ Bkz., Martin, 2013, s. 161-164.

açısıyla doğruluk ve adalet kavramından uzak olarak değerlendirmelidir. Öncelikle Lord Stark, Kral ile olayı konuşurken Cersei Lannister müdahale etmiş ve Ned'in kralıyla konuşma üslubunu sorgulamıştır. Kral, Cersei'in bu yaptığına sert tepki göstermiş olsa da bu Cersei'in kendi sınırlarını aşıp kralın işine karışması yani platonun adalet tanımında bahsettiği herkesin kendi üzerine düşeni – ne eksik, ne fazla- yapması olarak tanımladığı adalet kavramının açıkça zıttıdır ve kralın yönetiminin adaletsizlik içinde olduğunun ayrı bir belirtisi olarak değerlendirilebilir. Yaşanan olaya kralın verdiği hüküm, önce Lord Stark'ın da, kendisinin de çocuklarını disipline etmesi yönünde olmuş ancak kraliçe -adaletsizce- kralın işine karışarak, Stark'ların aynı zamanda hanedanının simgesi olan ulu kurdunun öldürülmesini istemiş ve hüküm bu yönde değişmiştir.¹⁵¹ Kral Robert'ın veliaht prens Joffrey'nin yalan söylediğini¹⁵² bile bile bu hükmü vermesi, Kral eli olarak seçtiği Lord Stark'la birlikte aslında kendisini de değersizleştirmiş olmaktadır. Çünkü kral yalan bir ifadeyle kendi kendinin 'El'ini kesmektedir. Görülmektedir ki yönetici, Platon'un doğruluk ve adalet kavramlarından uzaklaştıkça yaşanan adaletsizliklerle birlikte kendi iktidarını fiilen sekteye uğratmaya başlamıştır.

Kral eli Lord Stark, kral şehrine ulaştığında onu konye toplantısı beklemektedir. Toplantıya katılmak için el kulesine gidip, Kral'ın orada olmadığını görünce onu beklemeyi teklif etmiş, cevaben de kralın bu konulardan çok sıkıldığı ve bütün bu para, adalet ve ekin işlerinin kral adına konyede karara bağlandığı cevabını alarak şaşkına dönmüştür.¹⁵³ Platon *Yasalar* isimli eserinde bu duruma paralellik gösteren bir şekilde, tek bir kişinin yönetimini savunmakla beraber ciddi bir elemenden geçirilmiş yönetici kadrosundan ve yöneticileri denetleyen olağanüstü erdemlerle donatılmış kişilerden bahsetmektedir.¹⁵⁴ Platon'da 'erdemlilerin yönetimi' kanunlarla güvence altına alınmaktadır. *Yasalar*' da bu fikrini güçlendiren Platon, devlette yasaların yöneticiden üstün olması gerektiğini belirtir.¹⁵⁵ Ancak sonra yine de düğümün yöneticide çözüleceği fikrine varır ve yasaların ne kadar iyi olurlarsa olsunlar beceriksiz bir yöneticinin elinde bir işe yaramayacağını belirtir.¹⁵⁶ Bu durumda erdemli devletin varlığı mükemmel yasalardan ziyade mükemmel

¹⁵¹ Martin, 2013, s. 168.

¹⁵² Martin, 2013, s. 327.

¹⁵³ Martin, 2013, s.206.

¹⁵⁴ Platon, 1998, 2.cilt, s. 194.

¹⁵⁵ Platon, 1998, 1.cilt, s. 117.

¹⁵⁶ Platon, 1998, 1.cilt, s. 155.

yönetici sayesinde olacaktır. Oysaki romanda bahsi geçen yönetici kadrosu Robert'ın kendi tanımıyla etrafını saran yağcı ve aptallarla doludur.¹⁵⁷ Hâlbuki Platon'un savunduğu üzere düğümün yöneticide çözülmesi gerekirken, Kral Robert, bu önemli kararların alındığı konseye katılmamaktadır. Bu durum belki de Platon'un bahsettiği düğümü çözmekten çok, yönetimi kaosa sürükleyecek bir düğümler zincirini doğurur.

Lord Stark'la Robert'ın anlaşamadığı bir başka konu da nam-ı diğer kral katili Jaime Lannister'ın Robert'ın Yeminli Kral Muhafız'ı olmasıdır. Jaime, isyan sırasında kalenin kapılarını açmayarak savunma yapan Targaryen'i kandırarak kapıları açtırmış ve yeminli olmasına karşın kralını öldürmüş, tahtına oturmuş ve kale surlarına Lannister'ların hanedan bayraklarını astırmıştır. Bu sayede Robert Baratheon kendisi kabul etmese de Lord Stark'a göre Lannisterlar'ın gölgesinde kral olmuştur.¹⁵⁸ Bu noktada görmekteyiz ki, Stark'a göre şehir onurlu bir şekilde değil hile ve ihanet ile ele geçirilmişti. Robert Baratheon'un krallığı da bunlar üzerine kurulmuştur. Ancak Platon'un adalet ve erdem üzerine temellendirdiği devleti dört özelliği barındırmaktadır. Devlet 'bilge', 'yiğit', 'ölçülü' ve 'doğru' olmalıdır.¹⁵⁹ Platon'a göre devlet, iyi kurulmuşsa her bakımdan iyi, kötü üzerine kurulmuşsa her bakımdan kötüdür. Platon bu durumu usta metaforuyla anlatmaktadır. Bir kararın bilgece alınabilmesi ancak bilgi ile mümkündür. Bu bağlamda kişilerin doğru kararlar alabilmeleri bilgi eksikliğiyle değil ancak doğru bilgiye sahip olmalarıyla gerçekleşir. Ama toplumda çeşitli bilgiler vardır. Örneğin dülgerlikte usta olmanın bilgisiyle kurulmuş bir devlet tabidir ki dülgerlikte usta olacaktır, toprağı işleme bilgisi de devleti tarımda iyi yapacaktır.¹⁶⁰ Bu durumda Targaryen yönetiminden sonra tahta oturan Robert'ın yönetimi hile ve ihanet bilgisi üzerine kurulmuştur; bu bilgi de Lannisterlara aittir. Bu tespit bize, görünürde yöneticinin, kralın -şimdilik- Robert olduğunu ancak, krallığın Lannisterların olduğu bilgisine ulaştırmaktadır. Taht Oyunları dünyasında ölçülü olmayı aradığımızda ise önce ölçülülüğün tanımını yapmak uygun olacaktır. Platon *Devlet*'te ölçüyü bir çeşit dizgin olarak tanımlamaktadır. Örneğin kendini tutma, kendine hakim olma gibi (...) buna göre kendine hakim olan bir birey kendinin efendisidir. Platon bu iyi ve kötü yanı buyruğu

¹⁵⁷ Martin, 2013, s. 206.

¹⁵⁸ Martin, 2013, s. 126.

¹⁵⁹ Platon, 1999, d. 427e.

¹⁶⁰ Platon, 1999, d. 428b-c.

atına almaya kendine hakim olma diye nitelemektedir. Devlette de iyi yan kötü yanı buyruğu altına aldığında da ölçülülük değeri tamamlanmış olur.¹⁶¹

Yukarıda bahsettiğimiz adaleti sağlamadaki hüküm verme örneğinde Kraliçe Cersei'in kurdun öldürülmesi isteğine boyun eğen Kral Robert'ın kötüyü buyruğu altına alamadığını görmekteyiz. Platon bu durumu, "kötülerle düşüp kalkma yüzünden iyi yan zayıflar da, kötü yanın buyruğuna girilirse kendinin kölesi olmuş deriz."¹⁶² şeklinde anlatır ve bu nokta da Robert'ın hükmetmekten çok hükmedilen olduğu tespiti yapılabilir. Platon'a göre iyi yaradılışla, nitelikli ve doğru bir eğitimi birleştirmiş küçük bir azınlık, düşünce ve akıl yolu ile, sade ve ölçülü arzularla yaşamalıdır.¹⁶³ Ancak kral Robert'ın sade ve ölçülü istekleri olduğunu söyleyemeyiz. Kral Robert'ın, yeni kral elinin şerefine yapılacak turnuvaya katılmak istemesi buna bir örnektir. Platon'un "Bekçilerimiz, pek öyle gülmeye de düşkün olmamalı. Aşırı bir gülme insanın içinde aşırı tepkiler yaratır. Sözünü dinletecek kimseleri kahkahalarla güler göstermek doğru değildir"¹⁶⁴ deyişine atıf yaparmışçasına Kral Robert, sarhoşluğu ve kahkahalarıyla birbirine kattığı masada yarınki kral eli turnuvasına katılacağını haykırmaktadır.¹⁶⁵ Lord Stark Robert'ı bu isteğinden vazgeçirmek için kralın çadırına gittiğinde, Lannisterlar'dan olan iki yaveri zırhını giydirmeye çalışıyordu. Ancak Kral o kadar şişmanlamıştır ki zırhı üzerine olmamaktadır. Lord Stark haklı bir şekilde kralına kimsenin kılıç kaldırmaya cesaret edemeyeceğini söyleyip Kral Robert'ı ikna ettiğinde, Robert söylenmeye başlamıştır:

O demir tahtta oturmam gerektiğinde oturuyorum işte. Sırf orada oturuyorum diye diğer adamların arzuladığı şeyleri isteyemez miyim?. Ara sıra biraz şarap, yatakta kıvranan bir kadın, bacaklarımın arasında atımı hissetmek. Yedi cehennem Ned birilerine vurmak istiyorum...¹⁶⁶

Kraliçe Cersei'in, Kral Robert'ın turnuvaya katılma isteğini herkesin içinde açıkladığında buna karşı çıkarak, aslında kralı turnuvaya katılmak üzere yönlendirmesi Lord Stark tarafından oldukça zor bir biçimde engellenmiş ve

¹⁶¹ Platon, 1999, d. 430e-431a.

¹⁶² Platon, 1999, d. 431a.

¹⁶³ Platon, 1999, d. 431b.

¹⁶⁴ Platon, 1999, d. 388e.

¹⁶⁵ Martin, 2013, s. 317.

¹⁶⁶ Martin, 2013, s. 337.

Robert'a yapılacak ilk suikast girişimi bu şekilde savuşturulmuştur.¹⁶⁷ Bu olay bir yöneticinin neden ölçülü olması gerektiğine de başka bir örnek olarak değerlendirilebilir. İkinci suikast ise kral domuz avına çıktığında gerçekleşmiştir. Aerys Targaryen'i hile ile öldüren Lannisterlar şimdi de Kral Robert'ı, şarabına zehir koyarak uyuşturmuş ve domuzun kralı öldürmesine sebep olmuşlardır. Platoncu bir bakış açısıyla 'kötü' üzerine kurulmuş bir devlet kötü olarak devam etmektedir.

George R.R. Martin'in, siyaset kuramına yaptığı bir başka atfı da demir taht üzerine yazdığı anlatıdan okumaktayız. Kral Robert ava gitmiştir ve onun yokluğunda yetkiler kral eli olarak Lord Stark'ta dır. Halkın şikâyetlerini dinlemek üzere geçici bir süre ile oturduğu taht, Aegon Targaryen tarafından, mızrak uçları, kılıçlar ile metallere yapılmış ve Robert'ın Ned'i uyardığı üzere son derece rahatsızdır. Fatih Aegon demir ustalarına, düşmanlarının elinden aldığı kılıçlardan görkemli bir taht dövmelerini emrettiğinde, "bir kral asla rahat oturmamalıdır." demiştir.¹⁶⁸ Benzer bir anlatıyı Cicero, hükümdar olmanın zorluğuyla ilgili olarak, literatürde Demokles'in kılıcı olarak okuduğumuz bir anekdot aktarmaktadır:

Demokles İÖ IV. Yüzyılda yaşamış, Sicilya'da Sirakuza tiranı Yaşlı Dionysios'un yoldaşlarından. Cicero'nun aktardığı kadarıyla tiranın mutluluğunu abartılı bir dille sürekli dile getiren Demokles'e, tiran bir ders vermek istemiş. Kendi yaşadığı hazzın ne olduğunu Demokles'e de göstermek üzere, büyük bir ziyafet vermiş ve Demokles'i de baş köşeye oturtmuş. Demokles keyfinden geçecekken bir de bakmış incecik bir ipe bağlı, başının üstünde keskin mi keskin bir kılıç sallanıyor. Böylece tiran iktidarı elde tutmanın yalnızca haz verici boyutlarıyla sınırlı olarak düşünülmemesi gerektiğini, o anda Demokles'in oturduğu yerde içinde bulunduğu tehlike kadar büyük tehlikeleri de göğüslemek gerektiğini anlatmak istemiştir.¹⁶⁹

Bununla birlikte, kralın ölüm şekli ve ölüm döşeğindeki hali, *Taht Oyunları* dünyasında Platon'dan alınan bir metafor olarak değerlendirilebilir. *Taht Oyunları* romanında resmedilen bu metaforu Platon şu şekilde anlatmıştır:

Bunların ki, ölçsüzlükleri yüzünden, kötü bir yaşama yolundan ayrılmayan hastaların durumuna benzer (...) boyuna hekime gider, ilaç alır, hastalıklarını

¹⁶⁷ Bkz., Martin, 2013, s. 337.

¹⁶⁸ Martin, 2013, s. 484.

¹⁶⁹ Ağaoğulları, 2012, s. 102.

büsbütün azdırmaktan başka bir iş yapmazlar. Gene de yeni bir ilaçla kurtulacaklarını umarlar (...) onlara şu doğru sözü söyleyeni en büyük düşmanları sayarlar: sarhoş olmaktan, göbek şişirmekten, kadınlarla düşüp kalkmaktan vazgeçmedikçe size ne ilaç kar eder, ne dağlama, ne kesip biçme, ne büyü, ne de muska.¹⁷⁰

Romanda Kral Robert'ın ölüm döşegindeki hali tıpkı bu anlatıma benzemektedir. Sürekli sarhoş, yani gerçekte olanlara göz yuman algıları yavaşlamış, tepkileri körelmiş, sadece yemek yiyip, şarap içip, kadınlarla düşüp kalkan kral, yaralanmış durumda avdan getirilir; yaraları sarılır, dağlanır, ilaçlar verilir, ancak yine de ölümden kurtulamaz. Böyle bir durumda olan kral Robert da kötü yönetime ilaç olsun diye Lord Stark'ı kral eli yapmıştır. Ancak anarşi ortamından kurtulmak ve erdemli devleti kurmak için iyileştirmeye değil, erdemli bir hükümdara ihtiyaç vardır.

III. PLATON VE LORD STARK

Platon idealizmine farklı bir örnek olarak değerlendirilebilecek olan Eddard Stark'ın durumu ise Robert Bartheon'dan oldukça farklıdır. Robert Bartheon ideal hükümdarın sahip olması gereken erdemleri bünyesinde barındırmadığı, erdemli ve adaletli bir hükümdar olmadığı için hayatını kaybederken, Eddard Stark tüm bu erdemlere sahip olmasına karşın, bir hükümdar olmayı başaramadığı için canından olmuştur.¹⁷¹ Anglberger ve Hieke'nin tespitiyle, “erdem etiğinin başlıca kaygısı, eylemlerin iyiliğinden ziyade bu eylemlerin eyleyenin iyi karakteridir.”¹⁷² Ned ya da Eddard Stark bu anlamda iyi bir karakterdir.

Taht Oyunları dünyasına Eddard Stark'ın hikâyesi göz önüne alınarak bakıldığında, Platon'un ideal devletinde bahsettiği sınıflardan biri olan bekçiler ile de

¹⁷⁰ Platon, 1999, d. 426a

¹⁷¹ Hahn bu çerçevede, hem Hobbes hem de Machiavelli'in 'kuvvetle muhtemel', Ned'in başına gelenlerin “Ned'in onuruna rağmen değil, Ned'in onuru yüzünden gerçekleştiğini söyleyeceklerini” belirtir. Bkz., Henry Jacoby, 2013, içinde, David Hahn, “*Lord Stark'ın Ölümü: İdealizmin Tehlikeleri*”, s. 95-96.

¹⁷² Jacoby, H. 2013, içinde, Albert J.J. Anglberger ve Alexander Hieke, “*Lord Eddard Stark, Kraliçe Cersei Lannister: Farklı Bakış Açılarında Ahlaki Görüşler*”, s. 109.

oldukça paralellik gösteren *Gece Nöbetçileri*'ne de değinmek gerekir. Starklar'ın arazisi olan Kış Yarı'nın kuzeyindeki topraklarda Yedi Krallık'ı sur'un ötesindeki doğa üstü tehditkâr güçlere karşı koruyan Gece nöbetçileri bulunmaktadır. Gece nöbetçileri diyarın içindeki özel bir topluluktur. Aldıkları eğitimden sonra ettikleri yemin ile kendilerini nöbete adarlar. Bu grubun, krallık yasalarından bağımsız olarak kendi yasaları bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi bir gece nöbetçisi yemininin ardından bu yemine aykırı bir davranışta bulunamaz, firar edemez, evlenemez, çocuk yapamaz, yaptıkları işin karşılığında para kazanamazlar.

Romanda anlatılan gece nöbetçileri ile Platon'un bekçileri arasında yukarıda sözü geçtiği üzere bir paralellik söz konusudur. Platon'un adalet ve erdem temelinde oluşturduğu metafizik sistem içinde ikinci sırada koruyucu sınıfı gelmektedir. Büyüdükçe ihtiyaçların karşılanmasında güçlük çekecek olan toplum, sonrasında başka topraklara yönelecektir. Bu da diğer toplumlarla savaş anlamına gelmektedir. Savaş olgusunun temelinde ekonomik nedenleri koyan Platon için bu gerçek, devlet içinde zorunlu olarak böyle bir sınıfın doğuşuna yol açmaktadır.¹⁷³

Platon bu sınıf üzerinde önemle durur. *Devlet* adlı eserinde hem bu sınıfta yer alacak insanların özelliklerini sıralar hem de onlara nasıl bir eğitim verilmesi gerektiğini anlatır. Devletin koruyuculuğunu üstlenen bu sınıfın insanlarında aranacak olan erdem, cesarettir. Platon'a göre bu insanlar cesur, güçlü, atılgan, yiğit, gözü pek olmalıdırlar. Mülk edinemezler. Ölümden korkmamalı ve zevke, eğlenceye, paraya, içkiye düşkün olmamalıdırlar. Platon, sadık bir bekçi ve iyi dövüşen bir savaşçı olabilmesi için yiğit olanın aynı zamanda ruhça da azgın olması gereğinden bahsetmektedir.¹⁷⁴ Gece nöbetçilerinde bu özelliği şu şekilde görmekteyiz. Gece nöbetçilerine katılacak bireyleri araştıran Lord, bekçiler güneye gidip oradaki gönüllülerin yanı sıra, ağır cezalar almış suçluları da gece nöbetçilerine katılabilmektedir. Bu noktada diyalog, Sokrates ile Glaukon arasında ruhça azgın olanların yatıştırılmadığı kendi yurttaşlarına da hoyrat davranabileceği konusunda devam etmektedir. Sokrates bekçiye benzettiği köpek üzerinden örnek vererek cins bir köpeğin tanıdıklarına kuyruk sallaması ve tanımadıklarına saldırması şeklinde verdiği örnekle bu probleme çözümünü anlatmaya çocukken verilecek eğitimi anlatma ile devam etmektedir.

¹⁷³Platon, 1999, d. 374-a.

¹⁷⁴Platon, 1999, d. 375-a.

Koruyucuların anlatılan bu özelliklerine romandaki şu anlatı ile paralellik oluşturmaktadır. Sör Mormont Kara Kale’de şu konuşmayı yapmaktadır:

Siz buraya kanun tanımaz insanlar olarak geldiniz. Kaçak avcılar, gaspçılar, hırsızlar, katiller. Bize çocuk olarak geldiniz. Tek başınıza zincirlere bağlı, onursuz, dostsuz, zengin ya da fakir bize geldiniz (...) bütün bunlar mazide kaldı. Sur da hepimiz tek aileyiz. Gece nöbetçilerinin yeminli kardeşlerinden olacaksınız. Bütün suçlarınız unutulacak, bütün günahlarınız bağışlanacak. Bu yüzden de sizler eski hayatlarınıza ait bağımlılıklarınızı, sadakatlerinizi ve düşmanlıklarınızı unutmamalısınız. Gece nöbetçilerinin adamı hayatını diyara adar. Altına, zafere ya da bir kadına değil. Bir kara kardeş evlenmez, çocuk yapmaz. Kadınıımız görev, sevgilimiz onurdur.¹⁷⁵

Bu bağlamda, eğer Platon’un koruyucularının bir yeminleri olsaydı gece nöbetçilerinin yemini gibi olacağını düşünebiliriz.¹⁷⁶ Çünkü Platon *Devlet*’te, Gece nöbetçilerinin yemininde geçen cümlelerle benzer olarak şunları söylemektedir:

... bekçilerimizin başka bütün işlerden sıyrılarak, kendilerini sadece devlet işlerine vermeleri, ondan başka hiçbir şeyle uğraşmamaları gerekir. Onlar başka hiç bir işin taklidini bile yapmayacaklardır. Yaparlarsa bu taklit, kendi işlerinin gerektirdiği ve çocukluklarından beri özenecekleri yiğitlik, bilgelik, dini bütünlük gibi erdemlerin taklidi olmalıdır (...) çünkü taklit ede ede, sonunda taklit ettikleri şeye alışırlar.¹⁷⁷

Bu bağlamda gece bekçilerinin yemini, gece bekçilerinin asli görevlerinden başka işlerle uğraşmalarının ‘bekçilik’ erdemlerinin hiçe sayılması anlamına geldiğine işaret eder. Üstad Aemon gece bekçilerinin neden evlenmemeleri gerektiğini ise şu “böylece sevemezler. Sevgi onuru mahveder, vazifeyi katleder.” şeklinde açıklamaktadır.¹⁷⁸

¹⁷⁵ Martin, 2013, s. 539.

¹⁷⁶ Gece nöbetçilerinin yemini şöyledir: “Sözlerimi duyun ve yeminime şahit olun. Gece çöküyor ve son nefesime kadar sürecek nöbetim başlıyor. Evlenmeyeceğim. Mülk edinmeyeceğim. Baba olmayacağım. Hiç taç takmayacak, zafer kazanmayacağım. Nöbette yaşayacak, nöbette öleceğim. Ben karanlıktaki kılıç, duvardaki gözcüyüm. Ben soğukta yanan ateş, şafak vaktindeki ışığım. Ben uyurları uyandıran nida, diyar halkını koruyan kalkanım. Bu gece ve gelecek tüm gecelerde, hayatımı ve onurumu Gece nöbetçilerine adıyorum.” Bkz., Martin, 2013, s. 545.

¹⁷⁷ Platon, 1999, d. 395-d.

¹⁷⁸ Martin, 2013, s. 685.

Bu noktada romanın, nöbetinden firar eden bir gece bekçisinin idamı ile başladığını anımsatalım. Lord Stark'a göre bu adam idam edilmelidir; çünkü o, yeminini bozmuş, gece nöbetçilerinden firar etmiş bir adamdır. Lord Stark'ın sözleriyle “hiç bir adam kaçaklardan daha tehlikeli değildir. Yakalandıklarında öleceklerini bilirler ve bu yüzden en aşağılık ve zalim suçları işlemekten çekinmezler.”¹⁷⁹ Gece nöbetçilerine en çok desteği veren ve adam gönderen Kış Yarı Lordu Eddard Stark'ın Platon'dan gece nöbetçileri için aktardığımız ve paralellik kurduğumuz ‘adalet’, ‘erdem’ ve ‘onur’ değerlerlerinin, hikâyedeki canlı örneği olduğunu söyleyebiliriz.

Bu bağlamda Lord Stark idamı, krallığın düzeni için “Yedi Krallık Lordu, diyarın koruyucusu, Baratheon hanedanından Kral Robert”ın adına onun adaletini sağlamak için gerçekleştirmiştir.¹⁸⁰ Lord Stark bu idamın bizzat kendinin gerçekleştirmesinin nedenini küçük oğlu Bran'e cezanın hükmü veren tarafından uygulanması gerektiğini bunun nedeninde öldüreceğin insanın gözlerine bakıp son sözlerini dinleyecek cesareti olmayanın belki de yanlış karar verebilmiş olabileceği şeklinde açıklamaktadır.¹⁸¹ Ned Stark'ın izah ettiği bu durum romanın henüz başında onun adalet ve onur kavramlarına bağlılığını göstermektedir. Platoncu bir yaklaşımla her bireyin kendi üzerine düşeni yapması olarak okuduğumuz adalet kavramının gereği olarak Lord Stark idam etmesi gereken kişinin kendi olduğuna vurgu yapmaktadır. Gece nöbetinden firar edenin ise yeminini bozarak toplum için zincirleme bir etki yaratacak adaletsizliğin en başında önlenmesi için idam edildiğini anlatmaktadır.

George R.R. Martin siyaset felsefesindeki önemli düşünürlere ve onların metaforlarına atıf yaptığı gibi, hikâyeye içinde kendi metaforlarını da kullandığını görmekteyiz. Gece bekçilerinden kaçan mahkûmun idamını gerçekleştirdikten sonra Kış Yarına dönmekte olan Stark'lar yolda bir geyik tarafından anneleri öldürülmüş kurt yavrularına rastlamaktadır.¹⁸² Yazar Valerie E. Frankel, kurtların bir geyik tarafından öldürülmesini Baratheon Hanedanının, Stark'ların çöküşüne yol açacağı bir alamet olarak değerlendirmektedir.¹⁸³ Bununla birlikte Kurt'u yiğitliğin ve korumacılığın temsilcisi olarak ifade eden yazarın düşünce yolunu izlersek,

¹⁷⁹Martin, 2013, s. 20.

¹⁸⁰Martin, 2013, s. 18.

¹⁸¹Martin, 2013, s. 20.

¹⁸² Martin, 2013, s. 21.

¹⁸³ Frankel, V., E., 2014, s. 56.

Baratheon'un aynı zamanda diyarın korumasız bırakılmasına ve yiğit olmayan hile ile işlerini yürütenlerin başa gelmesine neden olabileceğini söylemek mümkün olacaktır.¹⁸⁴

Hikâye, Kral Robert'ın ölen Kral elinin yerine Lord Stark'a teklif götürmesiyle devam etmektedir. Aralarında geçen konuşmada Kral'ın Platoncu bir *doğru* arayışı içinde olduğunu görmek mümkündür. Kral tahtta oturmanın, tahtı kazanmaktan çok daha zor olduğunu ve halkının yalanlarla adalet istediğini belirtmektedir. Ancak bu noktada ona yardımcı olması gereken Lord'larının onlardan pek de matah olmadığını sözlerine ekleyip şu sözlerle devam eder.

Yağcılar ve aptallarla çevrilmiş haldeyim. Ned, insan çıldırarak gibi oluyor. Yarısı bana doğruyu söylemiyor, diğer yarısı doğrunun ne olduğunu bilmiyor. Sanırım anlıyorsun. Eğer anlıyorsan aradığım adamın sen olduğunu biliyorsun eski dostum. Lord Stark seni Kral Eli ilan ediyorum.¹⁸⁵

Kral Robert'ın tahtta oturmak olarak isimlendirdiği yönetimde, doğruya ihtiyaç duyduğunu ve bu eksikliği Lord Stark ile giderebileceğini düşünmektedir. Çünkü Lord Stark onur, erdem, adalet gibi kavramları taşıyan, üstat Aemon'un da belirttiği gibi on binde bir bulunacak çok nadir bir şahsiyettir.¹⁸⁶ Lord Stark'ın Kral eli olmaya hiç niyeti yoktur ancak, Kral'ın verdiği görevi geri çeviremez. Üstelik bir önceki Kral Eli'nin Lannisterlar tarafından gizlice öldürüldüğü bilgisini aldıktan sonra Lord Stark, kendini Kral Şehri'ne gitmeye zorunlu hissetmiştir. Çünkü Krallığın bekası adına bu olayı aydınlatmalı ve adaleti sağlamalıdır. Üstelik ortada gizlice işlenmiş bir cinayet varsa Kral da tehlikededir. Lord Stark bu kararıyla kendisini hatta ailesini tehlikeye attığının farkında olmakla birlikte onun için krallık, ailesinin ve kendisinin güvenliğinden önce gelmektedir.

Lord Stark, kral eli görevini kabul edip, kral topraklarına gider. Ancak burada da gördüğü adaletsizlikler karşısında sessiz kalmayarak, yakın arkadaşı Kral Robert'ı dahi pek çok konuda eleştirir. Lord Stark'ın kral topraklarına gelme nedenlerinden biri olan, bir önceki kral elinin esrarengiz ölümünün arkasındaki gerçeği öğrenmesi, Eddard Stark'ın ölümü için zemin hazırlar. Bir önceki kral elinin ölümünün

¹⁸⁴ Frankel, V., E., 2014, s. 56.

¹⁸⁵ Martin, 2013, s. 53.

¹⁸⁶ Martin, 2013, s. 685.

arkasındaki gerçək, Kral Robert'ın meşru oğlu olduğu düşünölen prens Joffrey'nin aslında kraliçe Cersei ve kardeşi Jaime'nin oğlu olduğudur. Kral Robert'in ölüminün ardından bu gerçək, yedi krallıkta tüm dengeleri değiştirecek bir önem kazanır. Bu bilgiye sahip olan Eddard Stark, Joffrey'nin tahtta bir hakkı olmadığını düşünödüğü için, bir sonraki kralın, Robert'ın kardeşi Stannis olması gerektiği fikrindedir. Bu fikrini açıkça kraliçe Cersei ile de paylaşmaktan geri durmayan Lord Stark, kendi doğru bildiğini yaptığı için, bunun sonunda zarar görüp görmeyeceğini önemsemektedir. Lord Stark'ın bu davranışı Platoncu bir bakışla değerlendirildiğinde son derece erdemli ve doğrudan yana olarak nitelendirilebilir. Ancak hüküm verme gücünü elinde bulunduramayan Lord Stark, ideal bir hükümdarın sahip olması gereken erdemleri bünyesinde barındırmasına karşın, ideal hükümdar olmak bir yana, karmaşa ve anarşi ortamı içinde erdemli bir tavır sergileyerek kendi kellesinden olmuştur. Yazar Valerie E. Frankel' e göre ise iktidar mücadelesinde en kötü oyuncular şeref ve doğrulukla kısıtlananlardır.¹⁸⁷

Taht Oyunları romanından seçilen bu iki karakter de, oldukça farklı niteliklere sahip olmalarına karşın, bu oyunda başarısız olmuş ve başarısızlarını da canlarını kaybederek ödemişlerdir. Platon'un devlet sistemleri paradoksunda, anarşinin ardından gelmesi gereken erdemli devlet sistemi, taht oyunları romanında henüz gerçekleşmemiştir. Anarşinin uzaması ve bir türlü içinden çıkılamaz bir hal alarak Platon'un devlet sistemi paradoksunda bir kırılmaya yol açmasının ardından neden ise kuşkusuz ideal bir hükümdarın, hikâyede eksik olmasıdır. Bu, Martin'in roman serisinde gerçək siyasetin ve siyasal olanın özünün fantastiğin sınırları dışında kavrandığını göstermesi açısından anlamlı ve önemlidir.

¹⁸⁷ Frankel, V., E., 2014, s. 173.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

***BUZ VE ATEŞİN ŞARKISI* ROMAN SERİSİ'NDEKİ MACHIAVELLİ AYNASI: LANNISTER VE LORD PETYR BAELISH ÖRNEKLERİ**

I. MAKYAVELİZM VE KADER TANRIÇASI

Çalışmanın bu bölümünde Machiavelli'in eserlerinden hareketle, George R.R. Martin'in *Buz ve Ateşin Şarkısı* romanından seçilen karakterler çözümlenmeye çalışılacaktır. İktidarı ele geçirmek kadar onu elinde tutmanın da önemli olduğu taht oyunlarında, mücadelenin nasıl sonuçlanacağı da bir bakıma iktidarı kimin elinde tuttuğuna bağlıdır. Bu nedenle romandan seçilen birtakım karakteri Makyavelist bir bakışla çözümlmek, romandaki güç dengelerinin ve bu dengelerin nasıl değişebildiğinin ortaya konulması bakımından da oldukça önemlidir.

Machiavelli en meşhur kitabı olan *Prens'te, (De Principatibus)* amacı iktidara gelmek ve hükümdar olarak kalmak isteyenler için tavsiyelerde bulunmaktadır. Bu tavsiyeler o güne kadarki hükümdar öğretisinden¹⁸⁸ farklı ve zıtlık teşkil eden örnekler taşıdığı için¹⁸⁹ ithafen yazdığı Medici ailesi tarafından ve Machiavelli'in çevresinde çok fazla itibar görmese de, sonraki yıllarda bu eserdeki tavsiyelerin

¹⁸⁸ Ortaçağda hükümdara verilen öğütlerde genelde ahlaki davranışla ilgili bölümler vardır. Thomas Aquinas'ın tilmizlerinden Aegidius Romanus, 1280 yılı civarında yazdığı *De Regimine Principum*'un birinci bölümünde, bir hükümdarın tatbik etmesi gereken erdemler ile kaçınması gereken ahlaksızlıkları alt alta sıralamıştır. Listede, sözünü tutmak, yasalara uymak, merhamet ve alicenaplık göstermek; savurganlık, aç gözlülük ve muhtelif kötülüklerden sakınmak gibi şeyler sıralanmaktadır. Bkz., King,R., 2011, s. 122.

¹⁸⁹ Machiavelli bu geleneksel ahlak anlayışının İtalya'nın acımasız siyaset arenasında hiçbir işe yaramayacağı kanısındadır: "bir kişinin nasıl yaşaması gerektiği ile gerçekte nasıl yaşadığı arasındaki uçurum öylesine büyüktür ki (...) yapılması gerekeni dikkate alıp, gerçekte yapılamayana aldırma bir adam kendini koruyamaz bilakis kendini mahveder." demektedir. Machiavelli'e göre, sözünü tutmak ve merhamet etmekle ilgili sözler kulağa hoş gelmektedir. Ancak her kim bu ahlak kurallarını siyaset arenasında uygulamaya kalkarsa kaybetmeye mahkumdur. Bkz., King, R., 2011, s. 122.

değeri anlaşılacak ve “modern politika teorisinin babası olarak kabul edilen”¹⁹⁰ Machiavelli’in bu görüşleri literatüre ‘Makyavelizm’ diye anılacak olan yeni bir düşünce akımı katacaktır.

Machiavelli kitabında iktidar arayışlarında başarılı olanlar ve olmayanların hikâyelerini anlatır. Yeni krallıklar kurma mücadelesine dönük bu odağı ile *Prens, Buz ve Ateşin Şarkısı*’ndaki olayları incelemede oldukça elverişli bir merceğe görevi görecektir. Görüleceği üzere, Beş Krallığın Savaşı Makyavelci iktidar mücadelesi mantığını izler ve Machiavelli’in en önemli derslerinden pek çoğunu resmeder.¹⁹¹ Çalışmanın bundan sonraki kısmında Lannister ailesi ve Lord Baelish (nam-ı diğer Serçe Parmak), karakterlerine, romanın genel öyküsü ile birlikte Makyavelist bir okuma yapılmaya çalışılacaktır. Bu sebeple, öncelikle ‘Makyavelizm’in tanımını ana hatlarıyla vermek faydalı olacaktır.

Makyavelizm teriminden bahsetmek için öncelikle, Machiavelli’ye ait kuram ile Makyavelizm’in ayrımını iyi yapmak gerekmektedir. Machiavelli’ye ait bir kuram derken, doğrudan Machiavelli’e ait olan bir kuramdan bahsedilmektedir. Başka bir deyişle kuram doğrudan, düşünürün gerçekten yazdığı ve kurduğu düşünce sistemini içermektedir. Makyavelizm kavramı ise onun bazen maskelenmiş, araçsal ya da siyasi kullanımına ya da Machiavelli’in kuramlarının, eserlerinin ve figürünün bir tür yeniden düzenlemesine işaret etmektedir. Bu terimlerin dışında iki terim daha mevcuttur: Bu terimlerden ilki ‘Machiavellico’ terimidir. Machiavellice ve kurnazca anlamına gelmekte olan bu terim günlük dilde gizli tezgâhlar, entrikalar ve yalanlarla damgalanmış olan kurnaz ve aldatıcı bir davranışı işaret etmek için kullanılmaktadır. İkinci terim ise ‘Machiavellista’dır. ‘Makyavelist’, kurnaz ve hileci anlamlarını içinde barındıran bu terim, daha ziyade modern çağda Machiavelli’in varsayılmakta olan öğretisini, etik kuralları hiç sorun etmeden ve yalnızca kendi çıkarımın peşinden gitmeyi amaç edinerek uygulamaya koyan bir Machiavelli takipçisini belirtmektedir.¹⁹²

Makyavelizm, İstenen siyasal düzeni sağlama sürecinde başarıya ulaşmak için soyut ahlak yargılarını göz önünde bulundurmaksızın siyasal erkin başarıyla kullanımına yönelik pratik önerileriyle tanınan İtalyan filozofu Machiavelli’in adıyla birlikte anılan siyaset felsefesi anlayışıdır. Siyasi emellere ulaşmada eldeki araçların

¹⁹⁰ Machiavelli, 2013, s. 1.

¹⁹¹ Jacoby, 2013, s. 52.

¹⁹² Akal, 2012, s. 14.

ahlaksal olup olmadıklarına bakılmaması gerektiği öncülüğünden kalkarak siyasetçinin önüne koyduğu amacın başlı başına bütün araçları meşru kıldığını düşünerek eyleme geçme tutumudur.¹⁹³ Machiavelli'e göre ahlaki erdemlere uyulması hükümdarın çöküşünü getirirken, kötülüğünün bilinmesi hem hükümdar hem de halkı için refah getirecektir.

Machiavelli, hükümdarın her ne kadar ahlak ve erdemle dolu olması gerektiğine inansa da yaptıklarının ahlaklı olup olmadığına bakmadan hareket etme hakkını vermektedir. Düşünüre göre, bir yönetici, hedeflerine ulaşmak istediğinde ahlaklı olmayı her zaman rasyonel bulmayabilir; tam tersine, insanların iyi olarak değerlendirilmelerini sağlayan tüm ahlaki niteliklerin uygulanması doğrultusunda yapılacak olan davranışların feci bir irrasyonel politika olacağını görecektir.¹⁹⁴ Machiavelli'in kişisel ahlak ile zorunlu siyasi pratiği birbirinden ayırması İlkçağ ve Ortaçağ felsefesinin değerleriyle çelişmektedir. O, ahlakı siyasetten ayırır, bir başka deyişle anormal bir siyasal tasavvuruna sahiptir. Devletin başarılı yönetimine ilişkin düşüncelerinde bu görüşünü açıkça ortaya koymaktadır. Düşünürümüze göre, siyasi istikrara ulaşmak için gereken iktidarı güvence altına almak adına zor ve hile dahil her türlü araç desteklenmelidir.¹⁹⁵ Machiavelli tarafından belirlenen bu noktalar, hangi ahlaki ya da siyasal ilkelerin aşıldığı noktasında da aydınlatıcı olmaktadır. Machiavelli'in *Prens* adlı eserinin XV. Bölümünde yer alan pasajdaki¹⁹⁶ ilk vurgusu, "birçok kişi kimsenin görmediği, varlığı bilinmeyen prenslikler ve krallıklar tasarlamıştır." ifadesiyle birlikte okunduğunda, düşünürün Platon'un *Devlet* adlı eserine gönderme yaptığı anlaşılmaktadır. Machiavelli'in hedefinde, gerçeklikte hiç var olmayan etik yaklaşımlar ve siyasal projeler vardır. Düşünür artık ütopyik tasarımlardan değil, var olan gerçeklikten hareket edilmesi gerektiğini söylemektedir.

¹⁹³ Güçlü, A., *Diğerleri*, 2003, s. 910.

¹⁹⁴ Skinner, Q., 2004, s. 60.

¹⁹⁵ Güçlü, A., *Diğerleri*, 2003, s. 910.

¹⁹⁶ Machiavelli şöyle yazar: "Şimdi de sıra, hükümdarın tebaasına ve dostlarına nasıl davranması gerektiğini görmeye geldi. Birçok kişinin bu konu hakkında yazdıklarını bildiğim için, bu konuyu yeniden ele alırken başkalarının düşüncesinden uzaklaşırsam, kendini beğenmiş biri gibi görülmekten çekiniyorum. Oysa niyetim, anlayacak kişiler için faydalı şeyler yazmak olduğundan, hayalden çok gerçek olayların ardından gitmek bana daha uygun geliyor. Bir çok kişi gerçekten varlığı hiç bir zaman görülmemiş ne duyulmamış cumhuriyetler ve hükümdarlıklar hayal etmişlerdir. Yaşananla yaşanması gereken arasında o kadar fark vardır ki, yaptığını yapması gereken için bırakan bir kimse varlığını korumaktan çok, yıkılmayı öğrenmiş olur; çünkü her anlamda iyilik yapmak isteyen bir kimsenin, iyi olmayan o kadar insan arasında yok olması olağandır. O halde varlığını sürdürmek isteyen bir hükümdar iyi olmamayı ve şartlara göre iyi olup olmamayı öğrenmelidir." Bkz., Machiavelli, 2013, s. 141.

Aslında bu söylem Machiavelli'den önce, Cicero'nun¹⁹⁷ *De Re Publica* simli eserinde dile getirilmiştir. Cicero, Platon'un hiç bir yerde var olmayan soyut bir devlet yarattığını, dolayısı ile o ideal devletin havada kaldığını söyleyerek düşünürün kuramındaki eksikliği eleştirmektedir.¹⁹⁸

Çoğu yerde rönesans döneminin ilk büyük siyaset düşünürü olarak değerlendirilen Machiavelli, *Hükümdar/Prens* başlıklı tarihe mal olmuş ünlü incelemesinde, dönemin bütün öteki siyaset yazılarından farklı olarak, siyasal yetkinin dayandığı temelleri açıklamaya dönük kurgul konularla ilgilenmek yerine, doğrudan siyasal erkin uygulamasında 'monark'ın karşılaştığı pratik sorunlar üzerine yoğunlaşır. Bu anlamda Machiavelli'in siyasal anlayışından türetilen Makyavelcilik açıkça bir reelpolitik, yani ideallerin peşinde koşmak yerine siyasal erki ele geçirme amacı üstüne kurulu bir siyaset yaklaşımıdır.¹⁹⁹

Machiavelli *Prens*'te tavsiyelerini sıralamadan önce kaç çeşit hükümdarlık olduğu ile ilgili tespitlerde bulunur. Ona göre hükümdarlıklar, ya iktidarda olan ailelerde miras yoluyla geçer ve buna fetih ile yeni parçalar eklenir ya da tamamen yenidir. Miras ve fetih yolu ile kazanılmış hükümdarlıklarda halk, bir hükümdarın yönetimi altında yaşamaya alışmıştır. Bu ülkeler ele geçirenin silahlarıyla veya talih ile birlikte yeteneğin katkısıyla kazanılırlar.²⁰⁰ Veraset yoluyla geçen hükümdarlıkları elde tutmak daha kolaydır Machiavelli'e göre; "çünkü hükümdarın yetenekleri ne kadar kısıtlı da olsa atalarının kurduğu düzene ve sadece suyun akışına uymak yeterli olacaktır yeni hükümdar için. Olağan üstü bir kuvvet tahtı elinden alsa

¹⁹⁷ Cicero, Marcus Tullius (İÖ 106-43) Romalı hatip ve bilim adamıdır. Roma'nın 100km güneybatısında bir İtalyan kasabası olan Arpinum'da, İÖ 2. Yüzyılın başlarında Roma yurttaşlığını elde etmiş bir ailenin çocuğu olarak doğmuştur. Cicero, çoğunlukla Yunan dünyasının bilgisine sahip hocalar tarafından eğitilerek, paranın satın alabileceği en iyi eğitimi görmüştür. Başarısı sayesinde hızla güç kazanmış ve devlet yönetiminde yükselen Cicero, bir orduya komuta etmeden ya da bir ili yönetmeden İÖ 63'te konsül olmuştur. İÖ 56'da P. Sestius için yaptığı bir konuşmada Roma devletindeki *optimates* (erkinler) ve *populares* (yönetilenler) arasındaki ayrımı ortadan kaldırmaya yönelik bir yol bulmaya çalışmıştır. Bunların ilki, egemen insanların sınırlı denetimiyle devletin seçkinler tarafından yönetilmesi, ikincisi, insanların etkin bir rol oynayarak Roma imparatorluğunun sahibiymişçesine yararlar sağlayarak yönetmesidir. Cicero *De res publica* (Kamusal Yönetim-Cumhuriyet Üzerine) adlı yapıtına İÖ 54'te başlamış ve İÖ 52'de bitirmiştir. Uzun yıllar kafasında tasarladığı *De Legibus*'a (Yasalar Üzerine) da muhtemelen bundan sonra başlamıştır. Bir başka deyişle bu iki çalışma arasında ilişki Platon'un *Republic* (Cumhuriyet) ve *Laws* (Yasalar) adlı çalışmaları arasındakinden oldukça farklıdır. Cicero daha çok, çoğunluk ve azınlık arasındaki dengenin nasıl sağlanabileceği ve azınlık egemenliğinin nasıl sürdürülebileceği ile ilgilenmiştir. Burada Platon'dan etkilendiği açıktır. Bkz., Miller,D., 1994, s. 149.

¹⁹⁸ Gülenç, K., 2013, s. 137.

¹⁹⁹ Güçlü, A., Diğerleri, 2003, s. 911.

²⁰⁰ Machiavelli, 2013, s. 25.

bile, ele geçirenin en ufak zayıflığında taht tekrar hükümdarına dönecektir.”²⁰¹ Yeni elde edilmiş hükümdarlıklarda ise çeşitli zorluklar ortaya çıkmaktadır.

Yeni hükümdarlar fethettiği topraklarda yaşayan halkı gerek silah gerekse başka yöntemlerle baskı altında tutmak zorundadır. Bu durum halkın nefretini doğuracak ve ayrıca hükümdarlığı kazanırken sana yardım etmiş ve memnun edemediğin insanlara da baskı kuramayacak olduğun için onları da dost olarak elinde tutamazsın.²⁰²

Machiavelli’e göre özgürlüğü bilmeyen halkın yaşadığı işgal edilmiş toprakları elde tutmak için eski hükümdar ailesinin soyunu ortadan kaldırmak yeterlidir.²⁰³ Machiavelli’in bu konudaki bir başka önerisi de fethedilen yerdeki insanların ya hoş tutulması ya da yok edilmesi gerektiği yönündedir. “zira insanlar küçük zararların intikamlarını alabilirler, ağır zararlardan ise alamazlar. İnsanlara verilen zarar, intikamından korkmaya mahal vermeyecek şekilde olmalıdır.”²⁰⁴ Machiavelli’e göre, hükümdar fethettiği topraklarda güçlü olan komşularını zayıflatmalıdır. “Buralara kendisi kadar kuvvetli olan yabancı bir hükümdarın girmesinden sakınmalıdır.”²⁰⁵ Çünkü güçlü bir yabancı ülkeye girdiğinde orada bulunan zayıf güçler, kuvvetli olana karşı birleşecektir. Öyleyse tıpkı Roma örneğinde²⁰⁶ olduğu gibi güçlü olan, güçsüz olanların güç ve otorite kazanmasını engelleyecek önlemler almalıdır. Çünkü “Başkasının kudretli olmasına neden olan kişi kendini mahveder; zira bu güç, o gücü verenin becerisi ya da kudretinden doğmuştur.”²⁰⁷ Prens’in ilerleyen bölümlerinde Machiavelli, ‘kader’ ve ‘yetenek’ olgularından bahseder. Ona göre kader, yeteneği olanlara yeni bir prenslik kurmak için fırsat sunar. Yetenekleriyle bu fırsatı değerlendirenler yeni bir prenslik kurmak için avantaj kazanırlar. Machiavelli, fortuna’yı yani kaderi Dante gibi “ön görülmesi ve açıklanması neredeyse imkânsız bir şekilde insanlara iyi ve kötü şans dağıtan bir başvekil ve rehber olarak tanımlamaktadır.”²⁰⁸ Düşünürün bahsettiği

²⁰¹ Machiavelli, 2013, s. 27.

²⁰² Machiavelli, 2013, s. 29.

²⁰³ Machiavelli, 2013, s. 31.

²⁰⁴ Machiavelli, 2013, s. 35.

²⁰⁵ Machiavelli, 2013, s. 35.

²⁰⁶ Romalılar, Yunanistan bölgesinde, Akhalar ve Etolyalılar’ı ellerinde tutara Makedonya Krallığı’nı zayıflatmış ve hükümdarını buradan kovmuşlardır. Bkz., Machiavelli, 2013, s. 37.

²⁰⁷ Machiavelli, 2013, s. 47.

²⁰⁸ King, R., 2011, s. 119.

fortuna kavramının 1300'lü yıllarda Petrarca'nın kaleme aldığı *De Remediis Utriusque Fortunae (İyi ve Kötü Talihe Karşı Çareler)* ile şekillenmeye başladığı görülmektedir. Bu incelemede, insanoğlunun aslında kader karşısında çaresiz olmadığı ve ona karşı silahlanabileceği ileri sürülerek yeni bir kader kavramı şekillenmeye başlamıştır. Machiavelli Prens'te Romalıların adına bir tapınak kurdukları kader Tanrıçası Fortuna'nın, bu güne kadar görmüş olduğumuz ve hala görmeye devam ettiğimiz insanların her tür beklentisini aşan büyük devrimler sayesinde eserin yazıldığı dönem itibariyle yeniden revaçta olduğunu ifade etmektedir. Gerek Prens gerekse Söylevlerin pek çok yerinde Fortuna'nın ön görülmez değişikliklere konu olduğu, rüzgâra ve değişikliklere göre dönmeye hazır bulunduğu söylenmektedir. Değişmek, fortuna'nın yasasıdır. Bu yasa tarihsel zamanın yasasını, yani tarihin yasasını özetler: zaman değişiyor, bağlamlar değişiyor, insanlar değişiyor. O halde yerküredeki her şey süre giden bir devrim içindedir.”²⁰⁹

Daha sonra 1500 yılları civarında Napoli'li bir bilgin olan Giovanni Pontano *De Fortuna* isimli eserinde, kader'in cesur esnek ve ihtiyatlı davranarak alt edilebileceğini savunmuştur. Pontano, insan hayatının dümenini elinde tutanın kader değil basiret olduğunu vurgulamıştır.²¹⁰ İnsanlığın kaderine yön verme gücü çoğunlukla klasik antikite yazarlarından gelmektedir. Milattan önce 1. Yüzyılda Vergilius'un Latin edebiyatında yazdığı “kaderin aklını çelen ya da yüreğinin yağın eriten sebatkarlık”²¹¹ deyişi Romalıların, kökü civanmert anlamına gelen ‘vir’ den türeyen ‘virtù’ kavramı içinde yer bulmuştur.²¹² Vir (erkek) kökünden türeyen virtù her şeyden önce iktidar ya da güç (vis) kavramlarını işaret etmektedir ve erkeğin doğal yeteneklerinin ifadesidir; erkek bu tözü kullanarak ahlaki niteliklerini elde eder ve geliştirir: “David Wootton’ın da dikkat çektiği üzere ‘virtù’, Latince kökü olan ‘vir’ (erkek) sözcüğünün çağrışımlarını güçlü bir şekilde taşır. Koşulların belirleyici olduğu bir iktidar savaşı olarak siyaset algısı içinde ‘virtù’, ‘erdem’ anlamından çok daha geniş ve farklı bir şekilde, ama aynı zamanda sahip olunması gereken bir ‘erdem’ olarak da işlev görür. Cesur, gözüpek veya kararlı olmak hükümdar için gerekli bir erdemdir. Ancak sadece uygun koşullarda...”²¹³

²⁰⁹ Althusser, 2010, s. 58.

²¹⁰ King, R., 2011, s. 119.

²¹¹ King, R., 2011, s. 120.

²¹² King, R., 2011, s. 120.

²¹³ David Wootton, 2004: s. XXXIX'den akt. Türk, B., H., 2012, s.51. Machiavelli'de ‘virtù’ kavramı ve kavramın İngilizce ve Türkçe belli başlı Prens çevirilerindeki karşılıkları için bkz. H. Bahadır Türk, *Çoban ve Kral: Siyasetnamelerde İdeal Yönetici İmgesi*, İletişim, İstanbul, 2012, s. 48-53.

Bu anlamıyla *virtù*, aynı zamanda doğal bedenlerin, kozmosun iktidarını ve etken özelliğini anlatmaktadır.²¹⁴ *Virtù*, zorluklar karşısında yılmama, metanet ve babayiğitlik özelliklerini içeren kültürel bir değerdir ve kavram italyanca'ya *virtù* olarak çevrilmiştir. İtalyanca olan bu sözcük İngilizcedeki erdem (*virtue*) sözcüğü gibi ahlaki yetkinliklerden ziyade aynı kökten gelen mertlik (*virility*) sözcüğü gibi erkeksi bir cesaret içermektedir ve yazar Petrarca kötü talihe karşı en etkili çarenin *virtù* olduğunu vurgulamaktadır.²¹⁵ Machiavelli *virtù* kavramı üstünde durarak kaderin hiç olmazsa bir ölçüde kontrol edilebileceğini savunmaktadır. Machiavelli *fortuna* kavramını ise kudurduğunda ovaları sele boğan, ağaçları ve binaları deviren, toprağı aşındırarak çökerten bir nehre benzetmekte ve yıkıcı gücün zamanında alınacak akıllıca tedbirlerle önlenemez ancak yönlendirilebilir bir şey olarak tanımlamaktadır.²¹⁶

II. LANNISTERLAR'IN KADERİ İKTİDARDA OLMAK MI?

Buz ve Ateşin Şarkısı roman serisinin ilk kitabı olan *Taht Oyunları*'nda, Lannisterlar'ın önüne kader tarafından sunulan fırsatı *virtù* sayesinde değerlendirdiğini görmekteyiz. Romanda Çılgın Kral olarak tasvir edilen Aerys Targaryen yaptığı canilikler sonucu halkın öfkesini kazanmış ve nihayetinde bir isyana sebep olmuştur. Bu isyanda, Stark ve Baratheon hanedanları önemli rol oynamıştır. Lord Stark'a göre isyanın başarı ile sonuçlanacağını anlayan Tywin Lannister, kral muhafızı olan oğlu Jaime Lannister'ın yardımı ile Deli Kralı taht odasında öldürür. Tywin Lannister'ın Machiavelli'in anlattığı gibi talihin yani *fortuna*'nın sunduğu fırsatı gözlemleyip emin olduktan sonra harekete geçtiğini görmekteyiz. Ancak sadece içeriden yardım alarak zaten yenilmiş bir ordu ile kalesine sıkışan bir kralı öldürme becerisini de gösteren Lannister'lar bu sayede yeni kurulacak yönetimde önemli söz sahibi olmayı da başarmışlardır. Nitekim, Schulzke'nin de belirttiği gibi, "taht oyunlarında oyuncular, iktidarlarının menziline

²¹⁴ Akal, B., C., 2012, s. 47.

²¹⁵ King, R., 2011, s. 120.

²¹⁶ King, R., 2011, s. 121.

genişleterek, düşmanlarını ortadan kaldırarak sürekli fortunaya karşı bir mücadele içindedirler.”²¹⁷

Lannisterlar, özgürlüğü bilmeyen halkın yaşadığı işgal edilmiş toprakları elde tutmak için eski hükümdar ailesinin soyunu ortadan kaldırmanın yeterli olduğunu söyleyen Machiavelli’in bu öğüdünü dinlercesine, Kızıl Kale’de bebek Targaryen de dahil olmak üzere Aerys Targaryen’in soyundan buldukları herkesi öldürmüşlerdir. Ancak abisi ile birlikte kaçmayı başaran Daenerys Targaryen denizin öteki tarafında büyümeye ve intikamını alacak şekilde güçlenmeye başlamıştır. Bu durum bize Machiavelli’in veraset yolu ile geçen hükümdarlıkları anlattığı pasajı hatırlatmaktadır. Machiavelli, bu tür hükümdarlıklarda “olağan üstü bir durum ve kuvvet tahtı elinden alsa bile, ele geçirenin en ufak zayıflığında taht tekrar hükümdarına döner” demektedir.²¹⁸ Böylelikle yenilmiş kralın soyunun tamamen ortadan kaldırılması gerektiği söyleminin Makyavelist sistem içindeki haklılığı ortaya çıkmaktadır. Roman’ın henüz başlarında okuduğumuz bu davranış karakteri ile Lannister ailesinin politik strateji olarak Machiavelli’den izler taşıdığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Bu bilgiler ışığında, belki de George R.R Martin’in Lannisterlar’a Tyrion gibi bir karakter dahil etmesi, bu ailenin Makyavelist bir karakter çizmesi bağlamından bir tesadüf olmadığı da düşünülebilir. Yeri gelmişken Machiavelli’in bazı kaynaklarda bizatihi ‘Makyavelist-şeytani’ bir karakter olarak incelendiğini belirtelim: Sivri dilli ve kaba şakalarıyla tanınan Machiavelli’in, arkadaşları tarafından iftira ya da şaibe anlamına gelen ‘macchia’ ile kelime oyunu yapılarak ‘Machia’ şeklinde çağırıldığı belirtilmektedir.²¹⁹ Machia’nın Floransa da bilinen bir başka takma adı ise iblis’tir. Machiavelli eserlerinde soğukkanlılığı ve arsızlığı elden bırakmadan kötülük yapmanın yollarını anlattığı için sonunda adı iblise çıkmıştır.²²⁰ Şeytanın yeryüzündeki vücut bulmuş halinin efsanevi bir örneği olarak belleklere kazınmış ²²¹ olan Machiavelli’i Leo Strauss da şeytanın öğretmeni olarak anlatmaktadır.²²²

²¹⁷Henry Jacoby, 2013, içinde, Marcus Schulzke, “*Taht Oyunları Oynamak: Machiavelli’den Birkaç Ders*”, s.55-56. Schulzke’ye göre, “Machiavelli’in virtù ile ilişkilendirdiği özellikleri en iyi resmeden karakterler, Tyrion Lannister ile Daenerys Targaryen’dir.” Bkz., Jacoby, H., 2013, s.65.

²¹⁸Machiavelli, 2013, s.27.

²¹⁹King, R., 2011, s. 5.

²²⁰ King, R., 2011, s. 124.

²²¹King, R., 2011, s. 178.

²²² Fontana, B., 2013, s. 43.

Romanda dikkat çeken karakterlerden olan Tyrion Lannister'ın kişilik özellikleri ve yaşayış biçiminin Machiavelli ile benzerlikler gösterdiği gözden kaçmamaktadır. Tyrion Lannister, sürekli olarak eski hükümdarların ve onların üzerine tutulan notlardan oluşan kitapları okuyarak reelpolitik pratiklerden dersler çıkartmaktadır. Unutulmamalıdır ki Machiavelli *Prens* isimli eserini yaşlı hükümdarlarla sohbet edip bu sohbet sırasında edindiği izlenimleri derleyip toparlayarak kaleme almıştır.²²³ Tyrion Lannister'ın dile getirilen bir başka takma adı ise tıpkı düşünürümüz Machiavelli'de olduğu gibi 'İblis'tir.

Yeni kurulan düzenin getireceği zorluklardan bahsederek tavsiyelerine devam eden Machiavelli'e göre her yeni kurulan prenslik ya da krallıklarda yeni bir düzen kurulması gerekmektedir ki, bu iş en zorlarından biridir. Çünkü eski düzende çıkarı olanların hepsi yeni düzeni kuranın düşmanıdır. Diğer yandan yeni düzenden yana çıkanlar yeni düzeni oldukça gevşek bir şekilde destekler. Bunun nedeni ise eski düzen yanlılarının düşmanlığından korkmalarıdır.²²⁴ Machiavelli'e göre bundan şu doğmaktadır: "düşman olanlar, saldırmak için fırsat buldukları herhangi bir zamanda bunu büyük bir istekle yaparlar; diğerleri ise gevşekçe bir savunmada bulunur ve onlarla birlikte iken tehlikeye düşülür."²²⁵ Romanda Tywin Lannister'ın Machiavelli'in bahsettiği bu tehlikeyi oldukça kurnaz bir şekilde savuşturduğunu görmekteyiz. Stark ve Baratheon'lar Kızıl Kale'ye geldiklerinde kalenin Lannisterlar tarafından zaten ele geçirildiğini ve burçlarında Lannister ailesinin arması olan aslanlı bayrağın sallandığını görmüşlerdir.²²⁶ Lannisterlar'ın hiç de yabancı olmadığı hile ile kaleye girip deli kralı öldürdükten sonra tahtın üzerine dinlenmek üzere oturan Jaime ile Lannister'lar tahta Robert Baratheon'u oturtup arka planda söz sahibi olarak, Machiavelli'in bahsettiği bu tehlikeler ile yüz yüze gelmek yerine bizzat o tehlikelerin kendisi olduğu çıkarımını yapabiliriz. Bu sayede Lannisterlar'ın hem Robert Baratheon'a hükümdarlık bahşetmiş hem de risklerden sıyrılmış olduğunu görmekteyiz.²²⁷

²²³ King, R., 2011, s. 116.

²²⁴ Machiavelli, 2013, s. 63-65.

²²⁵ Machiavelli, 2013, s. 65.

²²⁶ Martin, 2013, s. 126.

²²⁷ Silverman'a göre; "taht oyunlarını kazanmanın getireceği olası ödül de görüldüğü kadar arzu edilesi de olmayabilmektedir. Robert Baratheon, kral olmanın gerçekten de insanın mutluluğunu nasıl da elinden alabildiğinin en açık örneğidir." Detaylı bilgi için bkz. Henry Jacoby, 2013, içinde, Eric J. Silverman, "*Kış Geliyor! İç Karartıcı Bir Westoras'ta Mutluluk Araştırması*", s.93-94.

Machiavelli *Prens*'in VII. bölümünde başkalarının güçleri ile hükümdarlığa oturanın yaşadığı zorluklardan bahsetmektedir. Sade bir vatandaşken talihin yardımı ve başkalarının parası ve lütfü ile hükümdar olanlar bu süreçte hiç bir zorlukla karşılaşmamaktadır. Fakat hükümdar olduktan sonraki süreçte zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu kişiler sadece kendilerini o mertebeye ulaştırmış kişilerin isteği doğrultusunda hükümdar kalabilmektedir. Başkasının gücünden yardım alan bireyin durumuyla ilgili olarak Althusser, *Machiavelli ve Biz* adlı çalışmasında politik virtù'ya sahip olunmadığı durumda, bireyin ilk baştaki başarısını elde etmesini sağlayan dış koşulları kendi içindeki virtù sayesinde yeniden ele geçiremediği durumda, zamanında gerek duyduğu dış güçlerden kendini bağımsız kılamayacağını, “bu bireyin başkasının esiri olmaktan kurtulamayacağını ve ömürlü bir devlet kuramayacağını belirtmektedir.”²²⁸

Yeni bir krallıkta kalmanın yollarından bahseden Machiavelli'e göre, krallığında düşmanlarına karşı güvende olmak isteyen kişi dostlar kazanmalıdır. Kuvvet kullanarak ya da hile ile zafer kazanmalı, halk tarafından sevilmesi ve korku duyulması, askerleri arkasından sürüklemeli ve onların saygısını kazanmalı, kendisine zarar verebilecek ya da zarar vermeye mecbur olanları yok etmeli, sert, asil ruhlu olmalı ve ayrıca kendisine kötülük edebilecek kralların dostluğunu korumalıdır. Bu nokta da unutulmamalıdır ki insanlar ya korkudan ya da düşmanlık yüzünden kötülük yapmaktadır.²²⁹

Bu noktada Lannister'ların başvurduğu hilelere değinmek yerinde olacaktır. Sözelimi Deli Kral Targaryen'in öldürülüp şehrin kazanılmasını sağlayan bir Lannister hilesidir. Aerys Targaryen kale kapılarını kapatarak içeri girişin önünü tamamen kesmiş, isyancılar kaleye gelseler bile içeri giremeyecek ve Aerys Targaryen bu şekilde güçlü bir savunma yapmış olacaktır. Ancak, kralın yeminli muhafızı Jaime Lannister, hanedan ordusundan on iki bin güçlü asker ile birlikte savunmaya destek vermek için kaleye geldiğini söyleyerek kale kapılarının açılmasını sağlamıştır.²³⁰ Bütün ordusuyla kaleye giren Jaime Lannister, kral da dahil olmak üzere kalenin içindeki herkesi öldürmüştür. Böylelikle Deli Kral'ın son deliliğini kalenin kapılarını Lannisterlar'a açarak yaptığı söylenebilir.²³¹ Machiavelli savaş sırasında hileye başvurmayı mubah saymaktadır. Ona göre sahtekârlık, ne

²²⁸ Althusser, 2010, s. 113.

²²⁹ Machiavelli, 2013, s. 83.

²³⁰ Martin, 2013, s.126.

²³¹ Martin, 2013, s. 127.

kadar iğrenç olursa olsun savaş sırasında övgüye değerdir ve şöhret kazandırır.²³² Düşünüre göre savaşta ve aşkta her şey mubahtır. *Clizia* adlı oyununu yazarken Machiavelli bu gerçeği şu dizelerde dile getirir:

*O kadar tatlı dillidir ki hilekarlık
düşlenen o sevgili amacı size sağlar,
o çare kurtarır başka zahmetten
ve her acıya tat katar.
Ey yüce ve az bulunur çare,
Sen gösterirsin doğru yolu günahkâr ruhlara,
Sen, o büyük cesaretinle,
Başkasını kutsayarak, Aşk'ı zenginleştirirsin:
Fethedersin, ermişlere yaraşır öğütlerinle,
testisleri, zehiri ve çekiciliği...²³³*

Machiavelli sahtekârlık ve hile ile ilgili görüşlerini bu şekilde aktardıktan sonra alçakça ve canice yöntemlerle hükümdar olanlara dair örnekler vermektedir. Alçakça yöntemlerini akıl ve beden gücüyle birleştiren Sicilyalı Agatokle, Siracusa kumandanlığını kadar yükselmiştir. Ordusunun başında Sicilya'da savaşmakta olan Kartacalı Hamilkar ile anlaşarak devleti ilgilendiren konularda görüşmek istediğini söyleyerek bir sabah Siracusa halkını ve senatosunu toplamış ve tüm senatoyu, halkın zenginleriyle birlikte askerlerine öldürmüştür. Bu sayede hiçbir direnişle karşılaşmadan şehrin hükümdarlığını kazanmıştır.

Machiavelli bu noktada, hemşerilerini öldürmenin, dostlarına ihanet etmenin, imansız, merhametsiz olmanın, kral olma yolunda büyük kolaylıklar sağlayabileceği ancak bunlara asla erdem denemeyeceğini ve şeref vermeyeceğini ironik bir şekilde vurgulamaktadır.²³⁴ Benzer bir hikâye Fermolu Oliveretto üzerinden anlatılmaktadır:

Oliveretto öksüz kaldıktan sonra dayısı Giovanni tarafından milis güçlerinde eğitim alması için ordu komutanı olan Vitellozzo'nun yanına gönderilir. Oliveretto yıllarca başkasının himayesi altında yaşamaktan bıkmış ve Fermo'yu işgal etmek için Oliveretto'nun da desteğini alarak haince bir plan yapmıştır. Memleketini çok

²³² King, R., 2011, s. 132.

²³³ Ledden, A., 2003, s. 85.

²³⁴ Machiavelli, 2013, s. 85.

özlediğini ve yıllarca onuru için işler yaptığını ve bu şanına yakışır bir tören ve eğlence ile birlikte karşılanacağı bir hazırlıkla dayısını ziyarete gelmek istediğini bildiren bir mektup yazar. Şehre istediği gibi gösterişli bir törenle giren Oliveretto gecenin ilerleyen zamanlarında eğlencelerin ve yemeklerin sonuna gelindiğinde gizli yerlerden çıkan askerlerle birlikte dayısı da dahil olmak üzere şehrin tüm ileri gelenlerini öldürerek şehrin hakimi olmuştur.²³⁵

Buz ve Ateşin Şarkısı Roman serisinde hile ve canilikle ilgili düşünürün aktardığı bu hikâyelere benzer bir anlatı göze çarpmaktadır. Konun daha iyi anlaşılması için öncül olarak çalışmanın ilerleyen kısmında Machiavelli'in komplolar hakkındaki görüşlerine yer verilecek, hile ile intikam alma ve çıkar sağlamanın canice örneği aktarılmaya çalışılacaktır.

Kral Robert'in ölümünün ardından Joffrey tahta geçmiş ve Lord Stark'ı hain ilan etmiştir. Lord Stark'ın hain ilan edilmesinin nedeni ise, tahtın esas varisinin Robert Baratheon'un kardeşi Stanis Baratheon olduğunu düşünmesidir. Çünkü Prens Joffrey, Robert'in değil Jaime ile ikizi olan Cersei'in ensest ilişkilerinden doğmuş bir çocuktur. Bu büyük bir sırdır ancak Lord Stark bu durumu keşfetmiş ve Lord Stanis Baratheon'a durumu anlatan ve tahtın gerçek varisinin o olduğunu söyleyen bir mektup yazmıştır.²³⁶ Haber ulaştırmak için görevlendirilen haberci Lannister askerleri tarafından yakalanmış ve böylelikle Lord Stark'ın mektubu ortaya çıkmış ve bu durum krala karşı ihanetle suçlanmasına sebep olmuştur. Yeni Kral Joffrey, Lord Stark'ı bu suçundan dolayı idam etmiştir.²³⁷ Machiavelli bu durumla ilgili olarak *Söylevler*'in belki de en uzun başlığı olan 'Komplolar' kısmında düzenlenen komplonun açığa çıkmaması üzerine uzun uzun tavsiyelerde bulunur. Zorunlu kalana ve eylem anına kadar komplodan asla bahsedilmemesi gerektiğini söyleyen düşünür, eğer söylemeye karar verilir ise yalnızca uzun zamandır tanınan ya da komployu düzenleyen ile birlikte hareket edecek geçerli sebepleri olan birine söylenmesini tavsiye etmektedir. Böyle bir kişi bulmak aynı amaçta hareket edecek daha fazla insan bulmaktan daha kolaydır ve bu nedenle de tehlikesi az olmaktadır. Bunun dışında, bir kişinin komplo düzenleyeni aldatması durumunda bile komploya katılan çok olduğunda komployu düzenleyen kendini korumak için daha çok argümana sahip

²³⁵ Machiavelli, 2013, s. 91.

²³⁶ Martin, 2013, s. 532.

²³⁷ Martin, 2013, s. 750.

olabilecektir.²³⁸ Machiavelli basiretli bir kişi olarak tanımladığı birinden şu sözleri aktarmaktadır:

Herhangi bir şeyi yalnızca bir kişiye söyleyebilirsiniz; çünkü eğer kendinizi el yazınızla bir şey yazmak zorunda bırakmazsanız, birinin evet demesi ile diğerinin hayır demesi aynı ağırlıktadır. Ancak kişi kendini sığ yerde kuma yazmak gibi yazmaktan korumalıdır. Çünkü hiçbir şey sizi kendi el yazınızla yazdığınızdan daha kolay mahkum etmez. İmparator Severus ve onun oğlu Antoninus'u öldürmek isteyen Plautianus, konuyu Tribün Saturninus'a emanet etti. O, Plautinus'u suçlamak ve ona boyun eğmek istemeyerek, kendisine Plautianus'tan daha az inanılacağı korkusuyla işvereninden el yazısıyla komisyonu ikna edecek bir not istedi. İhtirasın kör ettiği Plautianus bu notu ona verdi. Sonuç olarak Plautianus tribün tarafından suçlandı ve mahkûm edildi. Oysa bu not ve diğer belirli işaretler olmaksızın Plautianus kazanan kişi olmuş olacaktı. Şu halde kendinizi korumanız gereken sizi mahkûm edecek bir yazı parçası ya da diğer bir kanıt olmadığı zaman tek kişinin sizi suçlaması karşısında bazı savunmalara sahip olursunuz.²³⁹

Michael A. Ledden'in *Liderlik ve Güç Kullanımında Machiavelli* isimli kitabında Machiavelli'in aktardığı bu hikâyeden kendisinin de dersler çıkardığını okumaktayız. Yazarın aktardığına göre, iskambil oyunlarını seven Machiavelli'in gizlilik ve hile dahil, iletişimin önemini ve riskini değerlendirmesi hiç rastlantı değildir. Machiavelli resmi yazışmalarının bir bölümünde mutlaka şifreler kullanmaktadır.²⁴⁰ Düzenleyeceği komployu kendi el yazısı ile kağıda dökerek kendi sonunu hazırlayacak kanıtı hazırlayan ve saklamayı beceremeyen Lord Stark'ın idam haberi Kış Yarı'na ulaştığında Kış Yarı'nın yeni lordu olan Robb Stark, hanedanına bağlılık yemini etmiş hanedanları da içinde barındıran bir orduyla kuzeyden Kral Şehri'ne doğru babasının intikamını almak ve Lannisterlar'ı yok etmek için harekete geçmiştir.²⁴¹

Lord Stark'ın idam kararı Makyavelist bir açıdan irdelendiğinde bu davranışın Lannisterlar'ın iktidarını tehlikeye düşürecek bir şey olduğu değerlendirilebilir. Machiavelli insanlara verilen zararların intikamından korkmaya mahal vermeyecek şekilde olması gereğinden bahseder ve insanların küçük zararların

²³⁸ Machiavelli, 2009, s. 379.

²³⁹ Machiavelli, 2009, s. 379.

²⁴⁰ Ledden, A., 2003, s. 9.

²⁴¹ Martin, 2013, s. 820.

intikamını alabilir olduğunu ancak büyük zararların intikamını alamadığını söylemektedir.²⁴² *Buz ve Ateşin Şarkısı* roman serisinin üçüncü kitabı olan *Kılıçların Fırtınası*'nda George R.R. Martin'in Machiavelli'in Oliveretto'nun üzerinden anlattığı hikâyeye benzer bir anlatısını görmekteyiz. Robb Stark'ın ordusu ile birlikte Kral Şehrine ilerlemesi için aşması gereken bir engel vardır. Robb ve ordusu için Yeşil Çatal Nehri güneye gitmek için geçilmesi gereken bir engeldir. Robb Stark'ın bu engeli aşması için Freylerin, nehrin üzerine kurduğu ve tek geçiş yolu olan ikiz kuleleri bağlayan köprüyü kullanması gerekmektedir. Starkların bu isteğini kabul eden Lord Walder Frey, bu geçişin karşılığında kızlarından birinin Robb Stark ile evlenmesini şart koşmuştur. Düğün günü Lord Stark, annesi Catelyn ve beraberindeki lordlarıyla ikiz kulelere gitmiş ve düğün şenliği başlamıştır. Catelyn'e göre Lord Walder'in kalesinde hainliğe uğrama tehlikeleri yoktur; çünkü, Lordun ekmeğini ve tuzunu yiyenler, misafir haklarına sahip olur ve onun çatısının altında misafirperverlik yasalarıyla korunurdu.²⁴³ Düğün gecesini şenlikler başlamış saatler ilerlemiş, Robb Stark ve beraberindeki lordlar sarhoş olduğunda müzisyen kılığında girmiş Frey askerleri tüm kabileyi canice kılıçtan geçirmiştir.²⁴⁴ Bu caniliğin ve ihanetin arka planına baktığımızda şu değerlendirmeyi yapabilmekteyiz: Rob Stark, babası Eddard Stark'ı öldürdüğü gibi kız kardeşlerini de öldürmesinden endişelendiği ve aslında Starklar'ın varlığı için büyük bir tehlike oluşturduğunu düşündüğü için Lannisterlar'ı ortadan kaldırmak ya da boyun eğdirmek zorunda olduğunu bilmektedir. Robb Stark Kuzey'den Kral Şehrine gelişi sırasında birkaç kez Lannisterlar ve onlara bağlı küçük ailelerle savaşa girişmiş ve bunları kazanmıştır. Nihayetinde aynanın karşı tarafından bakıldığında Lannisterları yok etmeden durmayacak ve bu sebeple Lannisterlar için büyük bir tehlike oluşturmaktadır. Öte yandan savaş sırasında, Freyler, Kuzeyin Kralı olarak ilan edilen Robb Stark'ın Lannisterlar karşı olan ayaklanmasını yardım etmek için stratejik öneme sahip kalelerini Robb Stark ve ordusuna açmıştır. Bunun için anlaştıkları şartın Robb'un, Jayne Westerling ile evlenmesiyle hiçe sayıldığını öğrenen Lord Walter Frey'in onuru kırılmış ve intikam almak istemiş ve bu nedenle Lord Tywin Lannister ile anlaşarak kalesine çağırdığı Robb'a Stark ve Lordlarına karşı bir komplolar düzenlemiştir. Böylelikle, Robb Stark, Tywin Lannister'ın hile ile kurguladığı cebri

²⁴² Machiavelli, 2013, s. 35.

²⁴³ Martin, 2012, s. 137.

²⁴⁴ Martin, 2012, s. 137-152.

bir fiil ile ‘Kızıl Düğün’ gecesi yok edilmiş ve bu şekilde Starklar mücadele ve rekabet ortamından saf dışı bırakılmıştır.²⁴⁵

Robb Stark savaş sırasında, Machiavelli’ci bir davranışla krallıkta kalmak ve düşmanlarına karşı güvende kalmak için dost edinmek yerine yaptığı bir hata ile Freyler’in düşmanlığını kazanmıştır. Unutulmamalıdır ki Machiavelli’e göre insanlar, düşmanlık sebebi ile kötülük yapmaktadırlar ve Machiavelli’in dünyasında “ihnet ve düzenbazlık, kurulu düzene karşı yapılan komplolar kadar yaygın”dır.²⁴⁶ Bu noktada Machiavelli insanların kendi kendilerini alt etmeye çok hevesli olduklarını söylemektedir. Düşünürü göre, bizi iktidardan uzaklaştırmaya, servetimizi almaya ve bize egemen olmaya hevesli iç ve dış düşmanlar tarafından tehdit edilmeyiz yalnızca; insanlar kendi kendilerini alt etmeye de çok isteklidirler. İnsanlar yalnız hırslı değil, aynı zamanda uyuşuk, tembel, saygısız, ahlaksız ve kendi zevklerine düşkündürler.²⁴⁷ Düşünürün sıraladığı bu özelliklerden birinin Lord Robb Stark’ın sonunu getirdiği değerlendirilebilir. Lord Robb anlaşmaya uyup Lord Frey’in kızıyla evlenmek yerine, savaş sırasında en büyük düşmanı olan kendi duygularına kapılarak zevkinden vazgeçmemiş ve yaptığı evlilikle kendi sonunu getirdiği değerlendirilebilir. Sorunu tespit ettiği gibi bu soruna çözüm de getiren Machiavelli, savaş alanında zafer kazanmanın, zevk düşkünlüğünün baştan çıkarmasına direnmenin en iyi yolunun, iyi askerlerin niteliği olan erdem ve disiplinde bulunduğunu söylerken “bir hükümdarın savaş dışında başka hiç bir amacı ve başka düşüncesi olmamalıdır”²⁴⁸ diye uyarılmaktadır. Diğer taraftan Robb Stark’ın yaptığı bu hata, Tywin Lannister için fortuna’nın iyi bir getirisi olmuştur. Talihin bu getirisini akıllıca değerlendiren Tywin Lannister, Freyler ile gizlice anlaşarak Robb Stark ve önemli Lordlarının hileli bir oyunla ikiz kalelere çekilmesini ve burada hepsinin öldürülmesini istemiştir. Karşılığında güvence ve ödül sözü veren Tywin Lannister bu anlaşma ile kuzeyin isyanının önünü kesmeyi başarmıştır. Machiavelli bu konuyla ilgili olara da şu satırları kaleme almıştır:

Senin topraklarında meydana gelen hastalıkları önceden teşhis edersen – ki bu ancak bilge ve uzak görüşlü bir adamın yapabileceği bir şeydir- çabuk iyileşirler

²⁴⁵ Martin, 2012, s. 137.

²⁴⁶ Ledden, A., 2003, s. 58.

²⁴⁷ Ledden, A., 2003, s. 61.

²⁴⁸ Ledden, A., 2003, s. 63.

ama onları zamanında teşhis edemeyip herkesin gözüne görülecek kadar büyümelerine meydan verirken artık hiçbir şey kar etmez.²⁴⁹

Freyler hem intikamlarını almış hem de Nehirova'nın Lordluğunu ödül olarak almışlardır. Machiavelli hükümdarlar için koşullara göre bir tarzı ya da diğerini seçerek hem sevilen hem korkulan olmanın en iyisi olacağını söylemektedir. Ona göre liderler, hak edildiği zaman ödüller dağıtmasını da iyi bilmelidir.²⁵⁰ Görülmektedir ki Tywin Lannister, Machiavelli'ci bir şekilde kendi işine yarayan ihaneti ödüllendirerek talih rüzgârının kendi arkasından esmesini sağladığı değerlendirilebilir.

Hükümdarların güçlü olup olmadıklarının nasıl ölçülebileceği konusunda fikirler yürüten Machiavelli için yeterli hükümdar, “insan ya da para bolluğu sayesinde iyi bir ordu kurabilen ve kendilerine kim saldırırsa saldırıya korunabilen” dir.²⁵¹ Ancak hemen arkasından para ile tutulmuş askerlerin güvensiz ve tehlikeli olduğunu da hatırlatmaktadır.²⁵² Bunların dışında hükümdarın gücünün, şartlara göre nasıl davranacağını bilmesinden geldiğini söyleyen Machiavelli, iyilik yapmak isteyen bir insanın kötüler içinde yok olacağını bu sebeple varlığını sürdürmek isteyen hükümdarın şartlara göre kötü olmayı bilmesinin vurgusunu yapmaktadır.²⁵³ Hükümdarların, cömertlik, cimrilik, merhametli olma, zalim olma, yalancılık, sadık olma, kadın kılıklı olma, korkaklık, mertlik..vs gibi özelliklerinin olduğunu ve fakat bir insanın bu özelliklerin hepsini birden taşıyamayacağını belirten Machiavelli, hükümdarın devletin korunmasını sağlayan kötü huyları varsa bunlardan gocunmaması gerektiğini çünkü erdem gibi görünen bazı şeylerin felaket, kusur gibi görünen şeylerin ise güvenlik ve refah sağlayacağını belirtir.²⁵⁴

Sayılan özelliklerden zalimliğin, sevgi yerine tercih edilmesinde sakınca bulmayan Machiavelli'e göre zalim bir hükümdar, insanların nankör, döneke, iki yüzlü, düşüncesini gizleyen, tehlikeden kaçan ve çıkarıcı özelliklerine karşın

²⁴⁹ Canbolat, O., 2008, s. 24.

²⁵⁰ Ledden, A., 2003, s. 105.

²⁵¹ Machiavelli, 2013, s. 103.

²⁵² Machiavelli'ye göre; “Bir hükümdarın kendi devletini savunmak için kullandığı silahlı kuvvetler ya kendine aittir; ya para ile tutulmuş yardımcı ya da karma askerlerdir. Para ile tutulanlar faydasız ve tehlikelidir ve eğer bir kimse devletini para ile tutulmuş askerler üzerine kurarsa ne istikrarlı ne güvende olur. Çünkü bunların arasında birlik yoktur, hırslı, disiplinsiz ve sadakatsizdirler.” Bkz., Machiavelli, 2013, s. 115.

²⁵³ Machiavelli, 2013, s. 141.

²⁵⁴ Machiavelli, 2013, s. 143.

korkuyla, birlik ve düzen sağlayabilmektedir.²⁵⁵ Bununla birlikte sadece nefret uyandırmaktan kaçınmak da gereklidir.²⁵⁶ Bir hükümdarın sözlerini tutması hükümdar öğretilerinin içinde kutsal ve övgüye değerlidir. Fakat Machiavelli, zaman içindeki gözlem ve tecrübelerine dayanarak büyük işler yapmış hükümdarların, verdikleri sözleri önemsemek yerine kurnazlık ile verdiği sözü tutacakmış görünüp işine geleni yapanlar olduğunu vurgulamaktadır. Machiavelli'e göre, içinde yaşadığı dünyanın kurallarına göre oynayan bir hükümdar, sadece kendi menfaati söz konusu olduğunda sözünde durmalı, etrafına korku salmalı, vahşi ve adi olmalı ki ayakta kalabilsin.²⁵⁷ Örnek olarak ismini vermediği bir hükümdardan bahseden Machiavelli, hükümdarın ağzından barış ve doğruluğun düşmediğini ancak, bunların hükümdarın en büyük düşmanı olduğunu belirterek eğer bunlara uysaydı tahtının birçok kez elinden gideceğini söylemektedir.²⁵⁸ Bu noktadan hükümdarın hayvani özellikleri kullanmasını bilmeyi gerektiğini söyleyen düşünür, örnek olarak tilki ve aslanı vermektedir. Aslan tuzaklara karşı, tilki ise kurtlara karşı kendini koruyamamaktadır. Bu yüzden tuzakları anlamak için bir tilki kadar kurnaz, kurtları korkutmak için de aslan olmak gereklidir.²⁵⁹

Burada atıfta bulunduğumuz çerçeveye bağlı kalarak, son tahlilde, Arslanların fortunayı kendi lehlerine çevirme becerisini yani *virtù*'yu kullanarak, Kurtlar'ı korkuttuğunu ve büyük bir isyanı kendileri için çok büyük bir tehlike arz etmeden Freyler'in desteği ile sonlandırdığını görmekteyiz. Bu noktada Machiavelli'in "hükümdar kendine nefret ettirmekten kaçınmalı" sözü tekrar düşünülmelidir belki. Martin'in anlatısı, hem bu yargının doğruluğunu gösterir hem Lannister'lar örneğinde olduğu gibi gücün, bazen nefreti kimden geldiğine göre de değerlendirdiğine işaret eder.

²⁵⁵ Machiavelli, 2013, s. 151-153.

²⁵⁶ Machiavelli, 2013, s. 157.

²⁵⁷ Yeke, 2007, s. 4.

²⁵⁸ Machiavelli, 2013, s.164.

²⁵⁹ Machiavelli, 2013, s.159.

III. MAKYAVELISTKOMPLOCU LORD PETYR BAELISH

*Hayal edilen gayeye ermek için
Çevrilen dolap öyle hoş ki
İnsan her üzüntüsünü unutuyor
Çektiği acular artık tatlı geliyor!
Ey nadir, yüce dava
Sen şaşkın ruhlara yollarını gösterirsin,
Sen, o yüksek değerle, insana mutluluk bağışlarken,
Aşk tanrısını yaşatırsın.
Senin ulu öğütlerin taşlardan
Büyüden, sihirli sözlerden de kudertli!²⁶⁰*

George R.R. Martin'in *Buz ve Ateşin Şarkısı* Roman serisinin önemli karakterlerinden bir diğeri de Petyr Baelish'tir. Çalışmanın bu kısmında sıradan bir vatandaşken toprakları ile birlikte tüm gelirleriyle birlikte kendisine verilen Harrenhal Lordu ilan edilen Petyr Baelish yani nam- diğer Serçe Parmak karakterinin Makyavelist bir okuma ile değerlendirilmesi yapılmaya çalışılacaktır. Bu karakterin romanın yanı sıra HBO şirketinin romanı *Game of Thrones* adı ile televizyona taşıdığı versiyonunda entrika, hile, aldatmaca gibi özellikleri sebebiyle televizyon dizisinde de önemli bir yer bulmakta ve izleyicinin dikkatini çekmesi sebebiyle karakterin incelenmesinde *Game of Thrones*'un dizi versiyonuyla da koşut ilerlenecektir.

Roman serisi genel olarak hikâyenin geçtiği Westeros'un yedi krallığını kimin yöneteceği sorunsalını anlatmaktadır. Kral Aerys Targaryen'e karşı gerçekleştirilmiş olan isyandan sonra ele geçirilen krallığın başına geçen Robert Baratheon'un ölümüyle taht gerçek veliahdı olmamasına rağmen oğlu olarak bilinen Joffrey Baratheon'a geçmiş ve böylelikle Hobbes'un bahsettiği insan doğasından kaynaklanan kavga nedenlerinden birincisi olan rekabet bu şekilde başlamıştır. Bir yandan babası Eddard Stark'ın öcünü almak isteyen Robb Stark kuzeyin kralı olarak

²⁶⁰ Machiavelli, 2009, s. 47.

bağımsızlığını ilan edip Joffrey'e yani krallığa karşı ayaklanmışken diğer yandan Baratheon hanedanı ikiye bölünmüş ve taht üzerinde hak iddia eden Robert Baratheon'un iki kardeşi birbirleriyle ve Kral Joffrey'e destek veren Lannisterlar ile rekabete girmişlerdir. Targaryen hanedanının, isyan sırasında Westeros'tan kaçan prensesi ise kendine bir ordu edinerek tekrar tahtı ele geçirme amacındadır. Romanda, tüm bunların yanı sıra, yaşanan savaş ve kaos durumundan faydalanarak ele geçirebildiği tüm şan, şeref ve unvanlara sahip olmak isteyen Lord Petyr Baelish gibi karakterlerin olduğu da görülmektedir.²⁶¹ Bu noktada Petyr Baelish'in dizinin üçüncü sezon altıncı bölümde Lord Varys ile diyalogu sırasında belirttiği, kaos durumu ile ilgili çarpıcı tanımını aktarmakta fayda vardır.

Kaos bir çukur değil! Kaos bir merdivendir. Yükselmeye çalışanların çoğu düşmüş, tekrar deneyememiştir. Düşüş cesaretlerini kırmıştır; yükselme şansı verilmiştir ama geri çevirmişlerdir. Onlar da krallığa, Tanrılara veya aşka tutunmuştur; Hayallere kapılmışlardır. Gerçek olan, yalnızca merdiven. Tek çare ise yükselmek.²⁶²

Bu bağlamda dizinin 4.sezon 5. Bölümünde karşılaştığımız bir sürpriz ile dizide ve romanda okuduğumuz ayrıca, romanın ana çıkış noktası olan hile ve entrikalarla dolu taht mücadelelerinin aslında Lord Petyr Baelish tarafından düzenlenmiş bir komplo ile başladığını görmekteyiz.²⁶³ Savaş ve kaos durumundan faydalanarak kendi çıkarına bir şeyler devşiren insanlarla ilgili olarak Machiavelli *Savaş Sanatı* isimli eserinde “Savaş hırsızları doğurur (...)” demektedir.²⁶⁴

Machiavelli'in kaç çeşit hükümdarlık olduğuna dair bulunduğu tespitlerden biri de beceriyle kazanılan yeni hükümdarlıklardır. Sıradan bir insan iken hükümdar olmanın yetenek ya da şans gerektirdiğini belirten düşünür, bu ikisinden her birinin birçok sıkıntıyı hafiflettiğini söylemektedir. Bununla birlikte şansa daha az bel bağlamış bir kişinin yetenekleri doğrultusunda daha fazla ayakta kalacağını belirtmektedir. Yetenekleriyle krallıklar kuran kimselere talihin fırsat sunduğunu bu fırsatında onlara şekle sokabilmeleri için hammadde verdiğini belirtmektedir. Bu

²⁶¹ Bkz., Martin, *Taht oyunları*, 2013.

²⁶² Martin ve Diğerleri. (Yazarlar), Patten, T., V. Ve diğerleri (Yönetmenler). (2013). *Game of Thrones*, [Televizyon Dizisi]. HBO, Created By, Management 360 (Yapımcı)

²⁶³ http://www.imdb.com/title/tt0944947/episodes?season=4&ref=tt_eps_sn_4, Dizinin ilk yayın tarihi, 18.Eylül.2011, atıfa konu olan bölümün yayın tarihi, 7.Nisan.2014, (Erişim: 5.Ocak.2015)

²⁶⁴ Machiavelli, 2010, s. 19.

fırsatlara örnek olarak Musa'nın İsrail halkını, Mısır tarafından köleleştirilmiş ve acı içinde, Teseo'nun Atinalıları dağılmış, Romulo'nun İranlıları Medler'in yönetiminde mutsuz ve Medler'in de barış yüzünden gevşemiş olarak bulduğunu anlatmaktadır. Demek ki bu insanlar talihin getirdiği fırsatı yetenekleri sayesinde çok iyi kullanmışlar ve bu sayede devlet sahibi olmuşlardır.²⁶⁵

Lord Baelish'e talihin sunduğu fırsat ise çok eski ve köklü bir hükümdarlığın ardından Lannisterlar sayesinde kral olan Robert'ın, oğlu ve varisi olan veliaht prens Joffrey'nin aslında Robert'ın oğlu olmadığını Kral Eli John Arryn tarafından öğrenilmesidir.²⁶⁶ Bu noktada John Arryn kurulacak olan komplonun başlangıç noktası olacaktır. Machiavelli komplo olgusunu *Söylevler* adlı eserinde şu şekilde tartışmaya açmaktadır:

Prensler ve özel kişiler için çok tehlikeli olduğundan komploları tartışmayı atlamanın uygun olmadığını düşündüm. Çünkü çok sayıda prensin yaşamını ve konumunu açık savaştan çok komplolar yüzünden kaybetmiş olduklarını görüyoruz. Bunun nedeni bir prenslikle açık bir savaş yapmak için gereken gücün az kişiye bahşedilmiş olmasıdır.” Oysa ona karşı bir komplo kurmak gücü herkeste bulunur.²⁶⁷

Bu noktada Hobbes için de bir parantez açabiliriz. İngiliz filozof Thomas Hobbes, Machiavelli'in komplolar ve komploların düzenlenmesinin sebebi olarak belirttiği zayıflık durumu ile ilgili tespitlerde bulunmaktadır. Hobbes'a göre doğa insanları öyle yaratmıştır ki, bedensel eşitliğin her zaman aynı olmadığı durumlarda bedensel zayıflığı bulunan bir insan gizli bir düzen ya da kendisi ile aynı tehlike altında olan başkalarıyla birleşerek en güçlü kişiyi öldürmeye yetecek kadar güçlü hale gelebilmektedir.²⁶⁸ Hobbes, bu durumun zincirleme olarak bir savaş ve kaos ortamının doğuşuna sebep olacağı tespitini de *Leviathan*'da yapmaktadır.²⁶⁹

'Taht Oyunları'nın Hobbes'cu savaş durumu içinden bakıldığında Machiavelli'in söyledikleri daha anlamlı gelecektir kuşkusuz. Machiavelli, hangi kesimlere karşı komplo yapıldığına değinen düşünür, komploların ya kendi şehrine

²⁶⁵ Machiavelli, 2013, s. 63.

²⁶⁶ Martin, 2013, s. 534.

²⁶⁷ Machiavelli, 2009, s. 368.

²⁶⁸ Hobbes, 1995, s. 92.

²⁶⁹ Hobbes, 1995, s. 93.

ya da bir prence karşı yapıldıklarını tespit etmektedir.²⁷⁰ Lord Baelish'in kurguladığı komplonun da esas olarak tahta karşı yapılmış olduğunu, John Arryn'nin bu komplonun sadece adımlarından biri olduğunu görmekteyiz. Komplonun başarıya ulaşmasındaki süreçte ise birçok Lord ve Prensin öldüğünü görmekteyiz. Machiavelli sadece şansına güvenen bir hükümdarın talih değiştiği anda mahvolacağını ve tutumunu zamanın şartlarına uyduranın mutlu olacağı konusunda uyarılar yapmaktadır.²⁷¹ Robert Baratheon ve Eddard Stark için John Arryn çok önemlidir çünkü her ikisi de onun yanında büyümüştür ve adeta babaları gibidir.²⁷² Lord Baelish kendisini Harrenhal Lordluğuna ulaştıracak komplo hazırlamış ve uygulamaya başlamıştır. Lord Baelish küçüklüklerinden beri ilişkileri olan, John Arryn'in karısı Lysa Arryn'ın kendisine duyduğu aşkı kullanarak John Arryn'in şarabına ardında iz bırakmayacak bir zehir koydurmuş ve böylelikle öldürtmüştür.²⁷³

Machiavelli'den okuduğumuz üzere tarihte yapılan tüm kompolar üst kademelerde yer alan kişilerce ya da prence yakın duran kişilerce yapılmıştır. Diğerleri der düşünür; "eğer gerçekten deli değillerse yapamazlar; çünkü gücü olmayan ve prensin yakınında olmayan insanlar bir komplonun yapılması için gereken bütün ümitlerden ve fırsatlardan yoksun olurlar. Ayrıca kendilerine sadık kalacak destekçi bulamazlar."²⁷⁴ Bu nedenle komplocuların yüksek merteben olduğunu söyleyen düşünür komplocuların çoğunun haddinden fazla yarar yüzünden komploya itildiğini söylemektedir. Öte yandan Lord Petyr Baelish küçük bir ailede yetişmiş ve yetenekleri sayesinde kraliyet haznedarı ve aynı zamanda küçük konsey üyelerinden biri olmayı başarmıştır. Yaptığı komplo planına dahil olan herkese erişecek kadar yakındır. Bu sayede talih rüzgârının anlık değişimlerine anında ayak uydurup komplosunun başarı ile ilerlemesini sağlayacak şeylere sahiptir. Machiavelli, Lord Petyr Baelish gibi prensine karşı komplo düzenleyen insanlar için "imparatorluğunun gücü sayesinde hiç bir şeyden yoksun olmayan bu kişiler ileride yoksun kalmak istemeyerek prence karşı komplo düzenlemek üzere harekete geçerler demektedir."²⁷⁵

²⁷⁰ Machiavelli, 2009, s. 368.

²⁷¹ Machiavelli, 2013, s. 225.

²⁷² Martin, 2013, s. 29.

²⁷³ Martin, 2012, s. 589.

²⁷⁴ Machiavelli, 2009, s. 372.

²⁷⁵ Machiavelli, 2009, s. 373.

Lord Baelish suikast düzenleyeceği John Arryn'a yeterince yakın olmasına karşın zehirlenme yoluyla yapılan suikastların risklerini üzerinden atmak için ona daha yakın olan karısını kullanmıştır. Machiavelli zehirlenme yoluyla yapılan suikastların gerçekten de daha belirsiz olmaları yüzünden daha tehlikeli olduğunu söyler. Çünkü bunlar için fırsatlar herkese açık değildir. Bu yüzden de bu fırsatı en uygun kişiye havale etmek gerekmektedir.²⁷⁶

John Arryn'in ölümü ile başarıyla başlayan komplo planı bu ölümden sonra Kral Robert'in güveneceği başka kimse olmayacağı ve onu yeni Kral Eli ilan edeceğini ön gördüğü Eddard Stark'ı ziyarete gitmesiyle devam etmektedir. Kral Robert'in Kış Yarı'nı ziyareti sırasında Lord Baelish'i Lysa Arryn'a bir mektup yazdırtmış ve bu mektupta John Arryn'in ölümünden Lannisterlar'ın sorumlu olduğunu anlatmıştır.²⁷⁷ Nam- diğer Serçeparmak, John Arryn'in neden öldürüldüğü konusunda söyleyeceği yalan ise tahtın gerçek varisini öğrendiğidir. Machiavelli'in romandaki yansıması olarak değerlendirdiğimiz Tyrion'a göre zaten, en iyi yalanlar içine biraz gerçek katılanlardır.²⁷⁸ Lord Baelish karakterinin de John Arryn'in gerçekten öğrendiği bu tehlikeli bilgiyi kurgulamış olduğu komplonun uygulanması için güzel bir yalanla birleştirdiğini görmekteyiz. Lysa Arryn, Tully hanedanından Catelyn Stark'ın kız kardeşidir. Bu sebeple Starklar mektupta yazılanların gerçekliğini sorgulamamıştır. Zaten Eddard Stark, Lannisterlar'ın bu tarz hilelerle güç devşirmeye hiç de yabancı olmadıklarını Demir Taht'ın ele geçirilmesi sırasında öğrenmiştir.²⁷⁹

Bu noktada Machiavelli komplo girişimlerinin tehlikelerinin üç aşamada ortaya çıkacağını belirtmektedir. Bunlardan ilki hazırlık aşamasındaki tehlikedir. Bu aşamada, planlanan komplonun açığa çıkmaması için büyük şans ve basirete ihtiyaç duyulacağını söyleyen düşünür komplonun ihbar ya da şüphe üzerine ortaya çıkacağını vurgulamaktadır. Bu nedenle ihbar riskini engellemek için yalnızca sevgisinden ve sadakatinden emin olunabilecek ve güvenilebilecek bir ya da iki kişi bulunmasını gerektiğini söyler.²⁸⁰ Görmekteyiz ki romanın kurnaz ve hileci karakteri olan Lord Baelish, Starklar'ın Leydi Arryn ile olan bağımlı kullanarak habersizce onları da bu komplonun bir parçası haline getirmiştir. Komplodan haberleri

²⁷⁶ Machiavelli, 2009, s. 391.

²⁷⁷ Martin, 2013, s. 71.

²⁷⁸ Clark, 2013, s. 134.

²⁷⁹ Martin, 2013, s. 127.

²⁸⁰ Machiavelli, 2009, s. 374.

olmadıkları için bunu açığa da çıkaramayacak olan Starklar ile Lord Baelish kendisine kusursuz bir ortak daha bulmuştur. Lord Baelish'in bundan sonraki beklentisi bir önceki bölümde incelemiş olduğumuz Platoncu değerlere bağlı olarak yaşayan Eddard Stark'ın bu olayın üstüne gitmesi ve Johnn Arynn'ın ölümünün ardındaki sır perdesini aralamaya çalışmasıdır. Kral Robert'ın Kış Yarı'nı ziyareti sırasında Fortuna da Lord Baelish'e sunduğu fırsatlara bir yenisini ekler. Kralın yeminli muhafızı olarak Kış Yarı'na birlikte giden Jaime Lannister ile ikizi Kraliçe Cersei Lannister ensest bir ilişki yaşamaktadır ve bu duruma Starkların ortanca oğlu Brandon Stark şahit olmuştur. Bunun üzerine Jaime sırlarının açığa çıkmasından korktuğu için Brandon Stark'ı kuleden aşağı atarak öldürmeye çalışmıştır.²⁸¹

Resim 12: Jaime Lannister'ın Brandon Stark'ı Kuleden Aşağı İtmesi²⁸²

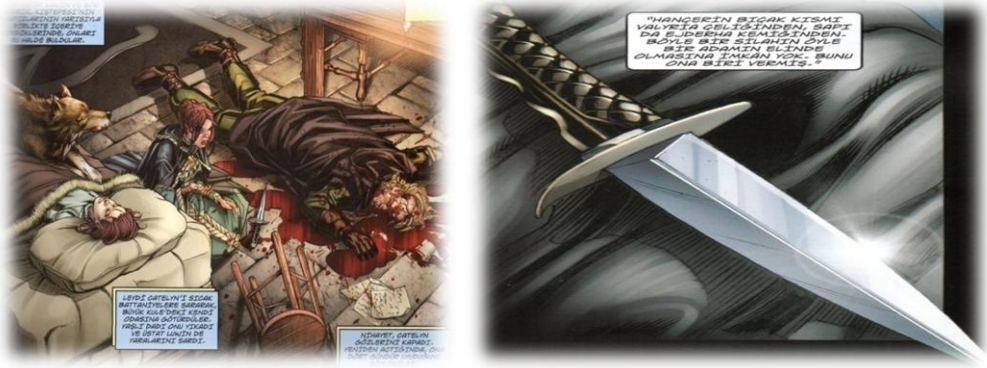
Bu noktada Fortuna kavramının mitolojik tanımını vermek faydalı olacaktır. Adını Roma mitolojisindeki talih tanrıçası Fortuna'dan alan bu kavram, insani olmayan ama insanın işlerine iyi veya kötü şans olarak müdahale eden bir güce işaret etmektedir. Talih tanrıçası Fortuna, Yunan mitolojisinde genellikle kör olarak temsil edilen ve böylece rastlantısallığın mutlak olduğuna dikkat çekilen tanrıça Tike'ye karşılık gelir. Machiavelli'in eseri *Prens*'in başlıca niteliği olan 'virtù', Machiavelli düşüncesinde ancak Fortuna'nın içinde ve onun vesilesiyle uygulanabilmektedir. Fortuna acilen cevap verilmesi gereken bir dış zorunluluktur. Böylece politika

²⁸¹ Martin, 2013, s. 95.

²⁸² Martin, *Taht Oyunları: Çizgi Roman*, Cilt: 1, 2013, (çev. D. Candaş.), Akılçelen Kitaplar, Ankara, s.75

sahnesinde yer alan bireylerin öngörülemez durumlarla karşı karşıya olduğu anlatılmaktadır.²⁸³

Hikâyeye geri dönecek olursak, Jaime, Brann'ı öldürmekte başarılı olamamış, Branndon ölmemiş fakat koma halinde yatmaktadır. İşte talihin bu getirisini, yani acilen cevap verilmesi gereken bir dış zorunluluk olan fortuna'yı planlarının işlemesine yönelik çok iyi değerlendiren Lord Baelish, Brandon Stark'ı öldürmesi için birini göndermiş ve suç aleti olarak da yalnızca kızıl kalede bulunacak Valeriya çeliğinden yapılmış bir hançer vermiştir.²⁸⁴ Bu hançer kendisine aittir ancak olayı soruşturan Catelyn Stark'a hançeri bir kumar sırasında Tyrion Lannistar'a kaybettiğini ve ona ait olduğunu söyleyerek talihi yönlendirmeye devam etmektedir.²⁸⁵

Resim 13: Brandon Stark Suikastı²⁸⁶ Resim 14: Valeria Çeliğinden Yapılmış Hançer²⁸⁷

Bu sırada Eddard Stark kral şehrine gelmiş ve Johnn Arryn'in ölümünü araştırmaya başlamıştır. Romanda, birlikte büyüdüğü Catelyn'a olan aşkıdan Eddard Stark'ın abisi ile düello yaptığı anlatılan Petyr Baelish bu geçmiş yakınlığını kullanarak Starklar'ın güvenini kazanmış ve onlara her iki olayın açığa kavuşturulması konusunda yardımcı olacağı güvencesini vermiştir.²⁸⁸ Böylelikle işleyen planının kontrolünü elinde tutmuş, Eddard'ı yönlendirmeye ve John Arryn'in

²⁸³ Althusser, L., 2010, s. 57.

²⁸⁴ Martin, 2013, s.127.

²⁸⁵ Martin, 2013, s.188.

²⁸⁶ Martin, *Taht Oyunları: Çizgi Roman*, Cilt: 1, 2013, (çev. D. Candaş.), Akılçelen Kitaplar, Ankara, s.117.

²⁸⁷ Martin, *Taht Oyunları: Çizgi Roman*, Cilt: 1, 2013, (çev. D. Candaş.), Akılçelen Kitaplar, Ankara, s. 119.

²⁸⁸ Martin, 2013, s. 213.

öğrendiği sırrı onunda öğrenmesi konusunda çalışmalarını devam ettirmiştir. Kral Şehrinde bu gelişmeler yaşanırken diğer taraftan Catelyn Stark bir anda karşılaştığı Tyrion Lannister'ı esir almıştır.²⁸⁹ Çünkü Lord Baelish, oğlu Brandon'ı öldürmeye çalışanın o olduğuna inandırmıştır. Bu durum tam da Petyr Baelsih'in istediği gibi Stark'larla Lannisterlar'ı karşı karşıya getirmiştir. Ancak bu çatışmanın önündeki tek engel Kral Robert'tır. Ned'in Kral Robert ile ters düşüp kral eli olmayı bırakıp Kış Yarı'na geri dönme kararı aldığında Lord Baelish planın sekteye uğramaması için hemen harekete geçmiş ve Ned'e Robert Baratheon'un piçlerinden birini göstermeye götürmüştür.²⁹⁰ Burada amaç Ned'in içinde kuşku ve merak uyandırıp Kış Yarı'na dönmesini engellemektir.

Quentin Skinner, Romalı ahlakçıların²⁹¹ talih'in bizden yana dönmesini sağlayacak bir dizi özel nitelik ortaya koyduklarını belirtir. Onlara göre bu özel nitelikler kullanarak görkeme ve şöhrete ulaşmak kuvvetle muhtemeldir.²⁹² Bu özel nitelik ise daha önce tanımını yaptığımız virtü'dür. Cicero, *Toskana Görüşmeleri* adlı eserinde, görkeme ulaşmayı düşünmeden güçlü bir arzuyla 'virtü s' arayışı içine girerek talihin bize gülümsemesi koşuluyla görkeme ulaşma fırsatını en iyi şekilde elde edebileceğimizi belirtir, çünkü ona göre görkem ödüllendirilmiş bir 'virtü s'tan başka bir şey değildir.²⁹³ Bu bağlamda Lord Baelish'in de değişen talihi kendi istediği yöne çevirebilmek için güçlü bir arzuyla virtü s'u kovaladığını görmekteyiz. Ned Stark'ı kışyarmaya dönmesini o anlık engelleyen Petyr Baelish'in talihin ona yardım etmesiyle amacına ulaşma yolunda büyük bir aksiliği de bu şekilde bertaraf ettiği değerlendirilebilir. Zira Kral Robert'ın birkaç piç oğlunu gördükten sonra fiziksel özellikleri dikkatini çeken Eddard Stark, Joffrey'nin Robert'ın gerçek oğlu olmadığını anlamıştır. Çünkü Robert'ın tüm piçleri tıpkı onun gibi simsiyah saçlı yuvarlık burunludur ve Robert'a benzerlik yönünden Leonardo da vinci bile daha iyisini çizemezdi.²⁹⁴

²⁸⁹ Martin, 2013, s. 309.

²⁹⁰ Martin, 2013, s. 378.

²⁹¹ Cemil Meriç'in aktardığına göre 'Ahlakçılar', toplum vicdanını temsil etmek iddiasındadırlar. Bkz., Meriç, C., 2014, s. 47.

²⁹² Skinner, Q., 2004, s. 55.

²⁹³ Skinner, Q., 2004, s. 55.

²⁹⁴ King, R., 2011, s. 51.

Resim 15: Robert Baratheon ile Gayri Meşru Oğlu Gendry Benzerliği²⁹⁵

Kral Robert'ın sarhoş olacak kadar zehirlenip bir yaban domuzunun ölümüne neden olacağı av sırasında kral adaleti sağlamak üzere tahtta oturan ve halkın sorunlarını dinlediği sırada Eddard Stark şöyle bir durumla karşılaşır: gelen köylüler bir grup haydudun köylerini yaktığını ve karılarına tecavüz ettiğini, ekinlerini yağmaladıklarını..vs anlatır. Herhangi bir arma ya da sembolü olmayan bu grubun başındaki adamı anlattıklarında Eddard Stark'ın yanında duran Lord Baelish hemen bu tarifi Lannisterlar'ın adamı olan bir şövalyeye ait olduğunu söyler ve Eddard Stark'ın inanacağı bir sebep göstererek buna inandırır. Ned bunun üzerine Lannister'ın şövalyesinin tüm unvanlarını kaldırdığını ve topraklarına el konulduğu ve kral adaletine teslim edilmesine yönelik hükmünü açıklamıştır.²⁹⁶ Bu kararı ile Tywin Lannister'ın öfkesini üzerine çekmiştir.²⁹⁷ Lord Baelish'in planı gerekli yönlendirmeleri yapmasıyla kusursuz ilerlemektedir.

Dizinin 1.sezonun 7. Bölümünde Lord Baelish'in Starklar üzerinden böyle bir plan kurmasının bir başka sebebi ortaya çıkmaktadır.²⁹⁸ Lord Baelish çocukluğunu birlikte geçirdiği Catelyn'a aşık olmuştur ve hatta onun için Brandon Stark gibi büyük bir şövalyeye düello yapar. Brandon Stark bu düelloda Baelish'i öldürmez ve adeta alay eder. Bu durum Petyr'ın canını çok yakmış ve o günden beri Lord Baelish'in Starklardan alacağı bir intikam vardır. Bir prene karşı yapılan komplonun nedenlerinden bahseden Machiavelli bir prensin kendisine karşı nefret uyandırdığı

²⁹⁵ Martin, *Taht Oyunları: Çizgi Roman*, Cilt: 2, 2013, (çev. D. Candaş,), Akılçelen Kitaplar, Ankara, s.61.

²⁹⁶ Martin, 2013, s. 492.

²⁹⁷ Martin, 2013, s.503.

²⁹⁸ <http://www.imdb.com/title/tt0944947/episodes?season=1>, 29. Mayıs.2011, (Erişim: 5.Ocak.2015) Krş., Martin, 2013, s. 179.

zaman prene karşı intikam duygusu besleyenin, bu nefret arttığı için intikam duygularının arttığını söylemektedir. “Eğer nefret uyandırılan kişi öldürülmezse hayatta kalanlar genellikle intikam için ömürleri boyunca uğraşırlar.”²⁹⁹ Düşünüre göre ayrıca bir insan intikam için gerekli ruhu bırakacak kadar onursuzlaştırılmaz. Erkekler için onur kırıcı davranışlar arasında en önemlisi kadınlarıyla ilgili olanlarıdır demektir.³⁰⁰ Görülmektedir ki, Lord Baelish bu düellodan sonra Starklar’a kin beslemektedir. Çünkü aşık olduğu kadın olan Catelyn’in önünde intikam almak için gerekli ruhu bırakacak kadar onursuzlaştırılmıştır.

Kral Robert gittiği avdan ağır yaralanmış olarak geri döner.³⁰¹ Kralın öleceği aşıkardır ve Eddard Stark, ölümünden sonra tahtın gerçek varisi olduğunu bildiği Stannis Baratheon’a bir mektup yazar ve gönderir.³⁰² Bu arada Lord Petyr Baelish’ten, Stanis Baratheon gelene kadar düzeni korumak için yardım ister. İsteddiği yardım ise Baelish’in kraliyetin yeminli muhafızlarını getirip sorun çıkarmaları halinde Lannisterlar’ı tutuklanmasıdır.³⁰³ Petyr, Ned’in bu isteğini dinledikten sonra Ned’e bir öneride bulunmuştur. Bu öneride Joffrey’nin kral olmasına izin vermesi, Lannisterlar’la Tyrion Lannister’ı serbest bırakarak barış sağlamasını ve krallığı kontrolünü geri planda birlikte ellerinde tutmayı ve yönetmeyi dile getirmiştir. Ancak Platoncu erdemlere sahip olan Eddard Stark bu öneriyi kesin bir dille reddetmiştir.³⁰⁴

²⁹⁹ Machiavelli, 2009, s. 369.

³⁰⁰ Machiavelli, 2009, s. 370.

³⁰¹ Martin, 2013, s. 525.

³⁰² Martin, 2013, s. 534.

³⁰³ Martin, 2013, s. 535.

³⁰⁴ Martin, 2013, s. 534.

Resim 16: Petyr Baelish ve Eddard Stark³⁰⁵ Resim 17: Kral Joffrey Baratheon³⁰⁶

Machiavelli, aileden başlayarak devlete veya en ilkel kabileden en modern devlet yönetim tarzlarına kadar uzanan, bir diğerini kontrol etme arzusunun esas olarak kendi çıkarlarının devamını garanti etmekten başka bir şey olmadığını söylemektedir.³⁰⁷ Bu noktada yine Hobbes'u anımsayabiliriz. Zira Hobbes'a göre de birbirlerini egemenlik altına almak isteyen kişiler bunu kendi çıkarları ile varlıklarını korumak amacıyla yapmaktadırlar ve bu durum yaratacağı güvensizlik ortamı ile insanları güvenlikleri için mücadele etmeye iterek savaşa neden olmaktadır.³⁰⁸ Hobbes'un ileri sürdüğü şekliyle, güvensizlik durumundan kurtulmak isteyen tarafların, kendileri için tehlike oluşturabilecek başka hiç bir güç kalmayana kadar cebri ya da hileli yöntemler ile insanları hâkimiyeti altına almaya çalışmaları akıllıca olacaktır.³⁰⁹ Hobbes için mücadelelerle sürececek uzun bir süreç olan savaş durumu sadece muharebeden ibaret değildir.

³⁰⁵ Martin, *Taht Oyunları: Çizgi Roman*, Cilt: 3, 2014, (çev. D. Candaş,), Akılçelen Kitaplar, Ankara, s.79.

³⁰⁶ Martin, *Taht Oyunları: Çizgi Roman*, Cilt: 3, 2014, (çev. D. Candaş,), Akılçelen Kitaplar, Ankara, s.152.

³⁰⁷ Canbolat, O., 2008, s. 43.

³⁰⁸ Hobbes, 1995, s. 94.

³⁰⁹ Hobbes, 1995, s. 93.

Mücadele etme iradesinin yeterince bilindiği bir zaman süresinden oluşur: dolayısıyla, savaşın doğasında zaman kavramı havanın doğasındaki gibi düşünülmesi gerektiğini belirten Hobbes, nasıl kötü havanın doğası bir ya da iki yağmur sağanağından ibaret olmayıp, birçok günlerin eğiliminden oluşursa; savaşın doğası da çarpışma eyleminden ibaret olmayıp, tersine bir güvencenin bulunmadığı, çarpışmaya yönelik kesinleşmiş eğilimden oluştuğunu belirtmektedir.³¹⁰

Bu noktada Hobbes'un savaşın doğasını kötü hava ile anlatma metaforu, romanda birçok kez savaş durumuna veya kaosa dikkat çekmek için kullanılan ve aynı zamanda Stark hanedanının hanedan sözü olarak bilinen 'Kış Geliyor' (Winter is coming) deyimini anımsatmaktadır.³¹¹ Hikâyenin geçtiği Westeros, yazların uzun yıllar, dehşetli ve soğuk kışların ise bir insan ömrü kadar sürdüğü bir yer olarak tasvir edilmektedir. Yazların son zamanlarının yaşandığı ülkede kış ne kadar yaklaşıyorsa krallıktaki taht mücadelelerin de o kadar dehşetli ve acımasız bir hal aldığını yahut, taht mücadeleleri ne kadar acımasızlaşıyorsa kışın o kadar yaklaştığı değerlendirilebilir.

Görülmektedir ki Lord Baelish her gelişen olay ve değişen dengeler karşısında kendi çıkarını devam ettirecek planlar üretmektedir. Eddard Stark'ın önerisini reddetmesi üzerine Petyr, planını şu şekilde güncellemektedir. Yardım isteyen Ned'e yardım edeceğini ve kralın ölümünün ardından şehir gözcülerinin onun emrinde olduğunu söyleyecektir. Ancak Stannis Baratheon'un Kral olması Petyr'ın planları gereği gerçekleşmesini istediği bir şey değildir. Bu noktada Petyr durumu Lannistarlar'a iletmiş ve Ned'e ihanet ederek aslında güç sahibi olma yolunda uygulamaya koyduğu komplo planının devamı sağlamıştır. Nitekim taht odasında kendini kral ilan eden Joffrey ile konuşması sırasında Ned şehir gözcülerinden Lannisterlar'ı gözaltına almasını istemiş karşılığında da kendi adamlarının öldürüldüğünü görmüş ve Lord Baelish de Ned Stark'ın boğazına bıçak dayayarak onu esir almıştır.³¹²

³¹⁰Hobbes, 1995, s.94. Hobbes'un siyasal teorisindeki ve kendi dönemindeki 'iç savaş' fikrinin 'Taht oyunlarının' iç savaş atmosferiyle bağlantılı olduğunu vurgulayan bir görüş için bkz. Henry Jacoby, 2013, içinde, David Hahn, a.g.e, s. 96-99.

³¹¹ Martin, 2013, s. 833.

³¹² Martin, 2013, s. 552.

Resim 18: Petyr Baelish'in Eddard Stark'a İhaneti³¹³

Machiavelli *Prens*'te bir hükümdarın sözünü tutmasının ve sinsice değil, içtenlikle davranmanın övgüye layık olduğunu herkes tarafından kabul edildiğini ancak yaşadığı zaman itibarıyla büyük işler yapmış olan hükümdarların verdikleri söze az önem verdiğini ve kurnazlıkla insanların başlarını döndürmesini bildiğini tecrübe ile gördüğünü belirtmektedir.³¹⁴

Tilkilik yapmayı en iyi bilen en iyi sonuca ulaşmıştır. Ancak bu tabiatı boyamasını bilmek ve olduğundan başka türlü görünmesini düşüncelerini gizlemesi işini çok iyi yapabilmek gereklidir.³¹⁵ Romanda Lord Baelish karakterinin de verdiği sözlere genelde sadık kalmadığını görmekteyiz. Verdiği sözlere sadık kalmamakla birlikte duygularını gizleyerek karşındakine yardımcı olacağı görüntüsünü kurnazca vermektedir. Sonraki süreçte Lord Baelish karakterinin talihin getirilerini yetenekleriyle yönlendirmeye devam etmektedir. Babası bir hain olarak zindana atılan Kral Joffrey'nin nişanlısı olan Sansa'ya Cersei tarafından bir hainin kızı olduğu için kral ile evlenmeye layık olmadığı söyleniyor. Bunun üzerine Baelish kızın kendini kanıtlaması için abisi Robb'a bir mektup yazmasını ve Kral Joffrey'e bağlılık yemini etmesini istemektedir.³¹⁶ Böylelikle Robb Stark babasının

³¹³ Martin, *Taht Oyunları: Çizgi Roman*, Cilt: 3, 2014, (çev. D. Candaş.), Akılçelen Kitaplar, Ankara s.102.

³¹⁴ Machiavelli, 2013, s. 159.

³¹⁵ Machiavelli, 2013, s. 161.

³¹⁶ Martin, 2013, s. 572.

öldürüleceğini ve kız kardeşlerinin Lannisterlar'ın elinde tutsak olduğunu anlayacak ve Starklara bağlılık yemini etmiş tüm hanedanların orduları ile Lannisterlara savaş ilan edeceklerdir. Bu durum kaostan fırsatlar çıkaran Petyr Baelish'in tam da istediği şeydir. Machiavelli'in aktardıklarına bakarsak da bu durum, gelişmesi beklenen en muhtemel durumdur. Çünkü yapılan bir suikastın sonrasındaki tehlikelerden bahseden Machiavelli, ölümün ardından prensin intikamını alacak olan geride kalanlardan bahseder ve bu geride kalanlar prensliğin halefi olacak kardeşler oğullar ya da prene bağlı kişiler olabilmektedir.³¹⁷

Robb Stark kuzeyden Kral Şehrine doğru ilerlerken Jaime Lannister ve ordusunu pusuya düşürmüş ve Jaime Lannister'ı esir almıştır.³¹⁸ Bu olay üstüne Petyr Baelish hem Kral Şehrine doğru ilerleyen Stanis Baratheon'a karşı kardeşi olan ve gerçek kralın kendisi olduğunu iddia eden Renly Baratheon'u kullanmak için hem de o sırada Renly Baratheon'un kampında bulunan Catelyn Stark ile görüşmek üzere Renly Baratheon'un kampına gider. Renly ile görüşen Lord Baelish ona ordusuyla birlikte, Kral Şehrini almak üzere geldiğinde şehrin kapılarının açık olabileceğini söyleyerek Baratheon ordularının çoğunun yönetimini elinde bulunduran ve Westerostaki en güçlü ordulardan birine sahip olan Renly'nin savaşı kazanması durumunda işini şansa bırakmadan, talihi kendi önlemleriyle lehine çevirmek için önceden önlem almaya çalışmaktadır. Bu görüşmeden sonra Catelyn ile görüşen Lord Baelish, ona küçüklüğün beri aşık olduğunu ve artık önlerinde bir engel kalmadığını ve sonunda kaderin yüzlerine güldüğünü söyleyerek onunla birlikte olmak istediğini söyler. Karşılığında çok sert bir tepki gören ve kocasına ihanet ettiğini onun ölümüne sebep olduğunu söyleyen Catelyn'e karşı oldukça ilgi çekici bir cevap veren Petyr, Ned Stark'a asla ihanet etmediğini ancak gelişen olaylar ve değişen duruma karşı onun davranışlarının da değişmesi gerektiğini ve bu yönde bir teklif sunmasına karşın Ned'in bu teklifi geri çevirdiğini ve yapacak bir şeyi olmadığını söylemesi oldukça manidardır. Petyr Baelish de tıpkı Machiavelli gibi Eddard Stark'ın zaman ve olaylar değiştiği halde tutumunu değiştirmedeği için yıkılıp gittiğini söylemektedir.³¹⁹

³¹⁷ Machiavelli, 2009, s. 387.

³¹⁸ Martin, 2013, s.724.

³¹⁹ Machiavelli, 2013, s. 227.

Dizinin 2. sezonunun 4. Bölümünde,³²⁰ Catelyn'den olumlu yanıt alamayınca planını anlık olarak değiştiren Petyr, Lannisterlar'a görünürde hizmet etmeye devam ederek Catelyn'e oğlu Robb'un haberi olmadan – çünkü Robb böyle bir şeye asla müsaade etmezdi- Jaime'yi serbest bırakırsa Lannisterlar'ın da buna karşılık olarak kızlarını iade edeceğini söylemektedir. Hikâyedeki Lord Baelish karakterinin adeta Machiavelli'in uyarılarını dinlemekte olduğu değerlendirilebilir. Machiavelli bu tür durumlar üzerine bir hükümdarın her an talih'in estireceği rüzgâr ve olayların seyri doğrultusunda hareket etmeye hazır olması gerektiğini söylemektedir.³²¹ Petyr, kamptan ayrılmadan Renly Baratheon kara büyü ile öldürülmüştür. Bu gelişme üzerine tekrar anlık olarak plan değiştiren Lord Baelish, Westeros'un en güçlü ordularından bir diğerine sahip olan Tyrell Hanedanından ölen Renly'nin karısı olan Margaery ve erkek kardeşi Sör Lorası Lannisterlar ile birlik olmak için ikna etmiştir. Lord Baelish'in bu kararı ona esas mutluluğu getirecek anahtar bir karardır. Çünkü daha sonra Tyrell ile Lannister ortaklığını sağladığı için Lord Baelish tam da istediği gibi ödüllendirilecektir. Düşünür sadece şansına güvenen bir hükümdarın talih değiştiği anda mahvolacağını ve tutumunu zamanın şartlarına uyduranın mutlu olacağı konusunda uyarılar yapmaktadır.³²² Lord Baelish'in de işini asla şansa bırakmadığı için sonunda mutlu olduğu çalışmanın ilerleyen kısımlarında görülecektir. Renly'nin ölümü ile tüm Baratheon ordularına sahip olan Stanis, Kızıl Kaleye saldırmaktadır. Kral Joffrey'nin savaştan korkarak mahzene saklandığı Kale, Tyrion Lannister liderliğinde savunma yapmakta ancak güçlü Baratheon ordusu ile baş etmekte zorlanmaktadır. Tyrell hanedanı ile güçlerini birleştiren Lannister'lar Tywin Lannister önderliğinde Baratheon ordusunu yenmiş ve Stanis ağır bir yenilgiye uğratarak Kral Şehri'nin korunmasını sağlamıştır. Savaştan büyük bir zaferle çıkan Lannisterlar Kral Joffrey tarafından çeşitli unvanlar ile ödüllendirilmiştir. Bu noktada dikkati en fazla çeken ise Lord Petyr Baelish olmuştur. Tyrell hanedanının bu savaşa destek vermesini sağlayarak şehrin korunmasındaki önemli hizmetleri için toprakları ve gelirleriyle sonsuza dek Harrenhal Lord Baelish'e verilmiştir.³²³ Kimilerine göre Harrenhall önemsiz bir yerdir ve hatta o bölge Lannister Krallığının hâkimiyetinde bile değildir. Ancak

³²⁰ <http://www.imdb.com/title/tt0944947/episodes?season=2>, 22.Nisan.2012., (Erişim: 5.Ocak. 2015)

³²¹ Skinner, 2004, s. 63.

³²² Machiavelli, 2013, s. 225.

³²³ Martin, 2011-II, s. 400.

unutulmamalıdır ki Harrenhall, Lord Baelish'in komployu birlikte hazırladığı Lysa Arynn'a aittir. Ve sonunda Lord Baelish kendisine ait topraklar elde etmiştir.

Machiavelli *Söylevler*'in Komplolar başlığı altında şunları kaleme almıştır: “Şunun doğruluğuna inanıyorum ki başkalarının ulaşmış olduğu yüksek talih düzeyi mütevazı talihi olan insanlara verilmedikçe ya da miras yoluyla bırakılmadıkça böyle insanların kuvvetsiz ve hilesiz yüksek talih düzeyine çıkmaları gerçekleşmez.”³²⁴ Machiavelli'in tespit ettiği gibi roman karakterinin, kaba güç ve hile yoluyla yüksek talih düzeyine ulaştığı değerlendirilmektedir. Buradan anlaşılacağı üzere talihi yönlendirmek için hile ile birlikte kaba gücün de kullanılması gerekmektedir.

Bu noktada Machiavelli, kaderin her zaman dişil bir güç olarak görülmesinin gerektiğini söylemektedir. Zira kavramın alındığı Fortuna kadın bir tanrıçadır, erkeği ise Fors'tur.³²⁵ Kaderin her kadın gibi ancak kaba kuvvetten anladığına inanmaktadır. Kaderin hakkından gelmek için de sertliği elden bırakmamanın gerekliliğini vurgular. Çünkü kader bir kadındır ve her kadın gibi ancak dayak ve baskı ile yola gelmektedir.³²⁶ Ayrıca Ross King, Gratian'ın *Decretum* eserinde yer alan, “kadınlar erkeklere boyun eğmelidir, çünkü kadınların otoritesi yoktur.” deyişine Machiavelli'in de katıldığını belirtmektedir.³²⁷ Ancak Machiavelli'in bu anlayışını salt olarak kaba kuvvet olarak algılanmamasının yerinde olacağı değerlendirilebilir. Bu durumu Cemil Meriç'in, Benda'nın *Aydınların İhaneti* isimli kitabından aktardığı bir hikâyeye benzer bir şekilde değerlendirebiliriz. Yazar Benda, anlatımına bir fıkrayla başlamaktadır: “Bir subay sırayı bozan bir eri tokatlayınca Tolstoy, utanmıyor musun diye çıkışır meslektaşına, insana böyle müdahale edilir mi? İncili okumadın mı sen? Öbürü cevap verir. Beni İncil değil! askeri yönetmelik ilgilendirir.”³²⁸ Bu hikâyeye benzer bir şekilde, Machiavelli de kaderi, kendi düzenini bozmaması için ahlaki ve dini değerlerden uzak bir şekilde, yönetmek ve dizginlemek için cebri yollara başvurmaktadır. Zira Machiavelli'i etik kurallar değil! kendi çıkarını korumasına yardımcı olacak fortuna'yı yönetme taktiklerinin ilgilendirdiği değerlendirilebilir. Bu bağlamda incelemekte olduğumuz karakterin tıpkı Machiavelli gibi, talihe olduğu kadar kadınlara da sert ve acımasız davrandığını görmekteyiz. Lord Baelish'in genel evleri vardır ve dizide daha ayrıntılı verildiği

³²⁴ Machiavelli, 2009, s. 264.

³²⁵ Erhat., A., 2007, s. 122.

³²⁶ King, R., 2011, s. 121.

³²⁷ King, R., 2011, s. 32.

³²⁸ Meriç, C., 2014, s. 57.

haliyle, işini düzgün yapmayan fahişelere son derece sert ve acımasız davranmaktadır.

Burada bir parantez açalım ve George R.R. Martin'in Lannister hanedanı için seçtiği armadaki aslan figürünün aynı zamanda Makyavelist bir sembole işaret ettiğini vurgulayalım. Valerie Estelle Frankel, Lannister hanesinin arması olan aslan figürünü şu şekilde tanımlamaktadır:

Bir silahlıkta, hiçbir figür aslan kadar önemli veya kapsamlı rol oynamaz. Görkem, cesaret ve güç sembolüdür. Aslan armalar arasında ölümsüz cesaret ve dolayısı ile yiğit bir savaşçının amblemi olarak her zaman yüksek bir konumda bulunmuştur. Lannister mottosu, “beni kükrerken duyun!” hane üyelerinin taht oyunları oynarken ki gururlarını ve güçlerini vurgular. Aynı zamanda kadınlara hiç ihtiyacı olmayan, gururlu erkeklere ait ataerki bir semboldür. – ortaçağdaki hayvan hikâyeleri anlatan kitaplarda aslanların, babaları onların üzerine nefesini verip onları hayata getirene dek ölü doğduklarını anlatılır. Bu Cersei'in söz hakkı olamayacağını hissettiği Tywin ve Jaime Lannister ailesine uygun düşmektedir. Lannister arslanları, görkemli oldukları kadar sıklıkla vahşidirler.³²⁹

Son olarak Lord Petyr Baelish karakterinin bu ‘elde etme’ mücadelesi Machiavelli'in *Adamotu* adlı tiyatro oyununa benzetilebilir. Machiavelli'in 1518 yılında yazdığı *Adamotu* entrika ve hilelerin olduğu beş perdelik bir kaba-komedi oyunudur. Oyun özetle şöyledir: Callimaco eskiden çöpçatanlık yapan arkadaşı Ligurio'nun dolduruşuna gelerek, çok beğendiği bir kadın olan Lucrezia'yı yatağa atmak için kocası Nicia'ya bir oyun oynaya karar verir. Plana göre Callimaco bir türlü çocukları olmayan bu çiftte çare olmak için doktor kılığına girecek ve Nicia'ya karsını hamile bırakacağını garanti ettiği adamotu adlı bir iksir verecektir. İksiri verirken çok ciddi bir sakıncası olduğunu ve bunu içen karısıyla birlikte olan birinin haftaya kalmadan öleceğini söyler. Bunu duyan Nicia böyle bir deliliğe kalkışamayacağını ancak çocuk istediği için doktor zannettiği Callimaco'dan bir çare bulmasını ister. Yapılan plana göre bunun da bir çaresi vardır. Arkadaşı olan Ligurio ile birlikte sokağa çıkacak bir adam gözlerine kestirecek ve kafasına vura vura bayılıp karısının yanına yatırılacaktır. Sokakta bulacakları adam elbette ki kılık değiştirmiş Callimaco'dur ve böylelikle bu genç adam çok arzuladığı kadını elde

³²⁹ Frankel, V., E., 2014, s. 43-44.

etmiştir. Sonrasında oynadıkları oyunu kadına anlatmıştır. Kadının bu olayın ilahi bir emir olduğunu, artık beyinin Callimaco olduğunu söyler ve mutlu mesut yaşamaya devam ederler.³³⁰ Kadının final sahnesindeki şu sözleri oldukça manidardır. “mademki senin kurnazlığın ile kocamın aptallığı ve anamın saflığı ile günahlarımı çıkararak rahibin kötülüğü beni kendiliğimden asla yapamayacağım bir şeyi yapmaya sevk etti, bunun bir ilahi emir olduğunu düşünüyorum. Rızayı gelmemi tanrı istedi. Ben kendimde bunu reddedecek gücü kuvveti bulamıyorum. Onun için seni beyim, efendim ve kılavuzum olarak kabul ediyorum”³³¹

Machiavelli’in tıpkı bu oyununda yaşandığı gibi Petyr Baelish de elde etmeyi arzuladığı şeyi komplo ve hile ile ele geçirmeyi başarmıştır. Baelish’in kurnazlığı, Starklar’ın ‘aptallığı’ ve Lysa Arryn’in kötülüğü ile talihin ona asla kendiliğinden getirmeyeceği bir gücü elde etmiştir. Bu bağlamda roman karakterinin, Westeros’taki kaos ortamından faydalanacağı ve elde etmeyi amaçladığı daha birçok şey olduğu sonucuna varılabilir.

³³⁰ Detaylı bilgi için bkz., Machiavelli, *Adamotu*, 2009.

³³¹ Machiavelli, 2009, s. 65.

SONUÇ

Fantazi edebiyatı son yıllarda edebiyat alanında oldukça popüler hale gelmiş ve bu alanda verilen eserler, gerek sinema ve dizi filmlere gerekse çeşitli akademik çalışmalara konu olmuştur. Bu alanda verilen eserlerden biri olan *Buz ve Ateşin Şarkısı* Roman serisi ise giderek daha fazla ilgi görmekte ve fantezi edebiyatı içinde önemli bir yere sahip olacağı düşünülmektedir. Roman serisinin kurgu gerçekliği ile reel politik arasında kurulabilecek olan ilişki ise, bu eserin siyaset kuramı bağlamında ele alınmasına olanak sağlamaktadır. Roman serisinin zengin karakter çözümlenmeleri ve olay örgüsünü her bir karakterin gözünden ayrı ayrı okuyucuya sunması, bir olgunun farklı görüş ve yaklaşımlar etrafında nasıl detaylandırılabilirliğine de güzel bir örnek teşkil etmektedir. Bu özelliği ile roman serisine siyaset kuramından seçilen düşünürlerin görüşleri ile yaklaşmak mümkün olmaktadır.

Bu çalışmanın birinci bölümünde, fantezi edebiyatına dair ilgili literatüre başvurularak, *Buz ve Ateşin Şarkısı* roman serisinin bu alan içindeki yeri, yazarı George R.R. Martin de kısaca tanıtılarak ifade edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca çalışmaya konu olacak temel karakter, hanedan ve olaylar çalışmanın kurgusu bağlamında genel olarak tanıtılmış ve aktarılmıştır. Fantastik edebiyat türünün tanımlarından birinin de okuyucunun doğaüstü gibi görülen bir olay karşısında kararsız kalışı temelinde yapıldığı düşünülürse, bu bağlamda çalışmaya konu olan *Buz ve Ateşin Şarkısı* roman serisinin fantastik edebiyat türüne iyi bir örnek olduğu söylenebilir.

Hikâyenin başladığı ilk satırlarda okuduğumuz buz mavisi bir silüete sahip parlak mavi şeytani gözleri olan ruh, cin, hortlak ya da türevi cismani olmayan varlığın tanıtılması ile başlayan bölümün okuyucuyu, romanın gerçek bir olayla mı yoksa bir rüya ile mi başladığı arasındaki eşikte bırakması, fantezi edebiyatının tanımına örnek oluşturabilecek niteliktedir. Romanda bahsi geçen önemli karakterlerden Daenerys Targaryen'nin ejderhaların annesi olarak tanıtılması ve bu bağlamda anlatılan özellikleriyle birlikte hikâyede, gerçekte var olmayan yaratıkların

yani ağzından çıkardığı ateş ile korku salan ejderha ve yine gerçekte var olmayan, Starklar'ın hanedan arması da olan ulukurt gibi öğeleri de romanda kullanılan diğer fantastik unsurlar arasında sayabiliriz. Hikâyede kullanılan bir başka fantastik öğe ise, karakterlerin tanrılara tapınmak için kullandığı insan suratlı ağaçlardır. Roman anlatısı reel akış içinde devam ederken karakterlerin kendilerini bir anda hayal mi gerçek mi olduğu anlaşılamayan mekânlar içinde bulması ancak bu hayali durumda reel akışa müdahale etmesi gibi anlatılar da fantastik öğeler içinde yer almaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, siyasal kuram ile roman arasında bağ kurmak amacıyla romandan iki karakter seçilmiştir. Bunlar, Kral Robert Baratheon ve Kış Yarı Lordu Eddard Stark karakterleridir. Bu iki karakterin seçilme nedeni; hem Baratheon'un hem de Stark'ın 'taht mücadelesinde' uğradıkları mağlubiyetin bize anlattığı öykünün; Platon'un siyasal idealizmine dair bir çerçeve içinde düşünülebileceğine inanmamızdır. Bu bağlamda ikinci bölümde öncelikle Platon'un ideal hükümdarına ilişkin görüşler aktarılmış, ardından, Platon'un bu görüşleri seçilen örnekler üzerinden bir mukayeseye tabi tutulmuştur. Bu mukayese temelinde Robert Baratheon karakteri incelendiğinde, Platon'un şu düşünce ve görüşleri ile paralellik kurulmuştur:

Birincisi, Kral Robert Baratheon karakteri, Platon'un ideal bir yöneticide var olması gerekliliğinden bahsettiği ana erdemler çerçevesinde değerlendirildiğinde bu ana erdemlerden sadece, bekçilerin sahip olması gerektiği cesurluk erdemine sahip olduğu değerlendirilmiştir. Birçok durumda Platon'un adaletsizlik tanımına örnek oluşturabilecek adaletsiz uygulamalarını gördüğümüz Kral Robert Baratheon'un ideal bir hükümdarın takip etmesi gerektiği akıl ve bilginin kılavuzluğu yerine dünyevi ve bedeni zevklerin kılavuzluğu ile hareket ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

İkincisi, Platon'un *Yasalar* isimli eserinde bahsettiği ve savunduğu erdemlilerin yönetimi tanımının, romanda geçen bahsi küçük konsey ile benzerlikler taşıdığı görülmektedir. Platonun bahsettiği sistemde, yönetici kadrosunun üzerinde yasalar bulunmalıdır. Platon'a göre bu yasalar yine de erdemli yöneticilerin var olduğu bir durumda iyi işleyebilmekte ve en son filozof-kral'ın kararına yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda romanda bahsi geçen küçük konseyin, Platonun bahsettiği yönetici kadrosunun bozulmaya uğramış hali olduğu değerlendirilmiştir. Çünkü bu konsey erdemli yöneticiler tarifinin aksine çıkarıcılar ve "yağcılarla" doludur. Bunun dışında Kral Robert'in bu konseye

hiçbir zaman liderlik etmediği hikâyede anlatılan bir başka dikkat çekici durumdur.

Üçüncüsü, Platon'un çökmekte ve çürümekte olan bir devlet yapısının kurtarılması için alınan geçici önlemleri eleştirirken kullandığı hastalık metaforuyla Kral Robert Baratheon'un genel durumu ve ölümü arasındaki benzerliktir. Platon'un bahsettiği hasta adam, dünyevi ve bedeni zevklerinden dolayı hastalanmaya başlamış ancak çeşitli ilaçlarla bu durumu geçiştirse de sonrasında bu bedeni zevklerden vazgeçmeyerek hastalığına ne ilaç ne dağlama ne kesip biçme kar etmiştir. Kral Robert Baratheon da romanda tıpkı buna benzer bir şekilde dünyevi zevklerinden kaynaklanarak, çürümeye başlayan devlet yapısına ilaç olsun diye geçici çözümler bulmuş sonrasında Lord Eddard Stark'ı Kral Eli ilan etmiş ancak akıl ve bilgiyi değil dünyevi zevkleri takip ettiği için yönettiği krallık ile birlikte kendinin de sonu hazırlamıştır.

Dördüncüsü, Platon'un devletin hangi değerler üzerine kurulursa o şekilde devam edeceği görüşüne paralel olarak romanda, Robert Baratheon önderliğinde bir isyan sonucu hile ve entrikalar yardımıyla kurulmuş Krallığın yine çeşitli entrika ve hilelerle süregeldiğini okumaktayız. Bir başka deyişle, taht oyunlarının altında yatan temel gerilim, Platon'un ideal devletin çöküş sürecini anımsatır bir biçimde, temel anlatının sürekli daha kötüye doğru giden bir iktidar yozlaşması fikri üzerine inşa edilmiş olmasıdır. Tespit edilen bu ana noktalar; Kral Robert Baratheon karakterinin taht mücadelesini ve hayatını kaybederek iktidar savaşındaki yeni bir kaos döneminin başlangıcına yol açması paralelinde düşünülebilir.

Eddard Stark karakteri incelendiğinde ise Platon'un şu düşünce ve görüşleri ile paralellik kurulmuştur: Birincisi, Eddard Stark karakterinin Platon'un ideal hükümdarda olması gereken ana erdemlere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Yaptığı her hareket ve davranışta adaleti esas alan bu karakter bilgili, yiğit, ölçülü ve cesurdur. Platon'un ölçülülük anlatımından hareketle, herkesin kendi üzerine düşeni yapması gereğine paralel olarak Lord Eddard Stark, hüküm verdiği idamı bile kendisi gerçekleştirmektedir.

İkincisi, Eddard Stark karakterinin Platoncu bir doğru arayışında olduğunu görmekteyiz. Stark bir önceki 'Kral Eli'nin ölümünün nedenini bulmasıyla birlikte, Platonik diyebileceğimiz bir refleksle, krallığın bir yanlış üzerinden devam etmesinin sakıncalı olduğunu düşünmüştür. Krallığın doğru ve adaletli

olan üzerinden devam etmesi gerektiğine inandığı için kendisinin ve ailesinin canını umursamadan tehlikeye atarak bu gerçeği ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Bu tam da Platonik bir hakikat ve adalet sevgisinin uzantısı sayılabilir. Eddard Stark, bu açıdan Platonik hakikat arayışının ve doğruluk kavramsallaştırmasının izlerini taşıyan bir karakterdir.

Üçüncüsü, Eddard Stark karakterinin dünyevi ve bedeni zevklerden çok fazla haz almadığı değerlendirilebilir. Lord Stark kendisine verilen kral eli unvanını bile önce kabul etmemiş sonra da sadece hak, adalet ve doğruyu sağlayabileceği, önceki Kral Eli'nin ölümünü aydınlatmak için kabul etmiştir. Ki bu da, Platon'daki haliyle erdemli yöneticinin ve erdemli bireyin maddi zevklerin uzağında durma eğilimi ile birarada düşünülebilir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, Machiavelli'in siyasete ilişkin görüşleri betimlenmiştir. Romanda taht mücadelelerinin çıkmasına neden olan karmaşa ve kaos ortamının tam bir anarşiye sürüklenmesinde etkili olan karakterlerin Machiavelli'in siyasal kuramından izler taşıdığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Bu izleri göstermek amacıyla hikâyeden iki örnek seçilmiştir. Bunlar Petyr Baelish karakteri ve Lannister Hanedanıdır. Bu argümanı destekleyecek nitelikteki örnek ve sonuçları şu şekilde sıralayabiliriz.

Makyavelizm kavramının, siyasi emellere ulaşmada eldeki araçların ahlaksal olup olmadıklarına bakılmaması gerektiği öncülünden kalkarak siyasetçinin önüne koyduğu amacın başlı başına bütün araçları meşru kıldığını düşünerek eyleme geçme tutumu olduğundan hareketle Martin'in roman serisinin kesinlikle Makyavelist bir gerilimi taşıdığına inanıyoruz.

İlk olarak, bu temelde ele aldığımız karakterlerden biri olan Lord Petyr Baelish'e baktığımızda, onun Machiavelli'in sözünü ettiği iki kavram olan virtü ve fortuna'yı çok iyi kullandığı ve değerlendirdiğini görmekteyiz. Lord Baelish'in Makyavelist bir strateji ile ideal hükümdar eksikliğinden kaynaklanan kaotik durumu sürekli olarak lehine çevirmeye çalıştığı söylenebilir. Söz konusu karakter, anlatının akışı içinde, kaderin ona sunduğu fırsatları erkeksi bir acımasızlıkla daha da pekiştirerek kendine çıkar sağlamaya çalışır.

İkincisi, bahsedilen bu durumun gereği olarak, Machiavelli'in önerdiği gibi hile ve entrikalara başvuran bu karakterin hikâyesinin ve yaşanan taht mücadelelerinin mimarı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Lord Petyr Baelish birbiri ardına komplolar düzenlemiştir. İlk olarak kral elini zehirletip ölmesine sebep olarak

krallığın iki temel hanedanı olan Lannister ile Starklar'ı karşı karşıya getirmiştir. Bu sayede krallıkta iç savaş başlamıştır. Bu sayede krallık ve büyük hanedanlar bu kaostan çıkarılamayacak kadar meşgul olmuşlardır.

Üçüncüsü, asker gücünden yoksun bir birey olan Petyr Baelish'in güç elde etmek için komplolara başvurması Machiavelli'in tespit ettiği bir husustur ve bu komploları düzenlerken Machiavelli'in bahsettiği dikkat edilmesi gereken hususlara riayet ettiğini görmekteyiz. Machiavelli'in insanların yapacakları çeşitli acımasız komploların ardında yatan nedenlerden biri olarak incelediği durum olan bireyin onurunun ve gururunun kırılmış olması ve bunun en önemlilerinden birinin de kadınlarının önünde kırılmış gururundan bahsetmesi de Petyr Baelish karakterinin hikâyesinde yaşanmış bir durumdur.

Bu bölümde diğer örnek olarak seçtiğimiz Lannister Hanedanını değerlendirdiğimizde ise şunları söylemek mümkün: Birincisi, Lannisterlar'ın da Machiavelli'in sözünü ettiği virtü ve fortuna kavramlarını çok iyi değerlendirdiğini görmekteyiz. Baratheon ve Starklar'ın Kral Targaryen'e karşı isyanı sırasında Kralın Targaryen'in yenileceğini anlayan Lannisterlar, Baratheon ve Starklar'a yardıma koşmuş gibi görünüp kurulacak olan yeni yönetimde söz sahibi olmayı hedeflemiş ve bunu başarmışlardır.

İkincisi, Lannisterlar'ın Machiavelli'in bahsettiği gibi bir hile ve acımasızlığa sahip olduğu değerlendirilmiştir. İsyanı sırasında kalesine sığınarak kapıları açmayan Kral Targaryen'i yardıma geldiğini söyleyip kandırarak içeri girip herkesi öldüren Jaime Lannister'ın bu davranışı Machiavelli'in bahsettiği hile ve acımasızlığa bir örnektir. Jaime Lannister bu açıdan Machiavelli'in Prens'te sözünü ettiği Cesare Borgia'ya benzetilebilir. Üçüncüsü, Machiavelli'in işgal edilen topraklarda egemen olmak ve hüküm sürmek için getirmiş olduğu önerilere, Lannisterlar örnek oluşturmaktadır. Lannisterlar tıpkı Machiavelli'in salık verdiği üzere Targaryen hanedanının tüm fertlerini acımasızca yok etmişlerdir. Dördüncüsü, Lannister hanedanının bir üyesi olan Tyrion Lannister'ın Machiavelli'in yaşantısı ve kişisel özellikleriyle büyük benzerlikler olması, Lannisterların Machiavelli üzerinden incelenmesinin mümkün olacağına dair bir ipucu teşkil etmesi bakımından oldukça önemlidir.

Hikayede geçen olaylar ile birlikte karakter ve düşünürün argümanları çerçevesinde yapmış olduğumuz tespit ve kurulmuş olan paralellikler bize, kaos

durumunda Machiavelli'in tavsiyelerine uyarak Makyavelist kurnazlıkla davranan Petyr Baelish ve Lannisterların 'virtù' ve 'fortuna'yı iyi kullanarak, taht oyunlarında kazançlı çıktığı sonucunu göstermektedir.

Tüm bu minor argümanlar, tespitler ve dikkat çekilmeye çalışılan benzerlikler temelinde bu çalışmanın ana argümanı ve savunduğu tez şu iki noktada özetlenebilir: (1) *Buz ve Ateşin Şarkısı* roman serisi iktidar savaşları temelinde siyasal içeriği güçlü bir yapıttır ve bu yapıtı başka pek çok tema ve düşünür ile birlikte Platon ve Machiavelli üzerinden okumak mümkündür. (2) Martin'in bu roman serisinde bizle tanıştırdığı karakterler ve olay örgüsü; siyaseti ahlak olarak düşünen kadim Platonik gelenek ile ahlakı ve siyaseti ayrı kategoriler olarak gören Machiavelli'ci amoral siyasal tasavvuru arasındaki gerilimi yansıtır. Nihayetinde Martin'in fantastik anlatısı, buraya kadar tartışılan noktalar temelinde düşünüldüğünde, bu açıdan politik bir anlatıdır ve bazen hakikatı ortaya koymanın en iyi yolunun kurmacadan geçtiğini bize bir kez daha göstermesi açısından da son derece kıymetli bir örnektir.

KAYNAKÇA

- Akal, B., C., *Machiavelli Makyavelizm ve Modernite*, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2012.
- Althusser, L., *İki Filozof: Machiavelli-Feuerbach*, (çev. A. Tümertekin), İthaki Yayınları, İstanbul, 2010.
- Althusser, L., *Montesquieu Siyaset Ve Tarih*, (çev. A. Tümertekin), İthaki Yayınları, İstanbul, 2005.
- Aristoteles, *Nikomakhos'a Etik*, (çev. S. Babür), Ayraç Yayın Evi, Ankara, 1998.
- Aristoteles, *Politika*, (çev. M. Tunçay), Remzi Kitapevi, İstanbul, 2011.
- Aurelius, M., *Düşünceler*, (çev. Ş. Karadeniz), Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2004.
- Badiou, A., *Sonsuz Düşünce*, Metis Yayınları, İstanbul, 2012.
- Balkan, Ö., H., *Dino Buzat'de Fantastik Öğeler*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011.
- Beckford, W., *Vathek*, (çev. S. Kıvrak), İletişim Yayınları, İstanbul, 2012.
- Birant, K., *İlk Çağ Felsefesi Tarihi*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara, 1958.
- Bucholz, R., ve Key, N., *Early Modern England 1485-1714: A Narrative History*, Blackwell Publishing Ltd., USA., 2009.
- Canbolat, O., *Işığa Işık Tutmak*, Otorite Yayınları, Ankara, 2008.
- Cengiz, E., “*Fantastik Edebiyat ve Aşkî Giyinen Adam*”, *Littera Dergisi*, Nisan 2003, C. 12.
- Cevizci, A., *İlk Çağ Felsefesi Tarihi*, Asa Kitapevi, Bursa, 1998.
- Cevizci, A., *Orta Çağ Felsefesi Tarihi*, Asa Kitapevi, Bursa, 1999.
- Dumont, J., P., *Antik Felsefe*, Dost Kitapevi, Ankara, 2007.
- Fontana, B., *Hegemonya Ve İktidar Gramsci ve Machiavelli Arasındaki İlişki Üzerine*, (çev. O. Gayretli), Kalkedon Yayınları, İstanbul, 2013.
- Frankel, V., E., *Symbols In Game Of Thrones*, LitCrit Press, San Bernardino, 2014.

- Güçlü, A., *Felsefe Sözlüğü*, Bilim Sanat Yayınları, Ankara, 2003.
- Gülenç, K. ve Tunçel, A., *Siyaset Felsefesi Tarihi*, Doğu Batı Yayınları Ankara, 2013.
- Hahn, D., “*Lord Stark’ın Ölümü: İdealizmin Tehlikeleri*”, *Game of Thrones ve Felsefe* (ed. H.Jacoby), çev. B. Şahin, NotaBene Yayınları, Ankara, 2013.
- Hobbes, T., *Leviathan*, (çev. S. Lim), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1995.
- İbn Zafer, *Adil Hükümdar*, Kırmızı Kedi Yayınevi, İstanbul, 2009.
- Jacoby, H., *Game of Thrones ve Felsefe*, (çev. B. Şahin), Notabene Yayınları, Ankara, 2013.
- Kırtunç, A., *Yepyeni Şahane Yalanlar: Çağdaş Amerikan Romanında Fantastik Ögeler*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1987.
- King, R., *İktidar Filozofu*, (çev. V. Atmaca), Alfa Yayınları, İstanbul, 2011.
- Küçük, A., *Prens V. F. Odoyevski’nin Fantastik Öykü Sanatı*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2009.
- Ledden, M., *Liderlik Ve Güç Kullanımında Machiavelli*, (çev. T. Arıkan, E. Gökteke), Literatür Yayıncılık, İstanbul, 2003.
- Littmann, G., “*Üstad Hobbes Kralın Topraklarına Gidiyor*”, *Game of Thrones ve Felsefe* (ed. H.Jacoby), çev. B. Şahin, NotaBene Yayınları, Ankara, 2013.
- Machiavelli, N., *Adamotu*, (çev. S. Sinanoğlu), TEM Yapım Yayıncılık, İstanbul, 2009.
- Machiavelli, N., *Prens Hükümdarlıklar Hakkında*, (çev. B. Poyraz), Kabalcı Yayıncılık, İstanbul, 2013.
- Machiavelli, N., *Savaş Sanatı*, (çev. F. Oral), Öteki Yayıncılık, Ankara, 2010.
- Machiavelli, N., *Siyaset Üzerine Konuşmalar*, (çev. H. Zengin), Dergâh Yayınları, İstanbul, 2008.
- Machiavelli, N., *Söylevler*, (çev. A. Tolga), Say Yayınları, İstanbul, 2009.
- Martin, G. R., R., *Taht Oyunları: Çizgi Roman, Cilt: 3*, (çev. D. Candaş,) Akılçelen Kitaplar Ankara, 2014.
- Martin, G., R., R., *Kılıçların Fırtınası, Kısım I.*, (çev. S. Alaş), Epsilon Yayıncılık., İstanbul, 2012.

- Martin, G., R., R., *Kralların Çarpışması*, Kısım I., (çev. S. Alaş), Epsilon Yayıncılık., İstanbul, 2011.
- Martin, G., R., R., *Taht Oyunları*, (çev. S. Alaş), Epsilon Yayıncılık., İstanbul, 2013.
- Martin, G., R., R., *Kralların Çarpışması*, Kısım II., (çev. S. Alaş), Epsilon Yayıncılık., İstanbul, 2011.
- Martin, G., R., R., *Taht Oyunları: Çizgi Roman*, Cilt: 1, (çev. D. Candaş), Akılçelen Kitaplar, Ankara, 2013.
- Martin, G., R., R., *Taht Oyunları: Çizgi Roman*, Cilt: 2, (çev. D. Candaş), Akılçelen Kitaplar, Ankara, 2013.
- Martin, G., R., R., *Zekası ve Bilgeliğiyle Tyrion Lannister*, (çev. Sibel Alaş), Epsilon Yayıncılık, İstanbul, 2014.
- Martin, G., R., R., ve Diğerleri. (Yazarlar), Patten, T., V. Ve diğerleri (Yönetmenler). (2011, 2012, 2013, 2014). *Game of Thrones*, [Televizyon Dizisi]. HBO, Created By, Management 360 (Yapımcı).
- Meriç, C., *Bu Ülke*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004.
- Meriç, C., *Mağaradakiler*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2014.
- Miller, D. ve Diğerleri, *Blackwell'in Siyasal Düşünce Ansiklopedisi*, (Çev. B. Peker, N. Kıraç), Ümit Yayıncılık, Ankara, 2004.
- Mücahid, H. T., *Farabi'den Abduh'a Siyasi Düşünce*, (çev. V. Akyüz), İz Yayıncılık, İstanbul, 2005.
- Platon, *Devlet Adamı*, Say Yayıncılık, İstanbul, 2011.
- Platon, *Devlet*, (çev. S. Eyuboğlu, M.A. Cimcoz), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1999.
- Platon, *Socrates'in Savunması*, Karanfil Yayınları., İstanbul, 2005.
- Platon, *Timaios*, Cumhuriyet Yayınları, Ankara, 2001.
- Platon, *Yasalar*, 1. Cilt, (çev. C. Şentuna, S. Babür), Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 1998.
- Platon, *Yasalar*, 2. Cilt, (çev. C. Şentuna, S. Babür), Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 1998.
- Püsküllüoğlu, A., *Türkçedeki Yabancı Sözcükler Sözlüğü*, Arkadaş Yayın Evi, Ankara, 2004.
- Roberts, J., M., *Avrupa Tarihi*, (çev. F. Atuna), İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 2010.

Schmidtz, D., *Adaletin Unsurları*, Liberte Yayınları., Ankara, 2010.

Schulzke, M., “*Taht Oyunları Oynamak: Machiavelli’den Birkaç Ders*”, *Game of Thrones ve Felsefe* (ed. H.Jacoby), çev. B. Şahin, NotaBene Yayınları, Ankara, 2013.

Silverman, E., J., “*Kış Geliyor! İç Karartıcı Bir Westoras’ta Mutluluk Araştırması*”, *Game of Thrones ve Felsefe* (ed. H.Jacoby), çev. B. Şahin, NotaBene Yayınları, Ankara, 2013.

Skinner, Q., *Düşüncenin Ustaları: Machiavelli*, (çev. C. Atilla), Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 2004.

Somay,B., “*Freudo Baggins’in Mordor Yolculuğu*”, Defter Dergisi, Sayı 39.

Steinmetz, J., L., *Fantastik Yazın*, (çev. H., F. Nemli), Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2006.

Todorov, T., *Fantastik Edebi Türe Yapısal Bir Yaklaşım*, (çev. N. Öztokat), Metis Eleştiri, İstanbul, 2004.

Tolkien, J., R., R., *Peri Masalları Üzerine*, Altıkkırkbeş Yayınları., İstanbul, 1999.

Türk, H., B., *Çoban ve Kral: Siyasetnamelerde İdeal Yönetici İmgesi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012.

Yeke, K.,Y., *Machiavelli ve Siyasal Etik*, Ebabil Yayınları, Ankara, 2007.

KULLANILAN İNTERNET KAYNAKLARI

<http://beyhanozdemir.com/fotograf-ve-fantazya/>

<http://soruvecevap.blogcu.com/edebiyat-dersi-fantastik-dussel-ve-kanitlayici-anlatim/3225487> 16 Tem. 2014

<http://www.georgerrmartin.com/>

<http://www.rollingstone.com/movies/news/george-r-r-martin-the-rolling-stone-interview-2014042>

EK-1

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyisim, İsim : YILMAZOĞLU, Osman Erdem
Uyruğu : T.C
Doğum Tarihi ve Yeri : 07 / 04 / 1983
E-Posta : yilmazogluerdem@gmail.com

EĞİTİM

DERECE	KURUM	MEZUNİYET TARİHİ
Lisans	Anadolu Üniversitesi	30 / 05 / 2011
Lise	Deneme Lisesi	05 / 09 / 2001

İŞ DENEYİMİ

YIL	YER	POZİSYON
2007	TGRT	Kameraman
2009	Migros T.A.Ş.	Mağaza Müdürü

YABANCI DİL

İngilizce – Orta Seviyede

HOBİLER

Doğa Etkinlikleri